

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Nahtielissa olevan lähetyksen raportti n:o 1.

Aasianhoitaja Winckelmann

8/1 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa tammikuun 8 p:nä 1936.

No.56/10/1936.

1 / 170 Sal.

16.

14/1.36

12

LYNNA

OSASTO

ALA

5

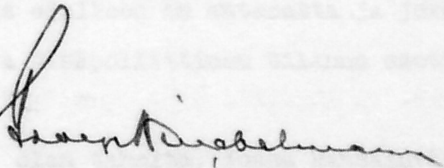
Cg

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti
No.1/1936 koskeva

Portugalia ja Välimeren tapahtumia.

Asiainhoitaja:

Madridi- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1/1936.

Madridi- ssa 8 p:nä tammi kuuta 1936.

1 170 Sal.

-36.

14/1-36

Asia: Portugali ja Välimeren tapahtumat.

5

109

Kuten tunnettua eroavat ne tiedustelut avunannosta provo-soimattoman hyökkäyksen tapahtuessa Englannin laivastoa kohtaan Vä-limerellä, jotka Englanti on tehnyt Kreikalle, Turkille ja Jugosla-vialle muotonsa puolesta niistä samaa tarkoittavista tiedusteluista, jotka Englanti on esittänyt Espanjalle ja Portugalille, ollen edel-lämainitut tapahtuneet nooteilla, joissa pyydetään vastausta määrät-tyihin kysymyksiin, kun taas jälkimäiset sisältänevät ainoastaan eräitä toivomuksia (suggestions).

Olen eräissä salasähkeissä selostanut nykytilannetta Espan-jaan nähden, jonka lopullinen vastaus edelleen on antamatta ja joka tuskin annetaankaan ennen kuin sekava sisäpoliittinen tilanne osottaa joitakin selvenemisen oireita.

Mitä Portugaliin taas tulee, olen taholta, jossa kansainvä-lisen tilanteen kehitystä seurataan valppaasti, saanut seuraavat tiedot.

Englannin suurlähettiläs Lisboassa on tuonnottain ilmoittanut Portugalin pääministerille, että Englannin käsityksen mukaan voisi käydä välttämättömäksi laajentaa pakotteet Italiaa vastaan käsittä-mään myös eräät raaka-aineet, jotta Italia siten saataisiin helpommin taivutetuksi alistumaan kansainliiton oikeusjärjestykseen. Vaikkakaan

JAKELUOHJE:

Ei tiedoituksiin.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-tuksiin.

tällaista toimenpidettä ei välttämättömästi tarvitsisi seurata mikään välitön hyökkäysuhka Englannin laivastoa kohtaan, olisi kuitenkin myös sellainen mahdollisuus otettava lukuun ja siltä varalta olisi tärkeätä tietää, miten Portugali tulisi suhtautumaan tuollaiseen tilanteeseen.

Edelläoleviin perusteluihin viitaten, lienee suurlähettiläs esittänyt Portugalin hallitukselle seuraavat suggestiot:

- 1) että Englanti oikeutettaisiin käyttämään Portugalin satamia laivaston muonitusvarastojen täydentämiseksi,
- 2) että Portugalin lounaiskärjessä oleva Lagos'en satama asetettaisiin Englannin hallituksen käytettäväksi laivastotukikohdaksi, sekä
- 3) että Portugali viipymättä ryhtyisi toimenpiteisiin lentokentän rakentamiseksi Algarven maakuntaan (Portugalin eteläisin maakunta), jossa olisi tilaa 200 lentokoneelle.

Näitten enemmän yleisluontoisten toivomusten lisäksi, lienee esitetty myös seuraavat lähemmin määritellyt toivomukset, nimittäin:

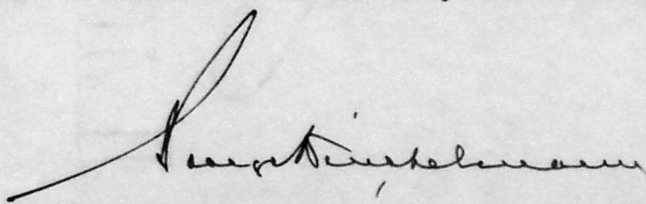
- 1) että Portugali asettaisi Englannin käytettäväksi 20 hävitäjäkonetta Gibraltarin linnoituksen puolustamiseksi ilmahyökkäyksiä vastaan, sekä
- 2) että Portugali valmistautuisi lähettämään Mosambikiin 10.000 miehen retkikunnan sekä kolme laivuetta pommituskoneita. Nämä sotavoimat tultaisiin sodan puhjetessa siirtämään kuorma-autoilla Kenyan-Abessinian rajalle, jotta italialaisten joukkojen tunkeutuminen Kenyaan estettäisiin.

Kuten ymmärrettävissä on, ovat nämä "toivomukset" herättäneet paljon hermostusta Portugalissa. Pääministeri Salazar, joka on hyvin harvapuheinen mies ja joka, mikäli mahdollista, välttää esiintymistä, on äskettäin pitämässään puheessa rajoittunut mainintaan, että Portugali tulee uskollisesti noudattamaan niitä velvoituksia, jotka sen

jäsenyyss kansainliitossa sille asettaa, minkä vuoksi se myös on ryhtynyt soveltamaan kansainliiton päättämiä pakotteita Italiaa vastaan, mutta samalla julkituonut käsityksensä, ettei Italiakaan katso nykyisiä pakotteita miksikään vihollisluontoisiksi teoiksi sekä että Portugali sekä rodullisista että muista syistä tahtoo säilyttää ystävälliset suhteet Italiaan.

On sanomattakin selvää, että vastauksen antaminen tulee asettamaan Portugalin mitä vaikeimpaan tilanteeseen. Toiselta puolen on olemassa vuosisatoja kestänyt riippuvaisuussuhde Englantiin, joka itse asiassa on niin kiinteä, että sitä voidaan verrata täydelliseen vasallisuhteeseen, toiselta puolen taas on kysymyksessä ratkaisevan askeleen ottaminen suhteiden katkaisemiseksi Italian kanssa kaikkine siitä johtuvine pitkälle ulottuvine seurauksineen.

Mikäli kerrotaan lienee pääministeri Salazar antanut alustavan suullisen vastauksen, suostuen asettamaan Portugalin satamat sodan sattuessa Englannin laivaston käytettäviksi, mutta toistaiseksi lykännyt vastauksen antamisen, mikäli suoranainen sotilaallinen yhteistoiminta tulisi kysymykseen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Maadissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Asiainhoitaja Winkelmann

14/11936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No.110/11/1936.

Madridissa tammikuun 14 p:nä 1936.

2 170 Sal. -26.

20/1 - 36.

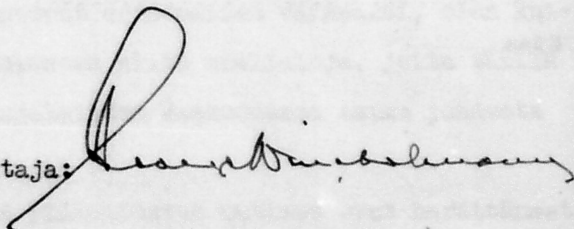
5 Cg

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön ra-
portti No.2/1936 koskeva

Espanjaa ja Välimeren tapahtumia.

Asiainhoitaja:

Madridi-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2/1936.

Madridi-ssa 14 p:nä tammi kuuta 1936.

2 / 170 Val. 8 - 36

20/1-36

2

Asia: Espania ja Välimeren tapahtumat.

KOTO

5 Cg

Viime aikoina on kaikkialla maailman lehdistössä ollut ha-
vaittavissa lukuisia uutisia Englannin Välimeren valtioille ja Portu-
galille esittämistä tiedusteluista, olisivatko ne valmiit rientämään
apuun siinä tapauksessa että Englannin laivasto pakotteiden sovelta-
misen johdosta joutuisi hyökkäyksen alaiseksi.

Raportissani t.k. 8 p:ltä No.1 olen täällä saamieni tietojen
perusteella selostanut Portugalin asennetta siten syntyneeseen tilan-
teeseen.

Vaikkakin luotettavien tietojen saaminen Espanjan suhtautu-
misesta tilanteeseen on osottautunut erinomaisen vaikeaksi, olen kui-
tenkin katsonut syytä olevan selostaa niitä mielialoja, joita täällä
diplomaattipiireissä että espanjalaisten keskuudessa asian johdosta
vallitsee. ^{sekä}

Kiistämätöntä on, että ylläviitattut uutiset ovat herättäneet
paljon hermostusta ja sanomalehdistö on tulvillaan haastatteluja eli
oikeammin sanottuna epäonnistuneita haastatteluyrityksiä hallitusten
jäsenten ja johtavien politikkojen kanssa. Lehtimiehille vakuutetaan
johdonmukaisesti, ettei mitään noottia ole Englannin puolelta Espan-
jalle jätetty, joten Espanjalta puuttuu aihetta kannan ottamiseen
asiassa. Vakuutukset lienevätkin siinä suhteessa totuudenmukaisia,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

ettei tiedustelulle ole annettu nootin muotoa, vaan lienee se esitetty suggestiona Espanjan suurlähettiläälle Lontoossa. Mikäli tšekäläisissä diplomaattipiireissä kerrotaan, olisi esitetyn toivomuksen sanamuoto seuraava: "Siinä tapauksessa että Italia hyökkää ketä tahansa kansainliiton jäsentä vastaan, olisi suotavaa, että valtionne olisi valmis maa-, meri- ja ilmavoimillaan tukemaan hyökkäyksen alaiseksi joutunutta valtiota." Espanjan alustava vastaus, joka lienee annettu suullisesti, sisältäneen sen, että Espanja on valmis täyttämään ne velvoitukset, jotka paktin 16 artiklan 3 kohta sille asettaa. Toistaiseksi ei asia ole kehittynyt pitemmälle, joskin puhelinkeskusteluja Espanjan Lontoon-suurlähettilään välityksellä lienee käyty Foreign Officeen ja tasavallan presidentin Alcalá Zamoran välillä, jonka viime aikoina osottama erinomainen henkilökohtainen aktiivisuus nyttemmin käsittää myös Espanjan ulkopolitiikan ohi valtioministeriön.

Olen ollut tilaisuudessa keskustelemaan useiden henkilöiden kanssa asiasta ja näiden keskustelujen perusteella olen voinut todeta, että täällä verrattain yksimielisesti kannatetaan seuraavia näkökohtia.

Espanja tulee lojaalisesti täyttämään ne velvoitukset, jotka sen kuuluminen kansainliittoon tuo mukanaan. Senvuoksi on Espanja myös tunnollisesti soveltanut niitä pakotteita Italiaa kohtaan, joihin nähden on olemassa kansainliiton päätös. Mutta muita liiton jäseniä velvoittavia päätöksiä k.o. selkkauksessa ei toistaiseksi ole olemassa. Tosin Englanti omasta aloitteestaan on mennyt pitemmälle, keskittäen suuren osan laivastostaan Välimerelle, mutta nämä toimenpiteet ovat aiheutuneet siitä että Englanti katsoo etujensa sellaista vaativan. Jos tästä seuraa jokin välikohtaus Englannin ja Italian laivastojen välillä, ei Espanjalla voi olla mitään velvollisuuksia, yhtävähän moraalisia kuin aineellisiakaan, puuttua sellaiseen tilanteeseen.

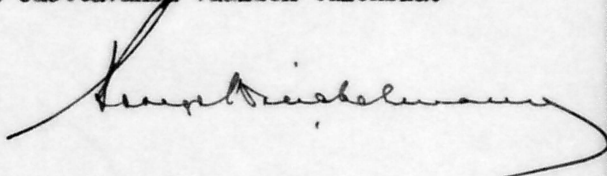
Toinen olisi asia, jos Englanti kansainliitolta hankkisi toimeksianton suorittaa jonkunlaista poliisivalvontaa Välimerellä. Tällaisessa tapauksessa se edustaisi kaikkia kansainliittoon kuuluvia valtioita ja jos sen laivasto tällöin joutuisi hyökkäyksen kohteeksi Italian puolelta, olisi tuollainen hyökkäys välillisesti myös hyökkäys sen toimeksiantajavaltioita kohtaan. Ilman tällaista juridista perustetta, ei Englanti voi vaatia Espanjan apua hyökkäyksen torjumiseksi.

Niinikään kaivataan selvitystä Englannin kannasta kollektiiviseen avunantoon nähden yleensä. Tällöin todetaan, että Locarnon sopimuksesta neuvoteltaessa Englanti kieltäytyi takaamasta rajoja Itä-Euroopassa sekä että sen suhtautuminen Itävallan itsenäisyyden säilyttämistä koskevissa neuvotteluissa on ollut kielteinen. Näin ollen olisi saatava selvitys siitä, mikä Englannin kanta kollektiiviseen avunantoon nähden on vastaisten konfliktien syttyessä Euroopassa.

Voidaan tietysti väittää, että tällainen katsantokanta on sofistertiaa ja ahtaista juridista muodoista kiinnipitämistä, mutta täällä sanotaan, että Espanjan on nykyään ehdottomasti välttyttävä sekaantumasta kansainvälisiin konflikteihin, koska niistä voisi olla arvaamattoman tuhoisia seurauksia nykyiselle täysin vakaantumattomalle sisäpoliittiselle tilanteelle.

Näissä väitteissä on epäilemättä paljon perää. Cortesin hajottamisen vuoksi on uudet vaalit määrätty toimeenpantaviksi ensi helmikuun 16 p:nä. Oireita vaalitaistelun erinomaisesta kiihkeydestä on jo nyt havaittavissa. Yhdistynyt vasemmisto on päättänyt panna kaikki voimansa liikkeelle saavuttaakseen takaisin kaksi vuotta sitten menettämänsä asemat, ja mikäli täysin luotettavalta taholta olen saanut tietää, sillä myös on käytettävissä valtavat määrät venäläistä rahaa. Komintern lienee Brasilian kapinayrityksen epäonnistuttua ottanut Espanjan erityisen huomionsa kohteeksi ja myöntää täytyy, että ajankohta

on hyvin valittu. Sosialistijohtaja Largo Caballero, tunnettu liikanimellä "Espanjan Lenin", joka vastoin kaikkia odotuksia äskettäin sai vapauttavan tuomion osallisuudestaan lokakuun kapinaan, on myös lausunut toivehikkaalla mielellä odottavansa vaalien tuloksia.

A handwritten signature in dark ink, likely belonging to Largo Caballero, written in a cursive style. The signature is positioned to the right of the main text block and extends horizontally across the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Asiainhoitaja Winkelmann

28/1 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 144/21/1936.

Madridissa 28 päivänä tammikuuta 1936.

3 170 Pal. D 36.

42. 36

Ulkoasiainministeriölle,

5 Cg

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti
No. 3/1936 koskeva

Espanjaa ja Välimeren tapahtumia.

Asiainhoitaja

M A D R I I D I- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3/1936.

Madridi ssa 28 p:nä tammi kuuta 1936.

3 17s Sal. D -36.

Asia: Espanja ja Välimeren tapahtumat.

2/2 -36

5 C9

Raportissani No. 2 t.k. 14 p:ltä olen selostanut tapahtumain kulkua niiden avunantoa koskevien suggestioiden yhteydessä, jotka Englanti on esittänyt Espanjalle siltä varalta että Englannin laivasto joutuisi hyökkäykseen kohteeksi Välimerellä, niin myös tapahtuman täällä herättämiä mielialoja ja reaktiota.

Koska Espanjan lopullinen vastaus nyttemmin on Genevissä saatettu julkisuuteen, lienee syytä vielä lyhyesti palata asiaan, joskaan se muuttuneen tilanteen johdosta ei tällä hetkellä enää ole yhtä aktualinen kuin aikaisemmin.

Annetusta vastauksesta, joka on aivan lyhyt, on ollut uutisia Suomenkin lehdistössä, joten edellytän, että sen pääasiallinen sisältö on tunnettu. Vastaus kohdistuu asian sekä periaatteelliseen että konkreettiseen puoleen. Edelliseen nähden sanotaan nootissa "le gouvernement espagnol est d'avis que, pour ce qui est du principe général, l'Espagne ne peut que réitérer qu'elle fera comme toujours honneur à ses engagements". Tämä lausunta sisältää siis aivan samaa kuin se ensimmäinen suullinen vastaus, joka annettiin Espanjan Lontoon suurlähettilään välityksellä Englannin alkuperäiseen tiedusteluun ja josta yllämainitussa raportissani jo olen tiedoittanut. Kysymyksen konkreettisesta puo-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

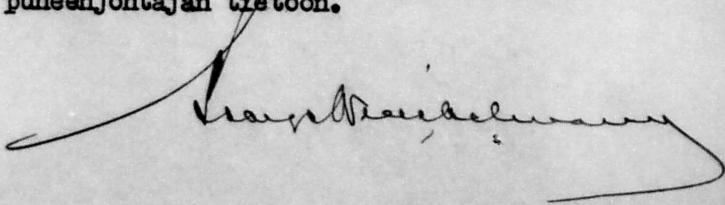
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lesta taas sanotaan vastauksessa seuraavaa: "en ce qui concerne le cas concret de la Méditerranée, le Gouvernement de la République estime que, au moment que l'hypothèse envisagée est liée à l'application des sanctions, il y aurait lieu d'étudier le cas, si cela est considéré comme nécessaire, dans le cadre des comités créés à cette fin à Genève, afin d'assurer la plus grande efficacité à l'application de l'article 16, paragraphe trois, du Pacte".

Viimemainitun kohdan sananmuodossa kuvastuu selvästi se huolestuminen, joka täällä vastausta valmistettaessa on valinnut ja josta ylläviitatussa raportissani olen maininnut. Vastauksessa on jo itsessäänkin aivan selvä, mutta varmuuden vuoksi tekemiini tiedusteluihin olen saanut nimenomaisen vakuutuksen siitä, että se on käsitettävä siten, ettei Espanja voi sitoutua avustamaan minkäänlaista oma-alotteista toimintaa Englannin puolelta, vaan että nimenomaisena edellytyksenä Espanjan positiiviselle myötävaikutukselle mahdollisiin toimenpiteisiin on, että ne harkitaan ja että niistä päätetään kansainliiton elinten myötävaikutuksella, seikka joka ei liene kuulunut Englannin alkuperäiseen ohjelmaan. Sen vuoksi ja jotta tämä näkökohta tulisi täysin selvästi ilmi, katsottiin syytä olevan saattaa Espanjan vastaus, joka aikaisemmin oli tiedoitettu Englannin hallitukselle, myös 18 miehen komitean puheenjohtajan tietoon.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Asiainhoitaja Winckelmann

7/2 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 1 päivänä helmikuuta 1936.

No. 165/30/1936.

4 170 Sal. D .36.

7/2. 36

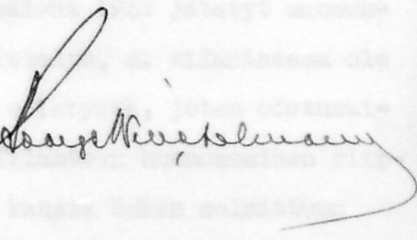
5 C9

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää kym-
menenä kappaleena Madridin lähetystön raportti No.
4/1936 koskeva

Maksujen viipymistä Espanjassa.

Asiainhoitaja:

M A D R I I D I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4/1936.

Madridissa 1 p:nä helmi kuuta 1936.

4 170 Sal. 2 36.

Asia: Maksujen viipymiset Es-
panjassa.

72.36

5 C9

Viime aikoina on voitu selvästi todeta, että vi-
ranomaisten moninaisista lupauksista huolimatta, Espanjan va-
luuttakeskuksen kyky hankkia tarpeellista valuuttaa tuonnin
maksamiseksi on huononemistaan huonontunut. Sen jälkeen kuin
joulun aikana valuuttalupa-anomusten käsittelyssä oli päästy
siihen, että ennen maaliskuun 28 päivää 1935 jätetyt anomuk-
set olivat saaneet myönteisen käsittelyn, ei tilanteessa ole
ollut havaittavissa minkäänlaista edistystä, joten odotusai-
ka nykyään on noin 10 kuukautta. Tilanteen huononeminen riip-
pune siitä, että Espanja Ranskan kanssa äsken solmittuun
kauppasopimukseen liittyvässä salaisessa pöytäkirjassa, lie-
nee sitoutunut kahden kuukauden kuluessa viime joulukuun 22
p:stä lukien suorittamaan kaikki Ranskan langenneet saatavat,
jotka arvoltaanⁿ/nousevat ainakin 160 milj. frangiin, joten
kaikki maahan tuleva valuutta säästetään tätä tarkoitusta var-
ten.

Cortesissa tuonnottain tehdyn välikysymyksen yhtey-
dessä joutuivat sekä valuuttakeskuksen nykyinen toiminta että
hallituksen suunnitelmat tilanteen parantamiseksi verrattain

JAKELUOHJE:

Suomen Sahanomistajainyhdistys,
Suomen Paperitehtaitten Yhdistys,
Suomen Selluloosayhdistys,
Suomen Puuhomoyhdistys,
Suomen Pankki.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

avoimen keskustelun alaiseksi. Tällöin todettiin, että valuutta-keskuksella sen valuuttavarannon ollessa loppuunkäytetty, on käsittelemättä olevia valuutta-anomuksia noin 15 milj. punnan, toisten tietojen mukaan, miljaardin pesetan arvosta.

Keskustelun kuluessa ehdotettiin kolmea menettelytapaa tilanteen selvittämiseksi.

Ensimmäinen niistä oli peittää mainittu vajaus myymällä kultaa ulkomaille. Tämä ehdotus hyljättiin yksimielisesti, koska se huomattavasti heikontaisi valtiopankin asemaa sekä yleisön luottamusta Espanjan valuuttaan, aikaansaamatta silti mitään todellista parannusta tilanteeseen, jonka kehityssuunta tästä huolimatta tulisi jatkumaan entiseen tapaan.

Toinen ulospääsy tarkoitti vajauksen peittämistä ulkomaalaisella lainalla. Vaikka tämä toimenpidekään ei muuttaisi kehityksen kulkua, on siitä täytynyt luopua yksinkertaisesti siitä syystä, ettei tuollaista lainaa, kaikista ponnistuksista huolimatta, ole onnistuttu saamaan. Kun Yhdysvaltojen valtiovarainministeri tuonnottain kävi Espanjassa, nousi optimismi hyvinkin korkealle, mutta kun osottautui, ettei hän lainkaan saapuisi Madridiin ja että matkan tarkoituksena oli tavallinen turistimatka, ei lainansaannista Yhdysvalloista sen jälkeen ole puhuttu. Huhuja lainan saamisesta väliin Ranskasta, väliin Englannista, väliin taas Sveitsistä on alituisesti liikkeellä, mutta toistaiseksi ne eivät ole toteutuneet.

Kolmas ehdotettu menettelytapa oli nykyisen suunnan jatkaminen, s.o. olla maksamatta yli sen määrän, minkä käytettävissä oleva valuuttavaranto kulloinkin sallisi, pyrkimällä samalla^a kauppasopimuksiin~~in~~ tarkistamalla kauppa- ja maksutaseen parantamiseen. Tämä menettelytapa hyväksyttiinkin melkein yksimielisesti.

Välikysymyskeskustelussa voitiin panna merkille, että ainoastaan yksi puhuja katsoi pesetan arvon alentamisen tehokkaaksi parannuskeinoksi nykytilanteeseen, kun taas kaikki muut lausuvat pelkonsa siitä että tuollainen toimenpide voisi johtaa inflatioon, jota nykyisenä sekä sisä- että ulkopoliittisesti levottomana aikana voisi käydä vaikeaksi pysyttää asianmukaisissa rajoissa. Yleensä oltiin sitä mieltä, että niin kauan kuin Ranska pysyisi kultakannassa, olisi pesetan nykyarvo ehdottomasti säilytettävä.

Välikysymyskeskustelun jälkeen on cortes hyväksynyt uuden lain ulkomaankaupasta, josta olen eri yhteydessä Ministeriölle tiedoittanut, ja jossa hallitukselle annetaan laajat valtuudet käyttää mitä kovakouraisimpia menettelytapoja, tarkoituksessa saavuttaa kauppataseen nivellointi.

Eronnut valtiovarainministeri Chapaprieta koetti parhaansa mukaan ylläpitää toivehikasta mielialaa ja lupasi jos minkänäköisiä parannuksia, mutta tulokset ovat rajoittuneet hyvin vähin. Viime kuussa julkaistulla asetuksella oikeutettiin valuuttakeskus antamaan asianomaisille velkakirjan muotoon laadittuja todistuksia valuuttasaatavista, ollen todistusten katteena keskuksen hallussa olevia kultaobligatioita. Nämä todistukset voidaan viedä ulkomaillekin, myydä ja yleensä käyttää kunkin harkinnan mukaan. Ne valuuttamäärät, joita mainitut todistukset edustavat, suoritetaan todistusta esitettäessä, jossa ei kuitenkaan ole mitään lankeemispäivää.

Käytännössä tämä järjestely tuottaa etua ainoastaan niille maille, joiden viejille aikaisemmin on myönnetty kurssitakuu, joka taas vuorostaan on myönnetty ainoastaan niille, joiden kanssa Espanjalla on aktiivinen kauppatase, nimittäin Ranskalle,

Englannille, Hollannille, Saksalle ja Sveitsille. Näiden maiden viejät saavat todistuksensa määrätylle valuuttasummalle, joka lasketaan anomuspäivän kurssin mukaan, joten he ovat suojatut kurssivaihteluilta.

Muut maat saavat sitävastoin tyytyä todistuksiin, joissa ainoastaan tunnustetaan, että valuutan saantia varten on talletettu jokin määrä pesetoja sekä että valuuttakeskus aikanaan tulee kullekin vuorossaan maksamaan maksupäivän kurssiin valuuttaa. Tällöin ovat siis sekä kurssi että maksupäivä tuntemattomat, joten tuollaisilla todistuksilla ei ole mitään käytännöllistä merkitystä.

Mitä erikoisesti tulee suomalaisten viejien mahdollisuuksiin saada maksua viennistään, on todettava että ne tällä hetkellä ovat verrattain synkät. Käteisellä myydystä tavarasta (puumassa, selluloosa, sanomapaperi) on odotusaika, kuten edellä on mainittu, nykyään noin 10 kuukautta ja kaikki merkit viittaavat siihen että tämä aika olosuhteiden pakosta tulee yhä pitkittymään. Myynneistä 90 päivän remburssilla Lontoossa (sahattu puutavara) on odotusaika tähän mennessä ollut huomattavasti lyhyempi, koska valuuttakeskus on noin kuukauden kuluttua anomuksen jättämisestä valtuuttanut pankin avaamaan remburssin. Kuta enemmän kuitenkin tätä maksutapaa on alettu ottaa käytäntöön, sitä enemmän on valuuttakeskus alkanut pitkittää remburssin antolupia, jotka nykyään vaativat ainakin 70 päivää. Muutamia päiviä sitten oli eräs valuuttakeskuksen johtomiehistä julkisesti kertonut aikovansa keskukselle ehdottaa, että tällainen Suomesta ja Ruotsista tulevien tuotteiden maksutapa kokonaan kiellettäisiin, koska se oli Espanjan voimassaolevien valuuttamääräysten kiertämistä ja omiaan vaikuttamaan häiritsevästi nykyisen valuuttapolitiikan toteuttamiselle.

Tahdon tässä yhteydessä oikaista erään erheellisen luulon, joka kuulemani mukaan on vallalla eräissä vientipiireissämme, nimittäin, että Ruotsi olisi paremmassa asemassa maksujen saantiin nähden kuin Suomi. Vaikkakin sellaista voitaisiinkin olettaa, syystä että Ruotsin ostot Espanjasta ovat huomattavasti suuremmat kuin meikäläiset ja kauppatase Espanjan ja Ruotsin välillä niinmuodoin Espanjalle paljon edullisempi kuin kauppatase Suomen ja Espanjan välillä, ei noissa luuloissa kuitenkaan ole mitään perää. Olemme Ruotsin tšekäläisen lähettilään kanssa useampaan otteeseen verranneet suomalaisille ja ruotsalaisille tuotteille myönnettyjen valuutansaantilupien odotusaikoja ja tällöin todenneet niiden olleen melkein päivälleen samat.

Ruotsin lähettiläs mainitsi niinikään pari päivää siten saaneensa ulkoasiaindepartementilta tiedon, että ruotsalaiset viejät ovat erinomaisen kiusaantuneita tähän pitkään odotukseen ja ovat jo ottaneet harkittavakseen kysymyksen Espanjaan suuntautuvan viennin keskeyttämisestä, ellei tilanteeseen saataisi pikaista parannusta, tai sitten ottaa käytäntöön clearing-järjestelmä, joka tietysti huomattavasti vähentäisi Ruotsin viennin tänne. Lähettiläältä oli pyydetty lausuntoa näistä suunnitelmista ja sanoi hän olleensa hyvin kahden vaiheilla, mutta kuitenkin neuvoneensa toistaiseksi välttämästä jyrkempiä toimenpiteitä.

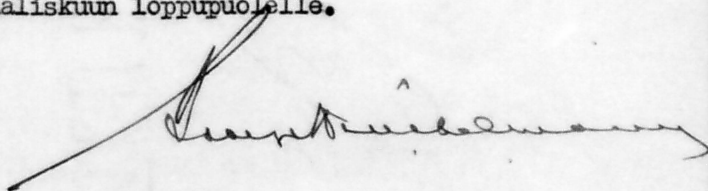
Mikäli suomalaisiin viejiin tulee, ovat he, tietämäni mukaan, toistaiseksi suhtautuneet rauhallisesti tilanteeseen. Saamieni tietojen mukaan lienee ainoastaan Selluloosayhdistys suunnitellut viennin keskeyttämistä Espanjaan, ellei maksutilanne paranisi. Tällaisen suunnitelman toteuttaminen olisi valitettavaa,

etenkin juuri tällä hetkellä kun selluloosanvientimme sitä aikaisemmin kohdanneen saarron lakattua taas on päässyt hyvään alkuun ja koska toiveita on olemassa että vastaisissa kauppasopimusneuvotteluissa voidaan saada yhä suurempia kiintiöitä suomalaiselle selluloosalle.

Olen lukemattomia kertoja niinhyvin viimeisten lisäkauppasopimusneuvottelujen yhteydessä kuin lukuisissa muissakin tilaisuuksissa eri viranomaisille huomauttanut siitä oikeutetusta tyytymättömyydestä, joka maksujen viipyminen on herättänyt suomalaisissa vientipiireissä. Tällöin on minulle aina yhtä johdonmukaisesti vastattu, että ainoa keino asian selvittämiseksi olisi se, että Suomi lisäisi ostojaan Espanjasta ja niinmuodoin omasta puolestaan myötävaikuttaisi tilanteen paranemiseen. Tällöin on erikoisesti korostettu sitä seikkaa, ettei Suomeen lainkaan osteta niin tyypillisiä espanjalaisia tuotteita kuin riisiä tai banaaneita, vaikka esim. Ranskakin äsken solmitussa kauppasopimuksessa on suostunut ostamaan Espanjasta 95 % banaaninkulutuksesta.

Mitä sitten Suomen ja Espanjan välillä äsken tehdyn lisäkauppasopimuksen vaikutuksiin tulee, joista tosin vielä on ennen aikaista mitään varmempaa sanoa, viittaavat kaikki merkit siihen, ettei sopimus tule helpottamaan nykytilannetta maksujen viipymisessä, koska siinä kanaramunille saavutettu kiintiö sekä korotettu selluloosakiintiö tulevat vaikuttamaan sen, että kauppatase, viiniostoistamme huolimatta, todennäköisesti kehittyy Espanjalle yhä epäedullisemmaksi.

Kaikissa piireissä, myös valuuttaviranomaisten omassa keskuudessa, myönnetään aivan avoimesti, ettei nykytilanne maksujen viipymisessä ajan mittaan voi jatkua, mutta kun tiedustella, mitä keinoja tilanteen parantamiseksi on suunniteltu, ei kenelläkään ole mitään positiivista lausuttavaa. Siitä ollaan kuitenkin kaikkialla yhtä mieltä, ettei nykyisenä kuumeisena vaalikautena voida asialle mitään tehdä, vaan että mahdolliset toimenpiteet ovat siirrettävät siksi kunnes uusi cortes on kokoontunut ja sen luottamusta nauttiva hallitus konstituoitu, toisin sanoen, maaliskuum loppupuolelle.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a cursive script, located below the typed text. The signature is somewhat stylized and difficult to decipher, but it appears to be a single name or set of initials.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 09

ASIA:

Maailman olevan lahetysten raportti n:o 5.

Aivainhoitaja Hinkelmann

12/2 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 12 päivänä helmikuuta 1936.

No. 199/41/1936.

5 170 Sal. D -36.

18/2 -36

Ulkoasiainministeriölle,

ä Cg

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti
No. 5/1936 koskeva

Espanjan vakinaista edustusta kansainlii-
tossa.

Asiainhoitaja

M A D R I I D I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5/1936.

Madridi ssa 12 p:nä helmi kuuta 19 36.

5 1709al. D 36.

Asia: Espanjan vakinainen edustus
kansainliitossa.

18/2-36

5 C9

Joku aika sitten näkyi Englannin lehdistössä uutisia siitä, että Espanjan vakinainen edustaja kansainliitossa, ent. suurlähettiläs de Madariaga tulisi eroamaan sanotusta toimestaan ja syyksi mainittiin Espanjan hallituksen välinpitämätön suhtautuminen pakotteisiin ja ennen kaikkea sen negatiivinen kanta Englannin pyyntöön saada, tarpeen vaatiessa, käyttää espanjalaisia satamia laivastonsa tukikohtina. Vaikka onkin tunnettu, että de Madariaga on Englannin suuri ihailija sekä että Espanjan vastaus Englannin esittämiin suggestioihin avunannosta sodan puhjetessa Välimerellä, jos de Madariaga olisi ollut Espanjan ulkopolitiikan johdossa, todennäköisesti olisi sisältänyt vähemmän varauksia, ei noissa huhuissa kuitenkaan ole mitään perää. Osaksi on de Madariagan oma syy, että tuollaisia huhuja on päässyt leviämään, sillä ollessaan täällä joulua viettämässä lausui hän eräälle vapaamieliselle lehdelle antamassaan haastattelussa, että hän ennen pitkää olisi pakotettu eroamaan toimestaan Genevessä sen vuoksi ettei hän, kuten muut virkamiehet, nauttinut palkkaa työstään, joten hänen taloudellinen asemansa ei ajan mittaan sallisi tuollaista palkatonta työtä ja elämistä

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

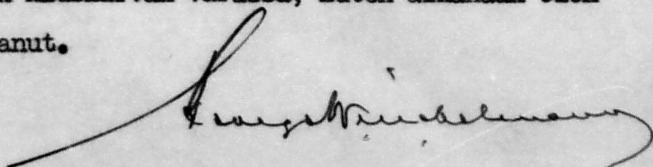
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen vähäisen eläkkeen varassa, jota hän entisenä hallituksen jäsenenä nautti¹⁾. Tämän vuoksi suunnitteli hän, omien sanojensa mukaan, ennen pitkää siirtymistä tieteellisiin ja kirjallisiin töihin, joissa hän tuntisi olevansa enemmän omalla alallaan kuin politiikassa. Vaikkakin ilmoitetut syyt tuntuivat jossakin määrin lapsellisilta ja olivat omiaan antamaan aihetta epäluuloille, että periaatteellisia erimielisyyksiä oli olemassa hallituksen ja hänen välillään, ei mistään välien rikkoontumisesta kuitenkaan voi olla puhettakaan, sillä de Madariaga on ennen kaikkea lojaalinen hallitukselle.

Hallitus kiiruhtikin mainitun haastattelun jälkeen järjestämään palkkakysymyksen ja pääministeri, joka, kuten hallituksen muutkin jäsenet, kuuluvat samaan keskusta-vasemmisto suuntaan, jota de Madariagakin edustaa, antoi lehdistölle julkilausuman, jossa hän tehosti de Madariagan erinomaisia ansioita.

Hänen jäämisensä paikalleen näyttää siis toistaiseksi taatulta ja kiistämätöntä lienee, että parempaa edustajaa valvomaan Espanjan intressejä kansainliitossa tuskin olisi saatavissa. Eri asia on tietysti, että oikeistopuolueiden lähestyvissä vaaleissa mahdollisesti saavuttama voitto voi vaikuttaa kohtalokkaasti myös de Madariagan asemaan, koska hän vapaamielisten mielipiteitensä vuoksi aina on ollut persona ingrata oikeiston silmissä, olen hänen asemansa oikeistopuolueiden valtaan päästyä lokakuun vallankumouksen jälkeen hiuskarvan varassa, kuten aikanaan olen Ministeriölle tiedoittanut.

1) Tässä yhteydessä mainittakoon, että henkilö, joka on ollut hallituksen jäsenenä Espanjassa, vaikkakin tuo jäsenyys, kuten on tapahtunut, olisi rajoittunut muutamaan päivään, nauttii elinkautista eläkettä 1.000 pesetaa kuukaudessa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: cg

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Asiainhoitaja Winckelmann

21/2 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 21 päivänä helmikuuta 1936.

No. 310/64/1936.

6 / 170 Sal.

36.

28/2.36

1936

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 6/1936 koskeva

Vaaleja Espanjassa.

Asiainhoitaja

M A D R I I D I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 6/1936.

Madridi ssa 21 p:nä helmi kuuta 19 36.

6/170 Sal.

36.

Asia: Vaalit Espanjassa.

28/2-36

5 Cg

Se vyöry, joka viime sunnuntaisissa vaaleissa tuotti vasemmistolle huomattavan vaalivoiton, oli, jos mahdollista, vielä valtavampi kuin se, joka edellisissä, v. 1933 vaaleissa siirsi oikeiston vallan kukkuloille. En usko paljon erehtyväni väittäessäni, että vaalien tulos oli niinhyvän oikeistoille kuin vasemmistollekin melkoinen yllätys. Vaikkakin Espanjassa aina on ollut ja edelleenkin on suuri joukko pieniä puolueita, muodostui taistelu viime vaaleissa solmittujen vaaliliittojen vuoksi kamppailuksi kahden suuren liittoutuman, nimittäin yhdistyneen oikeiston ja yhdistyneen vasemmiston välillä. Edellisiin kuuluivat kaikki oikeistopuolueet, monarkisteista lähtien, sekä nyttemmin kaatuneen hallituksen vaalien aattona muodostama heikko ja oikealta tukea hakeva keskustapuolue, jälkimäisiin taas kaikki vasemmistopuolueet, vasemmistoporvareista lähtien kommunisteihin saakka. Kuten tunnettua oli oikeistolla ja sitä tukevalla radikaalisella keskustapuolueella viime cortesissa absoluuttinen enemmistö ja heidän vaalijulisteissaan ja -puheissaan toivotettiin nytkin, valitsijoille viikosta viikkoon, varomattomasti kyllä, ettei olisi mitään epäilyksiä siitä, etteikö oikeiston edustajamäärä tulisi edelleen

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

huomattavasti lisääntymään, kun taas vasemmistossa oltiin varovaisempia ja, joskin luotettiin siihen, että edustajamäärä tulisi josakin määrin kasvamaan, ei haaveiltu enemmistöstä.

Toistaiseksi saatavissa olevien puolivirallisten numero-
1) tietojen mukaan on yhdistynyt vasemmisto saanut cortesiin 250 edustajaa, yhdistyneen oikeiston saadessa ainoastaan 200 edustajaa. Vastaavat luvut hajoitetussa cortesissa olivat 110 ja 363.

Tapahtunut mullistus oli niin perinpohjainen, että useat keskikokoiset oikeistopuolueet melkein kauttaaltaan lakkasivat olemasta, eikä edes heidän johtajansa tulleet valituiksi. M.m. jäivät valitsematta tunnetut puoluejohtajat, Lerroux (radikaalinen puolue), Martinez de Velasco (agraaripuolue), Cambó (Kataloonian liiga), Melciades Alvaréz (vapaamieliset demokraatit) ja Maura (konservatiiviset tasavaltalaiset), niin myös uuden keskustapuolueen luojat, eilen eronnut pääministeri Portela Valladares sekä useimmat hänen hallituksensa jäsenet. Mahdollista tosin on, että joku heistä tapahtuvissa uusintavaaleissa voi tulla valituksi.

Keskustellessani useiden eri puoluesuuntia edustavien henkilöiden kanssa niistä syistä, jotka ovat aikaansaaneet tämän odottamattoman tuloksen, olen todennut pääasiassa seuraavaa:

1) oikeisto teki vakavan taktillisen virheen suostuessaan vaaliliittoon monarkistien kanssa.

1) Eräissä vaalipiireissä, joissa ehdokkaat eivät saavuttaneet minimiäänimäärää s.o. 40 % annetuista äänistä, toimitetaan tosin maaliskuun 1 p:nä uusintavaalit, mutta koska tässä on kysymys korkeintaan 25 edustajapaikasta cortesin koko jäsenmäärän ollessa 473, eivät uusintavaalit voi oleellisemmin muuttaa lopputulosta.

2) oikeiston suurin ^{katoollinen kansanpuolue} puolue (C. E. D. A.) teki toisenkin virheen asettamalla ehdokkaiksi yksinomaan mitä piintyneimpiä oikeistolaisia, jättäen kokonaan sivulle ne puoluejäsenet, joilla oli edes jossakin määrin vapaamielinen maailmankatsomus ja joita mainituissa puolueissa on suhteellisen paljon.

Nämä erehdykset johtivat siihen, että suuri joukko tasavaltalaista hallitusmuotoa kannattavia oikeistolaisia pidättyi äänestämästä, puhumattakaan keskustasta, joka sen johdosta äänesti vasemmiston ehdokkaita.

3) oikeiston virheeksi on edelleen luettava vaalitaistelun aikana osotettu erinomainen voitonvarmuus, olipa se sitten vakaumuksellista vai bluffia, joka aiheutti sen, etteivät useat valitsijat välittäneet äänestää, koska voitto joka tapauksessa olisi varma.

4) vaikka oikeistolla ja sitä kannattavalla radikaalisella keskustapuolueella jo puolikolmatta vuoden aikana on ollut absoluuttinen enemmistö cortesissa, ei mistään hedelmällisestä lainsäädäntötyöstä ole voitu puhuakaan. Kaikki aika ja tarmo on käytetty keskinäisten riitaisuuksien selvittämiseen (9 hallitusta on tänä aikana hallinnut Espanjaa) ja yksityisten intressien valvomiseen, josta tšekäläisiä poliittisia oloja erittäin kuvaavina esimerkkeinä voidaan mainita aikanaan tiedoittamani lahjomisskandaalit radikalisen puolueen keskuudessa. Lähinnä kiitos näiden skandaalien sai mainittu puolue ainoastaan 10 edustajaa cortesiin sen v. 1933 vaaleissa saadessa 101 edustajaa.

5) vuoden 1933 vaaleihin eivät syndikalistit, joilla on käytettävinsä miljoona ääntä, puoluetaktillisista syistä ottaneet osaa. Heidän suunnitelmansa oli sama tälläkin kertaa, mutta vaalipäivän aamupäivällä onnistui sosialistien, peloittamalla oikeiston voitolla, taivuttaa syndikalistien puoluehallitus puhelimitse antamaan käskyn puolueen jäsenille äänestää vasemmistoa, jota käskyä myös noudatettiin.

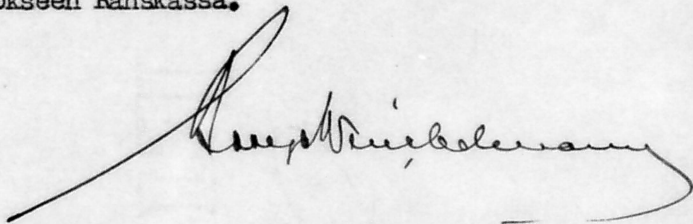
Edelläolevat seikat selittänevät jossakin määrin vaalien tuloksen.

Jo toissapäivänä kiiruhti hallitus, odottamatta edes vaalien lopullisia tuloksia, puhumattakaan uuden cortesin kokoontumisesta, jättämään erohakemuksen, jonka tasavallan presidentti eilen hyväksyi, antaen samalla toimeksi vasemmiston johtajalle, entiselle pääministerille Azaña'lle muodostaa uusi hallitus, jossa tehtävässään hän eilen onnistuikin.

Tulen toisessa yhteydessä käsittelemään uuden hallituksen kokoonpanoa ja sen vastaisia toimintamahdollisuuksia.

Puolan lähettilään päivällisillä eilen tapasin erään hyvin tunnetun espanjalaisen tiede- ja valtiomiehen, joka mainitaan presidentti Alcala Zamoran seuraajaksi hänen toimikautensa ensi vuonna mennessä umpeen. Koska mainittu henkilö vastikään oli palannut Pariisista, tiedustelin hänen käsitystään tšekkiläisten vaalitulosten mahdollisista vaikutuksista Ranskassa pian tapahtuviin vaaleihin. Hän mainitsi tällöin tavanneensa sekä Sarrautin että Flandinin, jotka molemmat olivat lausuneet käsityksensä, että suunta

Ranskan lähestyvissä vaaleissa kaiken todennäköisyyden mukaan tulisi menemään yhä enemmän vasemmalle sekä lisänneet, että jos vaalit Espanjassa päättyisivät vasemmiston voittoon tulisi se seikka psykologisesti vaikuttamaan yhä enemmän vasemmalle joltavaan vaalitulokseen Ranskassa.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'R. V. ...', written in a cursive style.A small, simple handwritten mark or signature, possibly a stylized letter 'L' or '7'.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 29

ASIA:

Maailmassa olevan lähetyksen raportti n:o 7.

Ministeri Kinkelmann

2/3 1956.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 2 päivänä maaliskuuta 1936.

No. 335/73/1936.

7 170 Sal. D - 36.

7/3.36 13

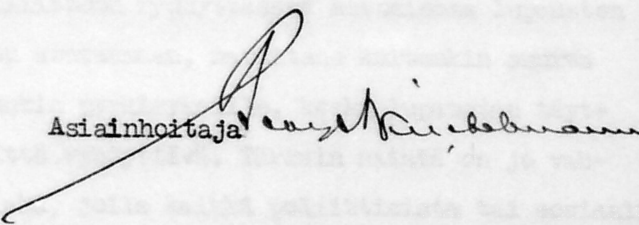
Ulkoasiainministeriölle,

5 C9

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti
No. 7/1936 koskeva

Espanjan uutta vasemmistohallitusta.

Asiainhoitaja

MADRIIDI - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7/1936.

Madridi ssa 2 p:nä maaliskuuta 1936.

7/170 Sal. D -36.

Asia: Espanjan uusi vasemmistohal-
litus.

7/3-36 13

5 C9

Kuten jo olen tiedoittanut, muodosti viime vaaleissa voittoisan vasemmiston johtaja, entinen pääministeri Manuel Azaña uuden hallituksen. Hallitus on kokoonpanttu yksinomaan vasemmistoporvareista, ilman että sosialisteille, huolimatta niiden ja vasemmistoporvarien välisestä vaaliliitosta, olisi tarjottu tilaisuutta osallistua hallitukseen. Se politiikka, jota hallitus vaaliliittoon ryhtyessään antamiensa lupausten nojalla on pakotettu seuraamaan, merkitsee kuitenkin suurta voittoa sosialistienkin pyrkimyksille, koska lupausten täyttämiseen on viipymättä ryhdyttävä. Tärkein niistä on jo vahvistettu dekreettilaki, jolla kaikki poliittisista tai sosiaalisista rikoksista tuomitut tai syytteessäolevat henkilöt on armahdettu. Armahdus kohdistuu lähinnä v. 1934 lokakuun kapinan alkuunpanijoihin ja yllättäjiin, joukossa useita kuolemanrangaistukseen tuomittuja, joiden rangaistus sittemmin muutettiin elinkautiseksi kuritushuoneeksi. Vangituita vapaaksi päästetäessä järjestettiin kaikkialla mielenosotuskulkueita, joissa syndikalistit ja kommunistit, nyrkit sojossa ja neuvostolippuja kantaen tervehtivät eläköön huudoin uutta vallankumousta. Toi-

JAKELUOHJE:

TAVALLINEN

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nen tärkeä ohjelmakohta, jonka toteuttamiseen vaaliliittosopimus myös velvoittaa on Espanjan grandeilta aikanaan takavarikoidun, mutta oikeistohallitusten aikana heille palautetun maaomaisuuden uudelleen takavarikoiminen ja sen jakaminen asutustarkoituksiin. Edelleen on palautettava entiselleen koko se sosiaalinen lain-sääädäntö, johon tasavallan alkuaikoina ryhdyttiin, mutta jonka myöhemmät oikeistohallitukset ovat onnistuneet saamaan kumotuksi, suoritettava valtion varoista korvausta työläisperheille, jotka kapinan kukistamisen yhteydessä joutuivat kärsimään, sekä otettava uudelleen töihin osallisuudesta poliittisiin lakkoihin erotetut työläiset. Sitäpaitsi tulee piakkoin harkinnan alaiseksi niiden henkilöiden rankaiseminen, joilla on katsottava olleen päävastuu kapinan kukistamisessa, seikka, josta myös on ollut seurauksena, että joukko aikaisemmin huomattavissa asemissa olleita henkilöitä on paennut ulkomaille.

Uuden hallituksen jäsenistä, Azañaa lukuunottamatta, joka nyt ryhtyy johtamaan neljättä hallitustaan ja joka on tarpeeksi tunnettu kaivatakseen enempää esittelyä, ei ole paljonkaan mainittavaa. He ovat enimmäkseen keskinkertaisia ammattipolitikkoja, jotka toiminnassaan kiinteästi tulevat seuraamaan pääministerin heille antamia ohjeita. Valtiomministerinä (ulkoasiainministerinä) toimii niinikään ammattipolitikko, almerialainen asianaajaja Augusto Barcia y Trelles, josta väitetään, että hän olisi hyvin perillä kansainvälisestä politiikasta, ollen hän myös julkaissut kansainvälisiä kysymyksiä käsitteleviä kirjoituksia.

Muuta muutosta Espanjan ulkopolitiikan nykysuuntaan ei tulle tapahtumaan kuin että suhteet kansainliittoon, etenkin sen

pakotepolitiikkaan nähden, jotka oikeistohallitusten aikana, niiden ystävällisen suhtautumisen vuoksi Italiaan, ovat olleet verrattain viileät, muodostunevat kiinteämmiksi. Sekä pää- että valtioministeri ovat julkisuudessa lausuneetkin, että Espanja tulee seuraamaan rauhan politiikkaa kansainliiton merkeissä sekä vääjäämättä täyttämään paktin sille asettamat velvoitukset. Valtionministerin ensimmäinen virkatoimenpide sattuihin olemaan Italiaa vastaan päätettyjen pakotteiden ulottaminen myös Espanjan Guineaan, joka, arvatenkin erehdyksestä, aikaisemmin oli jäänyt huomaamatta.

Yleensä tuntuu mieliala myös oikeistopiireissä verrattain optimistiseltä, sittenkun vaalitappion aiheuttama ensimmäinen lamaannus on alkanut häipyä. Azañan tähänastiset otteet antavatkin aihetta sellaiseen mielialaan. Jo ensimmäisessä julkilausumassaan hän huomautti, ettei hallitusta elähyttänyt mikään vainon henki toisinajattelevia kohtaan sekä että vallan edesvastuu vaati kaikkien vanhojen vihojen unohtamista. Huomauttaen, ettei hänellä ollut muita vihollisia kuin ne, jotka olivat tasavallan vihollisia, hän toivoi yhteistyötä kansallisen työn merkeissä kaikkien poliittisten puolueiden kanssa.

Erittäin mielenkiintoiseksi muodostuu kysymys Azañan suhtautumisesta Neuvosto-Venäjäan. Kuten tunnettu, tunnusti Azañan viimeinen hallitus kesällä 1933 Neuvostoliiton de jure, päättäen samalla uudelleen palauttaa diplomaattiset suhteet. Ennenkuin asiassa kuitenkaan oli Espanjan puolelta ehditty ryhtyä enempiin toimenpiteisiin¹⁾ kaatui Azañan hallitus. Sitä seuraavat Lerroux'n

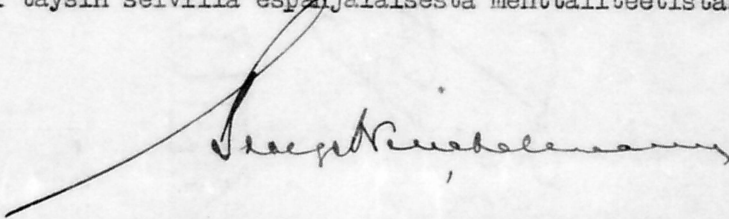
1) Neuvosto-Venäjä oli tällä välin kiiruhtanut nimittämään suurlähettilääksi Madridiin ent. valistuskomissaarin Lunatscharskyn, joka kuitenkin ennen saapumistaan tänne kuoli.

johdolla muodostetut ja oikeiston armolla eläneet keskustahallitukset eivät sen jälkeen puuttuneet koko asiaan, joten siten syntynyt välitila nyt on jatkunut jo puolikolmatta vuotta, kummankaan puolen ryhtymättä mihinkään toimenpiteisiin diplomaattisten suhteiden uusimiseksi. On kuitenkin pidettävä selviönä, että sosialistit tulevat painostamaan Azañan hallitusta solmimaan uudelleen diplomaattiset suhteet Neuvostoliiton kanssa, sitä seuraavina kauppasopimuksineen. Tästä tulee luonnollisena seurauksena olemaan, että Neuvostoliitto ennen pitkää tulee esiintymään vaarallisena kilpailijana myös tšekäläisillä puutavaramarkkinoilla.

Järjestys niinhyvin vaalien aikana kuin niiden jälkeenkin on yleensä ollut moitteeton. Tietysti on muutamia pienempiä järjestyshäiriöitä tapahtunut maaseudulla, vaatien vieläpä jonkun ihmisuhrinkin, mutta ulkomaisessa lehdistössä, myös meikäläisessä, olleet hälyytysuutiset suurine otsikkoineen ovat olleet vahvasti liioteltuja. Hallitus on myös tehnyt kaiken voitavansa rauhallisten olojen säilyttämiseksi, jonka tarkoituksensa helpottamiseksi maa on julistettu hälytystilaan. Mutta myös sosialistit ovat parhaansa mukaan koettaneet ehkäistä ärsyttävää menettelyä joukkojensa puolelta voitettuja kohtaan, kieltämällä m.m. julkisten mielenosotusten toimeenpanemisen.

Azañan mahdollisuuksista menestyksellä johtaa Espanjan valtiolaivaa, on toistaiseksi aiheetonta ryhtyä ennusteluihin. Jos hän, jolla takanaan on tuskin neljättä osaa cortesin jäsenistä, täytettyään vaaliliittosopimuksessa sosialisteille antamansa lupaukset, joutuu niiden puolelta jatkuvan painostuksen alaiseksi, herää kysymys, taipuuko hän sosialistien vaatimuksiin, vai hakeeko

hän tukensa maltillisesta oikeistosta. Kummassakin tapauksessa voi hän saavuttaa enemmistön cortesissa. Joka tapauksessa tulee hänellä olemaan voitettavinaan suuret vaikeudet, joten tilanteen ratkaisu täältäpäin katsottuna ei lainkaan näytä niin yksinkertaiselta kuin esim. Times katsoo sen olevan lausuessaan, "että jos vähemmistö alistuu enemmistön päätöksiin ja enemmistö puolestaan kunnioittaa vähemmistön oikeuksia, jos siis, toisin sanoen, espanjalaiset asettavat maansa intressit puolueiden yläpuolelle, odottaa Espanjaa loistava tulevaisuus." Tuntuu siltä kun mainitun lehden toimituksessa ei oltaisi täysin selvillä espanjalaisesta menttaliteetista.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Jaakko Kuusela', is written over the bottom of the text block. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Winckelmann

18/3 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 18 päivänä maaliskuuta 1936.

No. 440/87/1936.

8 171 Sal. - 36.

20/3.36

5 Cg

Ulköasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemän kappaleena Madridin lähetystön raportti
No. 8/1936 koskeva

Portugalin äskeistä hallituspulaa.

Asiainhoitaja

MADRIIDI-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8/1936.

Madriidi ssa 18 p:nä maalis kuuta 19 36.

Asia: Portugalin äskeinen halli-
tuspula.

Niinä kymmenenä vuotena, jona pääministeri Oliveira Salazar on diktaattorina määrännyt Portugalin kohtalon, on maa, kuten tunnettua, silloisesta alennustilastaan kohonnut nykyiseen kukoistukseensa. Tasavallan presidentti, kenraali Carmona, joka äskettäin tuli uudelleen valituksi, on tyytynyt antamaan tukensa Salazarin politiikalle, puuttumatta itsekohtaisesti Portugalin valtiolaivan johtoon. Mikäli hallituksen keskuudessa on voinut olla erimielisyyksiä, ovat ne järjestetty siten, että Salazarin politiikkaan tyytymättömät hallituksen jäsenet ovat kaikessa hiljaisuudessa saaneet väistyä ja heidän tilalleen on Salazar nimittänyt uskollisia kannattajiaan.

Tästä säännöstä on viimeinen hallituspula Portugalissa tavallaan muodostanut poikkeuksen. Ei tosin sen vuoksi, etteikö sen tulos olisi ollut edellisten kaltainen s.o. Salazarin jääminen edelleenkin pääministeriksi, vaan sen vuoksi, ettei ratkaisu ollut aivan yhtä kivuton kuin aikaisemmin. Eräät oppositiotasenteissa olevat voimat yrittävät nimittäin, joskin tuleksettomasti, myötävaikuttaa sen ratkaisuun, joka siten sai suuremman julkisuuden kuin oli tarkoitettu.

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemaileja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hallituspula johtui lähinnä siitä, että Salazar oli laatinut kamarin hyväksyttäväksi lakiehdotuksen, jossa pyydettiin puolentoista miljaardin escudon (500 miljoonan pesetan) määrärahaa aseistuksen lisäämiseksi, johon määrärahaan sisältyi myöskin hyvin huomattava palkkojen korotus kaikille sotaväessä palveleville. Ehdotusta hallituksessa käsiteltäessä vastustivat eräät ministerit lakiehdotusta sillä perusteella, että määräraha tulisi liian suuressa määrin rasittamaan väestön kantokykyä koska rahat olivat hankittavat tuntuvasti lisäämällä veroja, jotapaitsi huomautettiin, että koska siviilivirkamiesten palkkoja juuri sitä ennen oli tuntuvasti alennettu, olisi kohtuuntonta samanaikaisesti huomattavasti korottaa sotaväessä palvelevien palkkoja. Opposition johdossa oli nuori ja tarmokas kauppaministeri Ramirez, sama mies, jonka ^{my}asiota pääasiallisesti oli, että Suomen Joutsenen vierailu Lisboassa viime syksynä muodostui niin erinomaisten onnistuneeksi. Seurauksena hallituksen keskuudessa syntyneistä erimielisyyksistä oli että pääministeri Salazar jätti presidentille hallituksen erohakemuksen.

Todennäköisesti olisi hallituspula voitu ratkaista entiseen malliin, elleivät tällä kertaa sivulliset piirit olisi yrittäneet vaikuttaa sen ratkaisuun. Diktatuuriajan ensimmäinen pääministeri, kenraali Freitas pyrki nimittäin yhdessä useitten entisten hallitustoverien kera tasavallan presidentin puheille, tarjouksessa antaa presidentille neuvoja miten hallituspula olisi ratkaistava. Koska presidentti hallitusmuodon mukaan voi neuvetella kenenkään kanssa antaa uuden hallituksen muodostamisen sopivaksi katsemalleen henkilölle, kieltäytyi hän vastaanottamasta heitä virallisesti, minkä johdosta asianomaiset lähettivät hänelle

kirjelmän, jossa esitettiin toivomus demokraattisen hallitusjärjestelmän voimaansaattamisesta, vaalilain muuttamisesta siten että kaikki äänioikeutetut olisivat tilaisuudessa ottamaan osaa vaaleihin, poliittisten vakien ^{n/}armahtamisesta, ennakkosensuurin ja tasavallan suojelulain kumoamisesta j.n.e.

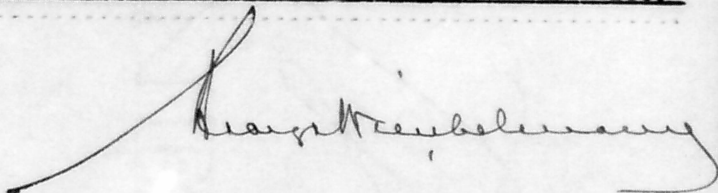
Tämä opposition ensimmäinen julkinen esiintyminen herätti kaikkialla Portugalissa tavatonta huomiota, joskin jo edeltäpäin oltiin miltei varmoja siitä, ettei se johtaisi mihinkään tuloksiin. Osottaakseen kuinka vähän huomiota hän kiinnitti opposition toivomuksiin, antoi presidentti vielä samana päivänä toimeksi Salazarille muodostaa mieleisensä hallituksen. Salazar pysyttikin m.m. ulkoministeri Monteiron, hallituksessa aikaisemmat kannattajansa ja nimitti uudet miehet oppositiassa olleiden ministerien tilalle.

Että Salazar saavuttamansa voiton jälkeen tuntee asemansa vahvaksi, käy ilmi jo siitä puheesta, jonka hän piti esiintyessään ensikerran julkisuudessa hallituspuolan jälkeen. Tällöin hän lausui m.m. seuraavat rohkeat sanat: " - A celui qui affirme que l'heure a sonné pour les droits ou les gauches, je reponds, l'heure est toujours celle de celui qui a l'idée fixe de gouverner et la volonté de la realiser. Nous ne dependons pas de l'étranger. Nous suivons le chemin que nous devons faire, certainement, est de nous mettre en garde surtout s'il y a - et le cas se produit - des pays qui oublient leurs devoirs de correction internationale en appuyant les ennemis des gouvernements étrangers ¹⁾. Rien de de cela, en outre, ne pourra influencer sur notre nation. L'heure

1) Tämä tarkoittaa niitä yrityksiä salakuljettua aseita Portugalin vallankumouksellisille, joihin vasemmisto Espanjassa aikoinaan ryhtyi eräiden korkeassa virallisessa asemassa olevien henkilöiden myötävaikutuksella.

nous appartient parce que nous voulons qu'elle nous appartienne."

Siirtyessään koskettelemaan Portugalin siirtomaihin kohdistuneita uhkauksia lausui Salazar m.m. " - Du point de vue juridique de la question, le Portugal qui n'a pas de mandat colonial et qui n'a reçu que le territoire, relativement très petit, de Quionga, peut exhiber ses droits. Sur le terrain à la force, le Portugal saura démontrer qu'il dispose de la force."

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Raoul Kautsky', is written over a horizontal dotted line. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Maadissa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Asiainhoitaja Winckelmann

28/3. 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 28 päivänä maaliskuuta 1936.

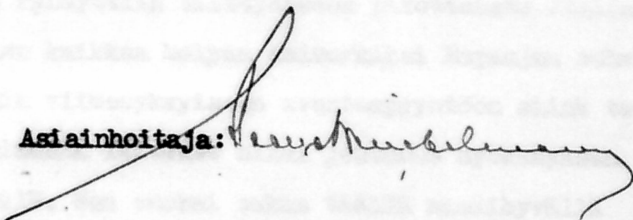
No. 488/93.

9	171	Sal.	36.
2/4-36	5		
5	9		

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No 9 koskeva

Espanjaa ja Lontoon neuvotteluita.

Asiainhoitaja:

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9/1936.

Madridi ssa 28 p:nä maalis kuuta 1936.

Asia: Espanja ja Lontoon neuvottelut.

Kuten useampaan otteeseen olen ollut tilaisuudessa to-
teamaan on hapuileva esiintyminen viime vuosien kuluessa ollut
varsin ominaista Espanjan ulkopoliitikalle, kun kyseessä on
ollut kannanotto sitä läheisesti kiinnostaviin kysymyksiin.
Tämä kävi selvästi ilmi niistä moninaisista manöövereistä, joi-
hin täällä turhaan ryhdyttiin välttyäkseen pakotteista Italiaa
kohtaan, mutta ennen kaikkea kelpaa esimerkiksi Espanjan suh-
tautuminen Englannin viimeisyksyiseen avustuspyyntöön siinä ta-
pauksessa että Englannin laivasto olisi joutunut hyökkäyksen
kohteeksi Välimerellä. Sen vuoksi onkin täällä mielihyvällä
todettu se odottamattoman suoraviivainen esiintyminen, jolla
uusi vasemmistohallitus on Lontoon neuvotteluissa suhtautunut
Locarnon sopimuksen rikkomiseen. Onpa niitäkin hallituksen
kannattajia, jotka ovat sitä mieltä, että tässä suoraviivaisuus-
dessa mentiin liiankin pitkälle ja että vähemmän jyrkkä sävy
Señor Barcia'n lausunnossa Lontoossa olisi ollut paremmin pai-
kallaan. Tämä kannanotto ei kuitenkaan, kuten ministeri Gri-
penberg aivan oikein on huomauttanut, merkitse sitä, että

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

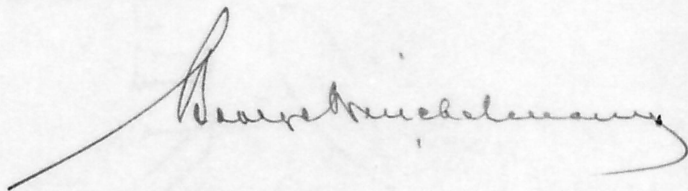
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Espanja tilanteen kiristytessä esimerkiksi mahdollisiin pakotteisiin Saksaa vastaan, joka vaara kuitenkin ainakin tällä hetkellä tuntuu olevan varsin loitolla, olisi valmis kannattamaan Locarno valtioiden vaatimuksia, vaan katsotaan täällä vallan yleisesti, että Espanjan osuus asiassa on päättynyt siihen moraaliseen tuomioon, jonka se yhdessä neuvoston muiden valtojen kanssa on julistanut Saksan menettelyn johdosta. Käydessäni tuonnottain tervehdykskäynnillä uuden alivaltiosihteerin luona, tulivat mahdolliset pakotteet Saksaa vastaan myös puheeksi, jolloin hän huomautti, että jo pelkkä ajatuskin pakotteista häntä kauhistutti niiden maailmanrauhalle tuottaman erinomaisen vaaran vuoksi, joskaan Espanjalla ei tulisi niissä olemaan ei osaa eikä arpaakaan. Hän huomautti myös, että Espanja pitkällisten ja vaikeiden neuvotte- lujen jälkeen äskettäin oli allekirjoittanut uuden kauppasopimuksen Saksan kanssa, jossa yksityiskohdittain oli saatu järjestetyksi kaikki Espanjan ja Saksan väliset kaupalliset suhteet.

Kuten tunnettua on Saksa espanjalaisten tuotteiden tärkeimpiä kuluttajamaita ja ostaa etenkin sotatarviketeollisuuttaan varten suunnattomat määrät raaka-aineita Espanjasta, jonka vienti viime vuosien kuluessa on huomattavasti taantunut, joten Espanja tulee tekemään kaiken voitavansa välttyäkseen joutumasta kaupallisiin selkkauksiin Saksan kanssa.

Muuten eivät Lontoon neuvottelut ole herättäneet suurempaa huomiota täällä. Hallituspuolueen lehdet ovat miltei täydellisesti vaienneet asiasta, kun taas oppositioasenteessa nyttemmin oleva oikeistolehdistö on, mikä enemmän mikä vähemmän avoimesti, selittänyt, että koska nykyinen olotila Euroopassa kuitenkin olisi voinut ajan mittaan jatkua eikä toiveita sen paranemisesta Saksan

hyväksi neuvottelutietä ollut, Saksan kunnia jo vaatii Hitlerin rohkeaa otetta. Tilanteeseen suhtaudutaan täysin rauhallisesti ja huomautetaan, ettei selkkaus tule johtamaan niihin seurauksiin, joita toiset toivovat ja toiset pelkäävät. Samassa yhteydessä hyökätään erinomaisen kiihkeästi Neuvosto-Venäjän kimppuun, jonka väitetään provosoineen nykyisen sekavan tilanteen omien tar-koitusperiensä läpiajamiseksi.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be "Karl M. ...", written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the left.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 29

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Aasianhoitaja Winckelmann

2/4 - 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 2 päivänä huhtikuuta 1936.

No. 521/99/1936.

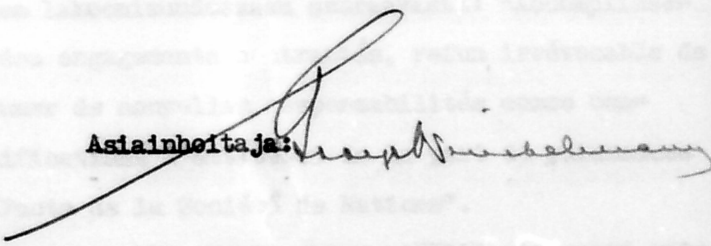
10 171 Pal. S - 36.

7/4-36

5, Cg
Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 10 koskeva.

Lausuntoja Lontoon neuvotteluista.

Asiainhoitaja:

Madridi- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10/1936.

Madridi:ssa 2 p:nä huhti kuuta 1936.

10 171 2el.

36

Asia: Lausuntoja Lontoon neuvotteluista.

74-36

5 C9

Kun Espanjan valtioministeri palasi Lontoon neuvotteluista, pyysi eräs virallinen tietotoimisto täällä häneltä lyhyttä lausuntoa Espanjan osallistumisesta niihin sekä Locarnon sopimuksen rikkomisen Espanjalle mahdollisesti aiheuttamista vaikutuksista.

Señor Barcia suostuikin pyyntöön ja kuului hänen lausuntonsa kaikessa lakoonisuudessaan seuraavasti: "Accomplissement rigoureux des engagements contractés, refus irrévocable de l'Espagne d'assumer de nouvelles responsabilités comme conséquence de modifications d'attitudes de la part de puissances signataires du Pacte de la Société de Nations".

Tämä lausunto käy täysin yhteen täällä yleisesti valitsevan käsityskannan kanssa, josta raportissani v.k. 28 p:ltä tiedoitin, nimittäin että Espanja, yhtymällä Locarnon sopimuksen rikkomisesta lausuttuun moraaliseen tuomioon, on tehnyt tehtävänsä sekä että Espanjan osallistuminen mahdollisiin pakotteisiin Saksaa vastaan on poissuljettu. Tämä käsityskanta on niin yleinen ja pidetään sitä niin luonnollisena, ettei valtioministerin lausunto herättänyt missään lehdessä mitään kommentaareja.

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kirjoittaessaan Locarnon sopimuksen rikkomisesta on lehdistö yleensä noudattanut puolueettomuutta ja asiallisuutta. Sävy on luonnollisesti riippunut kunkin lehden suunnasta ja oikeistolehdistössä on Hitlerin menettely saanut ymmärtämystä osakseen.

Alempana seuraa lyhyitä otteita eri puolueisiin lukeutuvien lehtien lausunnoista käytettävissäni olevina ranskannoksina:

Hallituksen (kansanrintaman) äänenkannattaja El Libertad kirjoittaa: "-Nous avons demandé, en nous armant de patience, à plusieurs politiciens espagnols, que nous croyons versés en la matière en raison des charges qu'ils ont exercées, quelle valeur ont les traités internationaux après avoir brisé, mis en pièce, celui de Versailles et donné, si l'on veut, un coup de canif dans celui de Locarno."

"- Eh bien, les hommes à qui nous avons eu l'heureuse idée de nous adresser, ont répondu: Voyez vous, je le regrette, mais ma situation, les circonstances, la gravité de la situation m'empêchent etc. etc. -"

"-Nous allons donc répondre nous-même. Quelle valeur ont les traités après ce qui est arrivé à ceux de Versailles et de Locarno? Aucune, croyons-nous Hitler a enlevé toute valeur aux traités internationaux."

Vapaamielinen vasemmistolehti El Liberal lausuu: "-Le mobile qui a conduit l'Angleterre ou son gouvernement à ne pas maintenir intégralement les récents accords de Londres, est le désir de rester étrangère à une lutte qui ne l'affecte par directement. Ce qui indique que si elle intervient dans le conflit italo-éthiopien, ce ne fut pas pour protéger une nation contre une invasion, mais pour défendre des intérêts sur le Nil Bleu. Mais,

en août 1914, le peuple britannique se dressa debout mû par le très noble dessein de lutter contre une injustice, pour protéger la Belgique violée par l'Allemagne kaiseriste, pour les mêmes raisons que le Cabinet Baldwin ne veut pas maintenant mettre en cause pour imposer à Hitler le respect des traités".

Vapaamielinen keskustalehti Informaciones kirjoittaa:

"Comme l'Angleterre a toujours fait honneur à sa signature, on ne saurait penser que le cas se présentant, elle laisserait la France dans l'aventure, sans tenir les engagements pris. Son désir de paix ne l'empêchera pas d'épuiser tous les moyens possibles pour trouver un accord dans ce sens, il n'y a pas de doute qu'elle suivra la ligne tracée à l'avance".

Lähinnä keskustaa edustava ^{riippumaton} itsenäinen El Sol lausuu:

"Il est naturel que la France entière désire un long maintien en vigueur du traité de Versailles, mais il est de même naturel que l'Allemagne aspire à le rompre pour se délivrer de ligature. En Italie, nombreux sont eux qui pensent que si les traités ébranlent l'unité morale de l'Europe, il faut en faire omission."

"En Angleterre, l'opinion, en général, se manifeste contre les points de vues rigides auxquels la France ne peut renoncer, mais que d'autres nations, de leur côté, ne peuvent partager".

Maltillisen oikeiston (katoolisen kansanpuolueen)

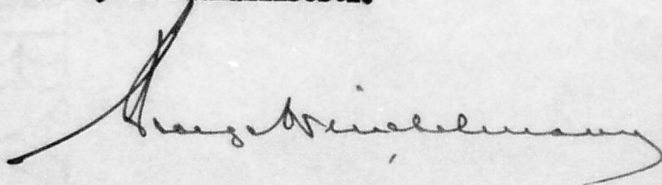
äänenkannattaja El Debate kirjoittaa: "La réunion extraordinaire du Conseil a momentanément terminé ses travaux sans peine et sans gloire. Le principe d'autorité de la Ligue des Nations s'est fortifié sans doute, mais nous ne pensons pas pour cela que celle-ci devienne jamais un instrument efficace de pacification mondiale."

"Tant qu'il existera les intrigues, les égoïsmes et la politique de certaines puissances qui s'imposeront aux autres, la Ligue continuera à être le même mirage artificieux que quand elle fut fondée."

Monarkisteja lähellä oleva A.B.C. kirjoittaa: "Le résultat était prévu. Puisque personne n'était disposé à employer des mesures coercitives contre l'Allemagne, il était évident que la seule vérification que celle-ci avait violé le traité de Versailles, n'allait pas amener Berlin à modifier son attitude."

"Il faut proclamer sincèrement que Hitler a agi avec la plus grande habileté, avec une parfaite connaissance de la mentalité britannique et que, par conséquent, il a gagné le procès".

Kuten näistä lehtilausunnoista havaitaan, ei niissäkään puhuta mitään Espanjan suhtautumisesta asiaan, koska Espanjalla ei siinä katsota olevan muuta osaa kuin sivustakatselijan. Selkkaus on Välimeren zoonin eli siis Espanjan intressipiirin ulkopuolella, joten siihen suhtaudutaan täysin rauhallisesti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön rap. n:o 11.

Ministeri Winckelmann.

16/4 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 16 p. huhtikuuta 1936.

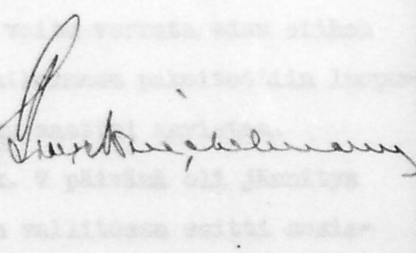
No. 581/112.

12/17/36		36
21/4.36	USA	USA
5	C9	

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 11 koskeva

Presidentti Alcala Zamoran viraltapana

Asiainhoitaja:

Madridi-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11/1936.

Madridi ssa 16 p:nä huhti kuuta 19 36.

Asia: Presidentti Alcala Zamo-
ran viraltapano.

12/17/36
21/4-36
5 Cg

T.k. 7 päivää voidaan täydellä syyllä pitää Espanjalle historiallisena päivänä. Tosin olivat jo kauan vallinneet kiireät välit presidentin ja vasemmiston välillä antaneet aihetta otaksumiselle, että vasemmisto äskeisissä vaaleissa valtaan päästyään tulisi kohdistamaan hyökkäyksensä presidentin virka-asemaa kohtaan, mutta että tapahtumat olisivat kehittyneet sellaisella nopeudella, ettei sitä voitu verrata edes siihen nopeuteen, jolla vihattu kuningas aikoinaan pakoitettiin luopumaan kruunustaan, sitä tuskin kukaan saattoi aavistaa.

Cortesin kokoontuessa t.k. 7 päivänä oli jännitys äärimmillään. Kuoleman hiljaisuuden vallitessa esitti sosialistijohtaja Prieto "kansanrintaman" puolesta, jolla on absoluuttinen enemmistö cortesissa, päätöslauselman, jossa todettiin, että tasavallan presidentin viime tammikuun 7 p:nä antama cortesin hajoittamispäätös ei ollut välttämätön. Päätöslauselman hyväksyminen, johon riitti yksinkertainen enemmistö, tiesi hallitusmuodon mukaan eo ipso presidentin viraltapanon. Keskustelu kesti neljä tuntia ja ehdotettiin siinä presidenttiä lähinnä olevan keskustan taholta komitean asettamista tutkimaan sitä tapaa, jolla presidentti suhteessaan cortesiin oli käyttä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nyt hänen virkaansa liittyviä valtuuksia, mikä ehdotus kuitenkin ei saavuttanut kannatusta. Muu osa keskustelua oli ulkopuolella pääkysymyksen ja muodostui välien selvittelyksi oikeiston ja vasemmiston välillä, ilman että ainoakaan cortesin jäsen olisi ryhtynyt presidenttiä puolustamaan. Kello 22 tapahtuneessa äänestysessä hyväksyttiin päätöslauselma 238 äänellä 5 vastaan, 175 cortesin jäsenen (oikeisto ja suurin osa keskustaa) pidättäytyessä äänestyksestä. Kohta äänestyksen jälkeen lähti cortesin puhemiehistö, cortesin presidenttiä lukuunottamatta, jonka presidentin vieran tullessa avoimeksi on hallitusmuodon mukaan toimittava väliaikaisena presidenttinä siksi kunnes uusi presidentti on valittu, viraltapannun presidentin yksityisasuntoon saattamaan cortesin päätös hänen tietoonsa. Alcala Zamora kieltäytyi kuitenkin vastaanottamasta lähetystä, perustellen kieltäytymistään sillä, että hän jo oli levolla sekä ettei hän ollut velvollinen henkilökohtaisesti vastaanottamaan lähetystä. Näinollen puhemiehistöllä ei ollut muuta neuvoa kuin siirtyä presidentin linnaan, jossa presidentin siviilikanslian päällikön läsnäollessa laadittiin virallinen asiakirja, jossa todettiin, että cortesin päätös oli asianmukaisesti saatettu Alcala Zamoran tietoon. Puhemiehistön palattua cortesiin ja ensimmäisen varapuhemiehen johtaessa puhetta, luettiin mainittu asiakirja, minkä jälkeen väliaikainen presidentti astui istuntosaliin cortesin jäsenten noustessa seisaalleen ja tervehtien häntä raikuvien eläköön huudoin. Tämän jälkeen istunto julistettiin päättyneeksi.

Tasavallan presidentin viraltapanoa koskevan kysymyksen käsittely oli kestänyt ainoastaan kuusi tuntia, niin tavatonta kiirettä oli asiassa pidetty. Kun eräs sanomalehtimies istunnon päätyttyä tiedusteli cortesin nestorilta, kreivi Romanosilta, joka monarkian aikana oli 25 kertaa ollut hallituksen jäsenenä,

hänen vaikutelmiaan sen johdosta mitä oli tapahtunut, vastasi hän, joka ei suinkaan ollut mikään Alcala Zamoran kannattaja, että tapaus oli ennenkuulumaton sekä että Alcala Zamora melkein päivälleen viisi vuotta sitten oli hänelle maininnut antaneensa kuninkaalle aikaa saman päivän auringon laskuun saakka luopuakseen kruunustaan, joten oli pidettävä kohtalon ivana, ettei Alcala Zamoralle itselleen annettu edes niin pitkää armonaikaa.

Vaikka olenkin aikaisemmin toisessa yhteydessä kosketellut Espanjan hallitusmuodon k.o, tapauksessa sovellettuja säännöksiä, lienee syytä äänestyksen tuloksen selittämiseksi lausua niistä vielä pari sanaa. Hallitusmuodon mukaan voi presidentti valtakautensa kahdesti hajoittaa cortes, mutta kun tämä toisen kerran tapahtuu, on uuden cortesin ensimmäisenä tehtävänä lausua mielensä siitä, oliko tapahtunut hajoittaminen välttämätön. Jos tällöin päädytään kielteiseen tulokseen, kuten nyt tapahtui, seuraa siitä automaattisesti presidentin viraltapano.

Itse pääasia eli oliko nyt todellakin kysymyksessä toisen cortesin hajoittaminen on täysin riidanalainen ja on asiasta olemassa hyvin eriäviä mielipiteitä laintulkitsijainkin keskuudessa. M.m. on Alcala Zamora, joka itse on valtiotieteiden professori, johdonmukaisesti pitänyt kiinni siitä käsityksestä että kysymyksessä nyt oli ensimmäisen cortesin hajoittaminen. Kun hän nimittäin ensi kerran vuonna 1933 käytti hajoitusvaltaansa, kohdistui tämä perustuslakia säätävän kansalliskokouksen hajoittamiseen, joka monarkian luhistuttua kutsuttiin koolle laatimaan Espanjalle tasavaltalaisen hallitusmuodon, mutta joka, saatuaan mainitun tehtävän loppuun suoritetuksi, kieltäytyikin menemästä hajalle ja

vasemmiston vaatimuksesta, jolla siinä oli enemmistö, jatkoi lain-säädäntötyötään kunnes Alcala Zamora sen hajoitti. Jotta hallitusmuodon k.o. artiklasta olisi saatu täysin arvovaltainen tulkinta, ehdotettiin pyydettyväksi lausuntoa perustuslaillisia takeita käsittelevältä tuomioistuimelta (eräänlainen valtakunnanoikeus), mutta tehdäkseen tyhjäksi kaikki yrityksetkin tuollaisen lausunnon hankkimiseksi, sai vasemmisto muutamia päiviä ennen presidentin viraltapanoa yllättämällä cortesin päättämään, että kysymyksessä oli toinen hajoittaminen, minkä jälkeen presidentin kohtalo oli lopullisesti ratkaistu.

Vasemmiston tavaton viha Alcala Zamoraa kohtaan on johtanut toimenpiteeseen joka, puhumattakaan sen epävarmasta juridisesta pohjasta, sitäpaitsi on täysin epäloogillinen. Äskeisten vaalien tulokset, jossa vasemmisto, kuten tunnettua, sai suunnattoman vaalivoiton, osottavat selvää selvemmin, ettei hajoitettu cortes, jossa oikeistolla oli vankka enemmistö, enää kuvastanut kansan yleistä mielipidettä ja että Alcala Zamoran toimenpide hajoittaa cortes siis oli täysin paikallaan, joskin hänen hajoittamispäätöksensä motiivit olivat vallan toiset kuin halu myötävaikuttaa vasemmiston pääsemiseen valtaan. Koska hajoittaminen sitäpaitsi osottautui vasemmistolle aivan odottamattoman edulliseksi, olisi heidän kaiken loogillisuuden nimessä pitänyt katsoa Alcala Zamoran hajoittamispäätöksen oikeutetuksi eikä, äänestämättä päinvastaista päätöslauselmaa, kukistaa sen henkilön, joka toimenpiteellään oli myötävaikuttanut heidän pääsemiseen uudelleen valtaan.

Etsittäessä selityksiä vasemmiston menettelylle on ensisijaisesti kiinnitettävä huomiota, paitsi edelläkosketeltuun perustuslakia säätävän kansalliskokouksen hajoittamiseen, jonka toimenpiteen kautta vasemmisto yhdellä iskulla menetti silloisen valta-asemansa, myös siihen, että Alcala Zamoran hallitsemistapa

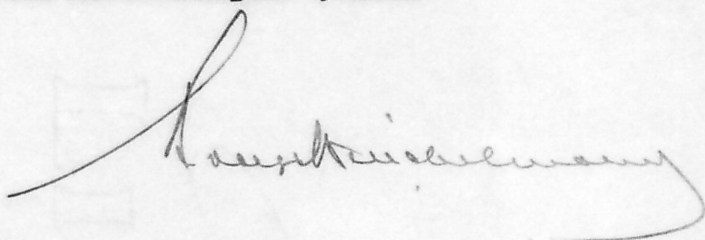
kiistämättä on ollut verrattain despoottinen, joten sen yleisesti ja myös ulkopuolella vasemmiston ei ole katsottu olevan sopusoinnussa Espanjan demokraattisen perustuslain hengen kanssa. Erikoisesti on presidentin menettely viime vaalien aikana suututtanut laajoja piirejä, koska oltiin tietoisia siitä, että hän kaikin tavoin koetti vaikuttaa vaalien tulokseen, tarkoituksessa saada syntymään hänen vastaista asemaansa tukeva vankka keskustapuolue. Tämä yritys epäonnistui kuitenkin täydellisesti keskustapuolueen saadessa ainoastaan 5 jäsentä cortesiin.

Mutta oikeallekin suuntautuvien puolueiden keskuudessa, puhumattakaan monarkisteista, ei presidenttiin myöskään suhtauduttu symppaattisesti, syistä, jotka osittain käyvät ilmi edellisestä. Se seikka, joka täydellisesti rikkoi välit hänen ja oikeiston suurimman puolueen, katoollisen kansanpuolueen välillä, oli presidentin ehdoton kieltäytyminen antaa hallituksen muodostaminen mainitulle puolueelle, joka aikanaan oli cortesin suurin puolue. Koskei oikeisto kuitenkaan tahtonut yhtyä vasemmiston päätöslauselmaan, osotti se mieltään presidenttiä vastaan pidättäytymällä äänestämättä.

Historia on aikanaan antava objektiivisen arvostelun Alcalá Zamoran toiminnasta Espanjan presidenttinä, mutta jo nyt voidaan sanoa, että hän, kaikesta vajavaisuudestaan huolimatta edusti huomattavasti suurempia siveellisiä arvoja kuin ne, jotka ovat hänet nyt kivittäneet, sekä että hänen poistumisensa näyttämöltä oli suuri voitto niille aineksille, jotka nykyään valmistavat kommunismin voittokulkua Espanjassa.

Uuden presidentin vaali tapahtuu ensi toukokuun 10 p:nä. Vaalin toimittavat cortesin jäsenet yhdessä valitsijamiesten kanssa,

joiden lukumäärä on sama kuin cortesin jäsenistön. Suurimmat mahdollisuudet tulla valituksi lienee sosialistisilla profesoreilla Besteirolla ja de los Rios'illa, jotka molemmat kuuluvat sosialistien maltillisempaan ryhmään.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Kari Kivimäki', written in a cursive style. The signature is positioned to the right of the main text block.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 29

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Asiainhoitaja Winckelmann

18/1. 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 18 päivänä huhtikuuta 1936.

No. 588/115/1936.

13 / 171 Sal. 36.

24/4-36

182

Ulk. Min.

5

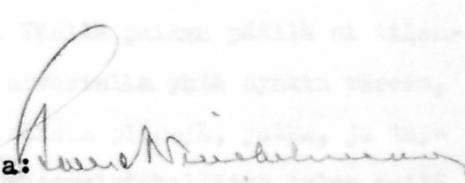
C9

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 12 koskeva

Sisäpoliittista tilannetta Espanjassa.

Asiainhoitaja:

Tavallista

Madridi.

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12/1936.

Madridissa 18 p:nä huhti kuuta 1936.

Asia: Sisäpoliittinen tilanne

Espanjassa.

Lukiessa tänne saapuneiden ulkomaalaisten lehtien väritettyjä selostuksia viimeaikaisista tapahtumista Espanjassa, ^{saa} käsityksen, että Espanja tätä nykyä olisi vähintään yhtä kriittillisessä asemassa kuin Venäjä Kerenskyn v. 1917 tullessa valtaan sekä että kommunismin valtaantpääsy Espanjassa olisi lähitulevaisuudessa odotettavissa. Täällä paikan päällä ei tilannetta, ainakaan toistaiseksi, arvostella yhtä synkin värein, lukuunottamatta eräitä monarkistisia piirejä, jotka, ja täydellä syyllä, pelkäävät, että vasemmistohallitus tulee heitä kohtelemaan verrattain radikaalisesti, mikäli koskee heidän hallussaan olevien suurten maaomaisuuksien jakamista tilattomalle väestölle sekä heidän tähän asti miltei veroista vapaina olleiden suunnattomien varallisuuksien ankaraa verottamista, joissa suhteessa jo on ryhdyttykin toimenpiteisiin. Näistä piireistä onkin vaalien jälkeisenä aikana tuhansia paennut ulkomaille, vieden mukanaan suuria rahamääriä, ja nykyään he täyttävät Etelä Ranskan ja Portugalin hotellit ja kylpypaikat, kertoen halullisille kuuntelijoille mitä räikeimpiä mustamaalauksia tšekäläisten olojen kehityksestä. Nämä sensatiiviset jul-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaistaan sitten ulkomaan lehdistössä. Eräät monarkismin ajoilta täällä olevat virkaveljeni, joilla on ollut ja edelleenkin on mitä läheisimpiä suhteita monarkisteihin ja jotka aluksi ottivat tädestä heidän kauhupropagandansa, ovat aivan avoimesti minulle myöntäneet erehtyneensä sekä nyttemmin kuuntelevansa mitä suurimmalla reservatiolla monarkistipiireistä tulleita tietoja.

Syyt, miksei oloja täällä voida verrata Venäjän silloisiin oloihin, ovat hyvin yksinkertaiset. Jo se seikka, että espanjalaisen ja venäläisen luonteessa on niin tavaton erilaisuus, espanjalainenhan on tunnetusti pitkälle kehittynyt individualisti, tekee sen, ettei hän ole lainkaan altis laumavaistoille, kuten venäläinen. Yhtä vähän voidaan Azañaa verrata Kerenskyyn, heidän luonteensa ovat miltei aivan päinvastaiset. Azaña ei suinkaan ole mikään idealisti, joka katsoo kansaansa ruusunhohteisessa valossa, vaan suuri kyynikko sekä kylmästi harkitseva ja rohkea valtiomies, joka uskaltaa suoraan lausua julki mielipiteensä, huolimatta siitä etteivät ne toisinaan miellytä edes hänen kannattajiaankaan.

Kun eräs oikeistolainen tuonnottain cortesissa kysyi Azañalta, aikoisiko hän tasottaa tien kommunismille Espanjassa, vastasi hän, että kysymys oli niin naurettava, ettei se oikeastaan kaivannut mitään vastausta, mutta koska kysymys kerran oli tehty, ei hän myöskään pelännyt tunnustaa sitä, ettei hän ollut kommunisti, joten kysymys sellaisenaan oli perustetta vailla. Esimerkkinä hänen pelottomasta esiintymisestään voidaan mainita hänen lausuntonsa siitä, että hallitus tulee viimeistä pilkkua ja pistettä myöten toteuttamaan sen ohjelman, jonka "kansanrintama" laati itselleen vaaleihin mentäessä, mutta, ettei tuohon ohjelmaan myöskään tultaisi lisäämään ei pilkkua eikä pistettä.

Tällaista taustaa vastaan arvosteltuina saavat myös vaalien jälkeiset järjestyshäiriöt Espanjassa oikeat mittasuhteensa. Niitä on ennen kaikkea punnittava psykologiselta kannalta. Tällöin on otettava huomioon Espanjan työväestön erinomaisen alhaisen sivistystaso sekä ennen kaikkea maatyöväestön asema, joka monissa suhteissa on muistuttanut maaorjuutta, sekä lisäksi katoolisen kirkon johdonmukainen politiikka koettaa pysyttää väestö niin suuressa tietämättömyydessä kuin mahdollista ja, rikkauksiensa huolimatta, suhtautua kylmäkiskoisesti kaikkialla esiintyvän hädän lieventämiseksi. Kun työväestömassat maaseudulla yhtäkkiä totesivat, että heikäläiset olivat päässeet valtaan, eivät he malttaneet odottaa niitä, useinkin pitkälle venyviä lainsäädäntötoimenpiteitä, jotka olivat välttämättömät heidän saattamiseen oikeuksiinsa, vaan ryhtyivät omankädenoikeuteen, joka lähinnä esiintyi maatilain pakko-otoissa, kun taas katoolista kirkkoa kohtaan kauan kytenyt viha sai ilmaisunsa kirkkojen ja luostarien polttamisessa ja niiden kalleuksien ryöstämisessä. Ja kun työväki tällöin vastassaan tapasi aseellisia fasistijärjestöjä, ei verenvuodatusta eikä ihmisuhreja voitu välttää.

Koska myös Madridissa tällä viikolla tapahtuneista välikohtauksista on levitetty hyvin liioiteltuja tietoja, sallitakoon niitakin tässä yhteydessä lyhyesti kosketella. Asia sai alkunsa siitä, että eräs juopunut mies tasavallan vuosipäivänä t.k. 14 p:nä pidetyssä sotilasparaatissa säikäyttääkseen yleisöä heitti presidentin aition alle aivan vaarattoman paukkupommin. Kun tämä pommi räjähti, säikähtivät siitä ratsut presidentin saat^utuessa sekä työntäytyivät yleisöä kohtaan, joka joutui pakokauhun

valtaan, vaatimatta tapahtuma kuitenkaan ihmisuhreja. Myöhemmin päivällä syntyi tavanmukaisia aseellisia yhteenottoja fasistien ja kommunistien välillä, joiden yhteydessä yksi poliisiluutnantti ammuttiin ja muutamia henkilöitä haavoittui. Kun mainittu poliisiluutnantti seuraavana päivänä haudattiin, ammuttiin useista rakenteilla olevista rakennuksista hautajaissaattuetta kohtaan, jolloin viisi henkilöä kuoli ja kolmisenkymmentä haavoittui. Koska kommunistit väittivät fasistien provosoineen laukaustenvaihdon, järjestivät he, vastoin johtonsa kieltoa, mielenosotuksellisen yleislakon Madridissa eilispäiväksi, aiheuttamatta lakko kuitenkaan välikohtauksia. Tähän rajottuivat tämän viikon järjestyshäiriöt Madridissa. Nytemmin on rauha täysin palautettu.

Samana päivänä kun ampuminen p.o. hautajaissaattuetta kohtaan tapahtui, oli cortesilla iltaistunto. Tällöin oikeisto moitti Azañaa siitä, ettei hallitus ollut riittävän tarmokkaasti valvonut järjestyksen ylläpitämistä. Azaña vastasi tähän, ettei ollut mahdollista edeltäpäin ryhtyä ehkäiseviin toimenpiteisiin intohimojen äkkiä ilmipuhjetessa sekä että muuallakin (tarkoitti Pariisia, vaikkei hän paikkakuntaa maininnut) oli tapahtunut samanlaatuisia välikohtauksia extremistien välillä, viranomaisten onnistumatta niitä ehkäistä. Azaña lupasi kuitenkin, että hallitus tulisi vastedes tekemään voitavansa, jottei epäjärjestyksiä muodossa tai toisessa enää tulisi tapahtumaan. Tämän jälkeen äänestettiin luottamuslause hallitukselle.

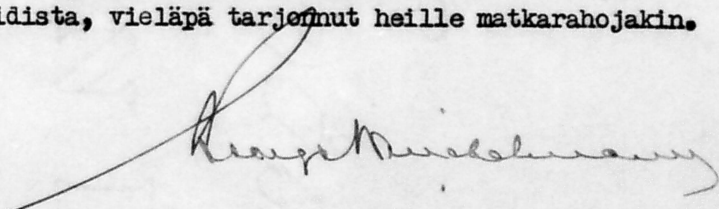
Kuten edelläolevasta selviää, ei kysymyksessä ole ollut kommunistisen vallankumouksen toimenpaneminen, kuten useat ulkomaalaiset lehdet ovat väittäneet, ei edes muukaan hallitusvaltaa kohtaan tähdätty aktio, vaan yksinomaan välien selvittely fasistien

ja kommunistien välillä, johon ei ole liittynyt minkäänlaisia poliittisia päämääriä. Minulle muistuu tässä mieleeni keskustelu erään täysinpalvelleen englantilaisen amiraalin kanssa, joka lienee Englannin Intelligence Servicen palveluksessa, Palma de Mallorcassa syksyllä 1934 kohta silloisen lokakuun vallankumousyrityksen jälkeen. Amiraali huomautti, ettei sen tukahuttaminen merkinnyt yhtään mitään siinä mielessä, että järjestys sen kautta olisi saatu vakautetuksi ja perusti käsitystään sillä, että Espanjan historia vuosisatojen kuluessa todistaa sen, ettei järjestystä yksinkertaisesti kyetä ylläpitämään. Jo espanjalaisen tulinen luonne vaatii, että kun häntä kohtaa vastoinkäyminen, joka hänen mielestään on epäoikeutettu, olkoon se sitten rakkaudessa, politiikassa tai millä alalla tahansa, hänen on ratkaistava se väkivalloin. Tämän vuoksi järjestyshäiriöt, amiraalin mielestä, joita hän katsoi jonkunlaisiksi välttämättömiksi varaventtiileiksi tunnepurkauksille, aina tulisivat jatkumaan Espanjassa. Vasta silloin kun Barcelonan kaduilla ei pitempään aikaan olisi kuulunut revolverilaukauksia, voisi olla syytä epäilyyn, että jotakin vakavampaa oli tekeillä. Olen tahtonut näin laajasti selostaa tätä keskustelua, koska kolmivuotisen kokemukseni perusteella Espanjan oloista katson voivani siihen täysin yhtyä.

Ilahuttavana merkinä olojen vastaiselle rauhalliselle kehitykselle, voidaan pitää myös sitä seikkaa, että skisma sosialistisessa puolueessa alkaa käydä ilmeiseksi. Oikeistososialistit Indalecio Prieton johdolla osottavat yhä selvempiä pyrkimyksiä erota Largo Caballeron johtamista, kommunismia hyvin lähellä olevista vasemmistososialisteista ja muodostaa itsenäisen ryhmän. Tällöin tulisi Prietoa seuraamaan neljäs osa puolue ryhmästä cortesissa, joka kaikkiaan on 87 miehen vahvuinen.

Koska ulkomaaisessa lehdistössä on tavantakaa ollut tietoja siitä, että tunnettu Bela Kun olisi saapunut tänne järjestämään kommunismin soluutuksen armeijaan, joka lienee hänen erikoisalansa, tiedustelin uutisen todenperäisyyttä eräältä hyvältä tuttavaltani tšekäläisessä Valtiominiisteriössä. Hän vastasi siihen, että Bela Kun oli aivan liian viisas saapuakseen Espanjaan, koska hänellä varmasti oli tiedossaan, että tšekäläiset fasistit olivat päättäneet tappaa hänet, missä hänet vaan Espanjassa tavattaisiin.

P.S. Lopuksi voin vielä sivumennen mainita, että harvoin olen nähnyt kenenkään osottavan suurempaa hilpeyttä kuin tšekäläinen Englannin suurlähettiläs Norjan lähettilään hänelle kertoessa Oslon Aftenpostenissa olleesta uutisesta, että Sir Henry Chilton olisi kehoittanut tšekäläistä englantilaista siirtokuntaa poistumaan Madridista, vieläpä tarjonnut heille matkarahojakin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 8

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissä olevan lähetystön raportti n:o 13.

Asiainhoitaja Winckelman

6/5-1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 685/131.

Madridissa 6 päivänä toukokuuta 1936.

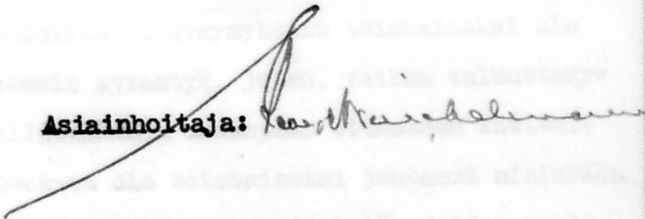
14 172 Sal. B - 36.

11/5. 36

Ulkoasiainministeriölle, ⁵ Cg

Täten on minulla kunnia myötäliittää 11
kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 13/1936
koskeva

Vastaista kauppavaihtoa Suomen ja Es-
panjan välillä.

Asiainhoitaja:

Madridi- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13/1936.

Madridi ssa 6 p:nä touko kuuta 19.36.

Asia: Vastainen kauppavaihto Suomen
ja Espanjan välillä.

Raporttissani No. 4 viime helmikuun 1 p:ltä koskeva valuuttapuutteen aiheuttamia viivytyksiä tuonnin maksamisessa, lausuin, että tilanne voisi tulla seikkaperäisen harkinnan kohteeksi vasta maaliskuun loppupuolella, jolloin uusi cortes olisi ehtinyt kokoontua ja sen luottamusta nauttiva hallitus tulla konstituoiduksi. Koska sisäpoliittinen tilanne järjestyshäiriöineen kuitenkin on antanut uudelle hallitukselle tarpeeksi miettimistä, ei taloudellisiin kysymyksiin toistaiseksi ole ehditty seikkaperäisemmin syventyä, joten, vaikka valuuttakysymyskin on ollut hallituksessa useampaan otteeseen käsiteltävänä, ei asia kuitenkaan ole toistaiseksi johtanut mihinkään esitykseen lainsäädännöllisistä toimenpiteistä, joiden puitteissa sitä ei voida selvittää. Tällä välin onkin tilanne huomattavasti huonontunut ja maksujen viipymiset jatkuvasti pidentyneet.

Ainoaksi valopilkuksi vientimme kannalta on todettava valtiovarainministerin määräys valuuttakeskukselle, että puumassa ja selluloosa ovat katsottavat ensi tarvikkeiksi (primeras necesidades), joten niiden maksamiseksi tästä lähtien on

JAKELUOHJE:

Tavallinen sekä Suomen Sa-
hanomistajainyhdistys, Suomen Pape-
ritehtaitten Yhdistys, Suomen Sel-
vuloosayhdistys ja Suomen Puuhio-
yhdistys.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

myönnettävä valuuttaa etuoikeudella. Tiedustellessani valuuttakeskuksen päälliköltä, eikö olisi luonnollista että myös puuttavat ja sanomalehtipaperi luettaisiin ensi tarvikkeiksi, huomautti hän, että mainitsemani tuotteet olivat jonkun verran toisessa asemassa kuin ensinmainitut sekä että viimeainittuihin nähden tultaisiin harkitsemaan in casu, olisiko valuuttaa myönnettävä etuoikeudella vai ei. Tällöin tulisi määräävänä olemaan, missä määrin tuonti kulloinkin vastasi kysynnän vaatimuksia. Kananmuniin nähden hän sitävastoin ei voinut antaa mitään toiveita maksujen jouduttamisesta, huomauttaen, että Espanjan oli pakko huomattavasti supistaa munien tuontia.

Edelläkosketellulla helpotuksella valuutan saantiin nähden on kuitenkin se varjopuolensa, ettei se koske maksuja tähän mennessä myydyistä ja laivatuista tuotteista.

Jäätynneiden saataviemme kokonaismäärä Espanjassa, on nykyään, mikäli vientiteollisuutemme eri haarat ovat minulle ilmoittaneet, noin 100.000 puntaa ja on vanhimille näistä saatavista anottu valuutansiirtolupia¹⁾ jo maaliskuussa 1935.

Tästä pitkällisestä viipymisestä huolimatta, myyvät eräät suomalaiset viejät edelleen sellaisiakin tuotteita, joiden maksamiseksi on mahdollisuuksia saada avatuksi remburssi Lontoossa, kauteisella tai neljän kuukauden vekseliä vastaan, sillä seurauksella että myyjät saavat odottaa maksua tuotteistaan ainakin vuoden. Myymällä sitävastoin 90 päivän remburssia vastaan Lontoossa, jolloin voidaan käyttää hyväksi Englannin ja Espanjan välisellä mak-

1)

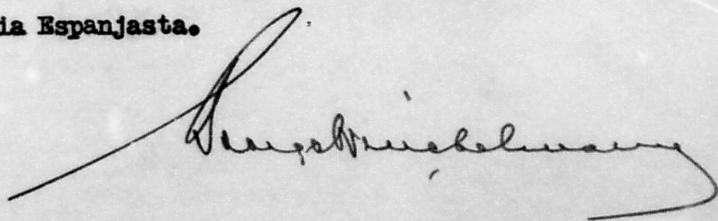
Mikäli Ruotsin tšekäläinen lähettiläs on luottamuksellisesti minulle ilmoittanut, nousee Ruotsin jäätynneiden saatavien kokonaismäärä noin miljoonaan puntaan.

susuoritusopimuksella perustettua clearingrahastoa, on odotusaika huomattavasti lyhyempi. Huomattavin osa vientiteollisuudestamme ei kuitenkaan enää suostu myymään tuotteitaan Espanjaan muilla ehdoin kuin että vahvistus remburssin avaamisesta on saatu hyvissä ajoin ennen laivauksen tapahtumista, varovaisuustoimenpide, joka on aivan luonnollinen. Näin ollen voi vastaisuudessa ainoastaan sellaisten tuotteiden vienti menestyksellä ja ilman suurempia maksuvaikauksia jatkua, joiden tuonti Espanjan kannalta katsottuna on niin tärkeä, että niiden maksamiseksi myönnytään remburssin avaamiseen. Muun tuonnin, johon tuotteistamme lähinnä kuuluvat munat, täytyy siis, olojen pakosta, lakata, elleivät viejät tyydy yhä pitempiin odotusaikoihin. Tästä onkin ollut seurauksena, että munien vienti Suomesta Espanjaan jo nyt on melkein täysin tyrehtynyt, huolimatta siitä että tälle vuodelle myönnetystä kiintiöstämme ainoastaan murto-osa on käytetty.

Tätä taustaa vastaan on kauppasuhteittemme vastaisen jatkumisen mahdollisuuksia Espanjan kanssa arvosteltava. Voimassaoleva lisäkauppasopimus lokakuun 7 p:ltä 1935 menee umpeen marraskuun 1 p:nä ja voidaan se elokuun 1 p:stä lähtien irtisanoa kahden kuukauden irtisanomisajalla. Mainittu sopimus saatiin, kuten tunnettua, aikaan verrattain vähäisillä uhrauksilla puoleltamme. Ne tullien alennukset joihin suostuttiin, eivät rahallisesti paljoakaan merkitse, viinitullien alennuksiin ei toistaiseksi ole ryhdytty ja viinien pakko-ostot vastaavat tuskin espanjalaisten viinien vuotuista normaalikulutustamme. Näitä myönnytyksiä vastaan saavutettiin kiintiöt kaivospölkylle, sahatulle puutavaralle, selluloosalle ja munille, joista viimeainittu kiintiö, kuten edelläolevasta havaitaan, ei kuitenkaan enää ole uhrausten arvoi-

nen, ellei maksukysymystä saada järjestetyksi nykyistä paremmalle kannalle.

Vastaisissa neuvotteluissa tulee epäilemättä esiintymään suuria vaikeuksia. Tämän voi jo päättää niistä kokemuksista, joita muilla valtioilla on ollut ja on jo käydyissä tai paraikaa käytävissä neuvotteluissa. Esim. Belgian on äskeisessä sopimuksessaan täytynyt suostua clearingiin, joka tietää sen, että Belgian vienti Espanjaan tulee supistumaan puoleen, ja sekä Tanska että Norja ovat paraikaa hyvinkin tukalassa asemassa, koska Espanja, mikäli asianomaiset lähettiläät ovat minulle kertoneet, vähentääseen tuontiaan mainituista maista, tahtoo pakoittaa heidät suostumaan clearingjärjestelmään, ilman että sillä ratkaistaisiin kysymystä jäätäneistä saatavista ennen kuin verrattain myöhäisessä tulevaisuudessa. On tietysti myönnettävä, että Suomi on jossakin määrin paremmassa asemassa kuin mainitut maat, joiden vienti Espanjaan suureksi osaksi rajoittuu kapakalaan ja mumiin, ja joiden tuontia Espanja parhaansa mukaan yrittää supistaa, mutta toiselta puolen on asemamme heikempi siinä suhteessa että kauppataaseemme on Espanjalle huomattavasti epäedullisempi kuin mainittujen maiden kauppataase. Tämän vuoksi tullaan vastaisissa neuvotteluissa Espanjan puolelta vaatimaan, että puutavaralle ja selluloosalle myönnettäviä kiintiöitä ja mahdollisia helpotuksia tuotteiden maksuissa, jos niihin sopimuksellisesti voidaan päästä, on kompensoitava vastaavasti lisäämällä tuontia Espanjasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 29

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 14

Ministeri Winckelmann

15/5 - 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 15 päivänä toukokuuta 1936.

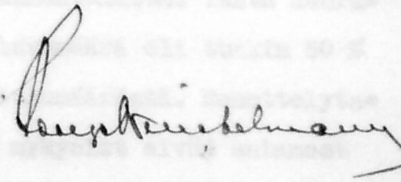
No. 755/138.

15/172 tal.	36.
22/s. 36	3
5	Cg

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No. 14 koskeva

Presidentin vaalia ja hallituksen vaihtumista.

Asiainhoitaja:

Madridi- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14/1936.

Madridi ssal5 p:nä touko kuuta 1936. 15 172 Sal. 36.

Asia: Presidentin vaali ja hallituksen
vaihtuminen.

22/5.36

5 C9

V. k. 26 p:nä tapahtui niiden valitsijamiesten vaali, joiden yhdessä cortesin jäsenten kanssa oli valittava Espanjalle uusi presidentti. Valitsijamiesten lukumäärä on sama kuin cortesin jäsenistön ja heidät valitaan niinkään samassa järjestyksessä kuin cortesin jäsenet. Olosuhteet vaikuttivat kuitenkin, että vaali menetti erikoisesti poliittisen merkityksensä sen kautta että oikeistopuolueet eivät asettaneet ehdokkaita, vaan kehoittivat jäseniään olemaan äänestämättä. Tästä seurauksikin, että vaaliin osaaottaneiden lukumäärä oli tuskin 50 % viime cortesvaaliin osaaottaneiden lukumäärästä. Menettelytapansa oikeisto perusteli sillä että nykyolot eivät antaneet riittäviä takeita siitä että valitsijoiden henkilökohtainen koskemattomuus olisi taattu. Lukuunottamatta vaaliin osallistuneita vähäpätöisiä keskustapuolueita, jotka vaalissa saavuttivat 62 paikka^a, oli seurauksena oikeiston vaalilakosta se, että kansanrintama valtasi 376 paikkaa. Oliko oikeiston menettely niinkuodoin heidän omien intressiensä mukainen, siitähän voidaan olla eri mieltä, mutta vaalin lopputulosta heidän osallistumisensaakaan tuskin olisi muuttanut. Kohta vaalin jälkeen syntyi lehdistössä keskustelu siitä, kenestä olisi tuleva kansanrintaman

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

presidenttiehdokas. Kansanrintaman porvarillisten puolueiden enemmistö piti ehdottomasti kiinni pääministeri Azañasta ainoana mahdollisena ehdokkaana, vähemmistön, viitaten Alcala Zamoran kohtaloon, taas arvellessa, että Azaña nykyisessä asemassaan voisi tarpeen vaatiessa tehokkaammin puuttua tapahtumain kulkun kuin tasavallan presidenttinä. Niinikään oli Largo Caballeron johtamien vasemmistososialistien keskuudessa vastarinta Azañan ehdokkuutta vastaan aluksi hyvin jyrkkä. He puolestaan katsoivat asiaa siltä kannalta, että jos Azaña vastaisuudessa osottautuisi epämukavaksi heidän pyrkimyksilleen, olisi, mahdollisesti oikeiston avulla, helpompi saada hänet syrjäytettyksi pääministerinä kuin tasavallan presidenttinä, jonka erottamiseen vaaditaan 3/5 enemmistö cortesissa. Koska kuitenkin sosialistienkin keskuudessa maltillisempi ryhmä Prieton johdolla piti kiinni Azañan ehdokkuudesta, oli äärimmäisyysainesten taivuttava, joten kansanrintama kokonaisuudessaan asettui tukemaan Azañan ehdokkuutta.

Presidentin vaali tapahtui t.k. 10 p:nä Retiron puiston lasipalatsissa, ainoa riittävän suuri huoneusto 900 lukuisalle valitsijamiehistöille. Kuten odotettavissa oli, saavutti Azaña valtavien enemmistön, keskustapuolueiden myös äänestäessä häntä. Cortesin monarkistiset jäsenet eivät olleet saapuneet koko vaalitoimitukseen ja oikeisto äänesti tyhjin lipuin. Annetuista 847 äänestä sai Azaña 754 ja julistettiin kohta valituksi tasavallan presidentiksi.

Tässä yhteydessä lienee syytä antaa eräitä lyhyitä biograafisia tietoja uudesta presidentistä.

Manuel Azaña y Díaz on syntynyt 1880 Alcala Henares'issa. Hänen isänsä oli asianajaja, mutta julkaisi myös eräitä historiallisia teoksia. Suoritettuaan Madridin yliopistossa filoloogiset ja

lainopilliset tutkintonsa, liittyi Azaña hyvin aktiiviseksi jäseneksi tunnettuun Ateneum nimiseen kaunokirjalliseen kerhoon, johon kaikki Espanjan tunnetuimmat kirjailijat kuuluvat, tullen myöhemmin kerhon puheenjohtajaksi. Seuraavina vuosina julkaisi hän suuren joukon kaunokirjallisia teoksia sekä eräitä näytelmiä. Mainittu kerho oli epäpoliittinen, mutta oli siinä edustettuna hyvinkin vahvoja tasavaltalaisia virtauksia. Poliittiseen elämään ei Azaña ottanut osaa ennenkuin monarkia oli aivan luhistumaisillaan, jolloin hänet valittiin jäseneksi San Sebastianin paktilla v. 1930 perustettuun vallankumoukselliseen komiteaan, joka kuninkaan poistuttua huhtikuussa 1931 muodosti väliaikaisen hallituksen Alcala Zamoran johdolla, tullen hän tällöin sotaministeriksi. Kun Alcala Zamora saman vuoden joulukuussa valittiin tasavallan presidentiksi, nimettiin Azaña pääministeriksi, säilyttäen edelleen sotaministerin salkun. Hänen valtakautensa kesti syyskuuhun 1933, jolloin hänen hallituksensa, oikeiston saavuttaman vaalivoiton seurauksena, oli pakotettu eroamaan, ollen hän kuitenkin edelleen mukana politiikassa cortesin jäsenenä. Syksyllä 1934 hän joutui syytteeseen osallisuudesta lokakuun kapinaan, mutta vapautettiin syytteestä. Viime syksynä hän yhdessä sosialisti johtaja Prieton kanssa pani perustan nykyiselle kansanrintamalle, joka cortesin viime vaaleissa saavutti niin loistavan voiton.

Koska Azaña epäilemättä on pidettävä nyky-Espanjan ensimmäisenä valtiomiehenä, on hänen valitsemisensa tasavallan presidentiksi katsottava oikeaan osuuneeksi ratkaisuksi. Ei ole nimittäin unohdettava, että presidentillä tšekäläisen hallitusmuodon mukaan on hyvin keskeinen asema, minkävuoksi on erinomaisen tärkeätä, että vastapainona äärimmäiseltä vasemmistotalolta tätä nykyä esiintyville pyrkimyksille, presidenttinä on lujatahtoinen mies, joka ei tule

sallimaan minkäänlaisia kommunistisia vehkeilyjä. Tämän Largo Caballeroakin tietää ja siitä johtui hänen vimmatu vastarintansa Azañan ehdokkuutta vastaan.

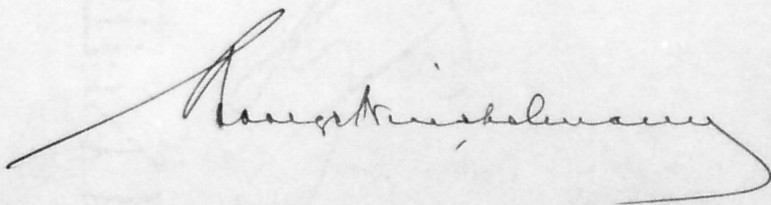
Azaña näkyy valmistautuvan presidenttinä esiintymään ulospäin tarpeellisella komeudella. Kun Alcala Zamora koko presidenttikautensa asui yksityisessä asunnossaan ja käytti ent. kuninkaallista palatsia ainoastaan edustustarkoituksiin, on Azaña sitä vastoin antanut määräyksen leskikuningattaren huoneuston kunnostamisesta yksityiseksi asunnokseen ja Asturian prinssin huoneuston järjestämisestä virkahuoneustokseen. Siihen mennessä on hän asunnokseen valinnut erään ent. kuninkaallisen palatsin El Pardossa Madridin ulkopuolella. Niinikään on cortes hyväksynyt lain presidentin henkivartion laajentamisesta ja uudelleen järjestämisestä ranskalaiseen malliin ja eilisestä lähtien on otettu käytäntöön komea vahdinmuutto ent. kuninkaallisen palatsin edustalla yleisön suureksi ihastukseksi. Tällaista vahdinmuuttoa ei ole ollut sitten monarkian aikaa.

Vaalipäivän jälkeisenä päivänä vannoni Azaña virkavalan cortesissa diplomaattikunnan läsnäollessa. Koska Espanjan lähettiläät ulkomailla olivat saaneet määräyksen pyytää erikoisvaltuuksilla varustettuja edustajia olemaan läsnä tilaisuudessa, olivat useimmat ulkovallat antaneet tšekäläisille lähettiläilleen tuollaiset erikoisvaltuudet, jotapaitsi Portugali oli lähettänyt erikoisen lähetyskunnan. Tämä huomaavaisuus herätti täällä suurta mielihyvää ja valtioministeri Barcia pyysi minua hallitukselle esittämään Espanjan hallituksen kiitokset. Ensi viikolla ottaa Azaña vastaan diplomaattikunnan, jolloin hänelle tullaan esittämään valtiopäämiesten ja hallitusten onnittelut.

Kohta vaalin jälkeen luopui Azaña pääministerintöistään

ja väliaikainen presidentti nimitti valtioministeri Barcia^{a/} väliaikaiseksi pääministeriksi. Azañan vannottua virkvalan jätti v.t. pääministeri hänelle hallituksen erohakemuksen. Erinäisten neuvottelujen jälkeen sai Casares Quiroga, lakimies ja Azañan ensimmäisen hallituksen sisäministeri sekä Azañan henkiystävä toimekseen muodostaa uuden hallituksen, minkä tehtävän hän suorittikin 24 tunnissa ja uusi hallitus kokoontui eilen ensimmäiseen istuntoonsa. Uutta pääministeriä pidetään lahjakkaana ja tarkokkaana miehenä, mutta hänen sairaalloisuutensa vuoksi on epätietoista, kuinka kauan hän jaksaa kantaa pääministerinvirkkaan liittyvää taakkaa. Hallituksen muista jäsenistä, joista valtioministeri Barcia jäi paikalleen, ei ole erikoisempaa mainittavaa.

Kun Espanja näin pitkien aikojen takaa on saanut lujan hallitusvallan, on syytä otaksua, että sisäinen järjestyskin taas alkaa palautua ja kehitys kulkea rauhallisempia oloja kohti.

A large, stylized handwritten signature in dark ink, likely belonging to a high-ranking official or politician, positioned at the bottom right of the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 29

ASIA:

Maadrichissa olevan laitelystin raportti n:o 15.

Ministerin Winckelmann

1/6 - 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 872/158.

Madridissa 1 p:nä kesäkuuta 1936.

16 / 72 Sal. 36.

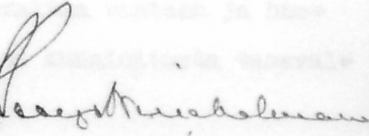
4/6. 36

2

Ulkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti
No. 15/1936 koskeva

Hallituksen ohjelmaa ja sen toteutta-
mismahdollisuuksia.

Asiainhoitaja:

Madridi-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15/1936.

Madridissa 1 p:nä kesä kuuta 1936.

16/122 Sal 36.

Asia: Hallituksen ohjelma ja sen
toteuttamismahdollisuudet.

7/6-36

5 Cg

Esittäessään hallituksensa cortesille piti pääministeri Casares Quiroga ohjelmapuheen, joka ansainnee lyhyen maininnan.

Annettuaan aluksi tunnustuksensa edeltäjänsä erinomaisille kyvville ja mainiten hallituksen, voidakseen menestyä tehtävässään, tarvitsevana kansanrintaman jakamattoman luottamuksen, kääntyi pääministeri fasistista liikettä vastaan, jonka kanssa hän selitti hallituksen olevan sotakannalla, varottaen sitä ryhtymästä minkäänlaisiin vehkeilyihin tasavaltaa vastaan ja huomauttamalla, että sillä, joka ei osottaisi kunnioitusta tasavallalle, oli aihetta pelkoon.

Mainiten hallituksen tulevan seuraamaan Azañan hallituksen ulkopoliittikkaa ehdottoman puolueettomuuden merkeissä ja noudattamalla niitä velvoituksia, jotka kansainliiton pakti Espanjalle asettaa, lupasi pääministeri hallituksen ryhtyvän kiireellisiin toimenpiteisiin sen ohjelman täyttämiseksi, jonka kansanrintama vaaleihin mentäessä oli itselleen asettanut, lähinnä mikäli koski työttömyyden lieventämistä ja tilattoman väestön sijoittamista sekä sosiaalisen lainsäädännön perinpohjaista uusimista, jotapaita hän antoi ymmärtää, että lähitulevaisuudessa tultaisiin ryhtymään toimenpiteisiin oikeudenkäyntilaitoksen puhdistamiseksi ai-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

neksista. jotka olivat tasavallalle vihamielisiä.¹⁾

Tehtyään nämä kumarrukset vasemmalle, totesi pääministeri kuitenkin, että uudistusohjelman ehdottomana edellytyksenä oli, että kaikki hallitusta kannattavat poliittiset ryhmät ja työläisjärjestöt käsittivät vallanpitäjien vastuunalaisuuden ja kaikin voimin autoivat hallitusta sen pyrkimyksissä. Koska hallitus oli päättänyt voimassaolevan lainsäädännön ja vastaisten lakireformien puitteissa täyttää kaikki oikeutetut vaatimukset, ei hallitus myöskään voisi sallia mitään alhaaltapäin tulevaa painostusta, ei myöskään poliittisluontoisia lakkoja.

Puheensa lopetti pääministeri seuraavin sanoin: "Nykyhetki ei ole juhlimisen vaan uhrausten hetki. Hallitus jää paikalleen niin kauaksi kuin minulla on luottamuksenne. Jos se minulta puuttuu, palaan takaisin yksityiselämäni, tietoisena siitä että olisin ollut valmis tarjoamaan tasavallalle palveluksiani".

Hallituksen mahdollisuudet toteuttaa ohjelmansa riippuvat lähinnä siitä, missä määrin sille myönnetään työrauhaa ja saadaanko yhteiskunnan pohjakerrokset rauhoittumaan luvattuja parannuksia odotettaessa. Tällä haavaa ei tilanne näytä siinä suhteessa kovinkaan valoisalta, ja Ranskan viimeaikaiset tapahtumat ovat antaneet lisää virikettä äärimäisyysaineiksille. Joka päivä puhkeaa uusia lakkoja ja tänään alkoi noin 60.000 rakennustyöläistä käsittävä lakko Madridissa. Koska uhkauksia on kuulunut siitäkin, että rakennustyöläisten vaatimusten läpiajamiseksi toimenpantaisiin Madridissa yleislakko, on hallitus kutsunut sosialistijohtajat, joiden keskuudessa hajajnnus myös on suuri, neuvotteluihin, saadakseen heidän myötävaikutuksella työväen luopumaan mainitusta uhasta.

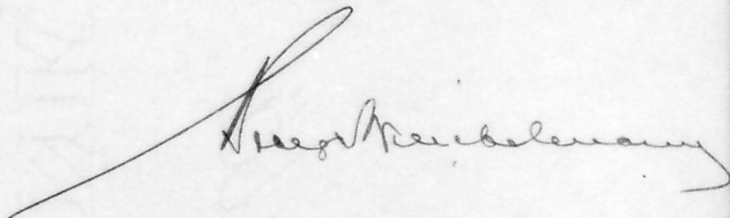
1) Tämä johtuu lähinnä siitä, että eräät tuomioistuimet, joissa fasisteja oli pantu syytteeseen järjestyshäiriöistä, olivat antaneet vapauttavia tuomioita.

Tällöin on radikaalisen siiven johtaja Largo Caballero, jolla nykyään on suurin kannatus työväen keskuudessa, selittänyt, ettei kysymyksessä suinkaan ole mikään poliittinen lakkoliike, joka kohdistaisi kärkensä nykyistä hallitusjärjestelmää vastaan, vaan ainoastaan tavallinen palkkataistelu työväestön surkeitten elinehtojen parantamiseksi sekä että työväestö oli valmis mihin uhrauksiin tahansa puolustaakseen nykyistä regimeä.

Myös taloudellisella alalla ovat vaikeudet suuret. Kauppataseen epäedullisuuden vuoksi on valuuttapula käynyt yhä kireämmäksi ja viime viikolla lähetettiin 25 milj. kultapesetaa Pariisiin tyydyttääkseen Englannin ja Ranskan, Espanjan päämarkkinoiden, vaatimuksia saada maksua myydyistä tuotteista. Tarkoituksessa vähentää tuontia on myös toissapäivänä annettulla dekreetillä korotettu 1350 tariffinimikkeen tullit 5-20 %:lla. Meikäläisistä vientitavaroista on puutavaran ja kananmunien tullit korotettu 20 %:lla sekä selluloosan ja puuvanun tullit 10 %:lla. Tämän toimenpiteen kautta arvioidaan tullitulosten tänä vuonna nousevan 31,5 milj. kultapesetalla. Koska tullinkorotukset kuitenkin kohdistuvat myös useihin tärkeisiin kulutustarpeisiin kuten kapakalaan, kahviin, kaakkaon ja teehe, joiden hinnat luonnollisesti tulevat nousemaan, tulee toimenpide epäilemättä herättämään lisääntyvää tyytymättömyyttä vähäväkisten keskuudessa.

Diplomaattiset suhteet Neuvosto-Venäjän kanssa, joiden pikaisesta uusimisesta vasemmiston vaalivoiton jälkeen niin paljon puhuttiin ja niin monta pontta hyväksyttiin, ovat edelleen uusimatta, eikä asiasta nykyään kuule mitään puhuttavankaan. Asiaantuntevalla taholla väitetään syyn tähän toimettomuuteen olevan siinä, että pelättäisiin kommunistisen propagandan mahdollisuuksien sen kautta yhä

lisääntyvän, mutta toiselta puolen kerrotaan myös, että Litvino-
vin valtioministeri Barcialle Lontoossa lausuma toivomus, että
suurlähettilääksi Moskovaan lähetettäisiin ammattidiplomaatti
eikä politikko, olisi kylmän suihkun tavoin vaikuttanut niihin
piireihin, jotka lähinnä olivat asiaa ajaneet ja joiden keskuu-
desta useitakin tarjokkaita oli valmistautunut vastaanottamaan
mainitun toimen.

Hugo Kallio

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Neuclidissa olevan lähetystön raportti n:o 516.

Asiainhoitaja Winkelmann

17/6. 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 13 p:nä kesäkuuta 1936.

No. 1010/168.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/172 Sol. 1936.		
19/6-36	2	
5	69	

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No.
16/1936 koskeva:

Vientimahdollisuuksiimme Marokon kan-
sainväliseen vyöhykkeeseen.

Asiainhoitaja:

MADRIIDI-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16/1936.

Madrīidi ssa 13 p:nä kesä kuuta 19. 36.

17/122 Val. 1936.

Asia: Vientimahdollisuutemme Maro-
kon kansainväliseen vyöhyk-
keeseen.

19/6-36	3	1
5	9	

Kauppasuhteemme Marokon kansainvälisen vyöhykkeen kanssa, johon kuuluu Tangerin kaupunki ja siihen liittyvä Hinterland, ovat tähän asti olleet hyvin vaatimattomat. V. 1934, jolloin ulkomaankauppatilastomme ensi kerran käsitteli kauppaa Tangerin kanssa erityisellä otsikolla oli vientimme arvo sinne noin 400.000 markkaa, joista suurimman osan muodostivat erilaiset paperituotteet. Mitään tuontia Tangerista Suomeen ei mainittuna vuonna tapahtunut.

Vaikkakaan Tangerin markkinat väestön vähälukuisuuden vuoksi eivät voi saavuttaa mitään suurempia mittasuhteita, katsoi allekirjoittanut kuitenkin syytä olevan tänä keväänä toimittamallaan tarkastumatalla Etelä Espanjan konsulinvirastoihin, joka matka ulottui myöskin Tangeriin, tutkia olisiko mahdollisuuksia olemassa Suomen viennin lisäämiseksi Tangeriin.

Tällöin puhutteleman henkilöt olivat kaikki sitä mieltä että tuollaisia mahdollisuuksia epäilemättä oli sekä että seuraavat tavarat lähinnä tulisivat kysymykseen, nimittäin puutavara ja puuteokset, paperi, posliinit ja fajanssit sekä eräät eläimistä saadut elintarpeet.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tilanteen valaisemiseksi esitetään tässä eräitä tilastotietoja näiden tavarain tuonnista Tangeriin vuosina 1934 ja 1935:

I. PUUTAVARA JA PUUTEOKSET.

1) Sahattu puutavara.

Sahattua puutavaraa tuotiin v. 1935 yhteensä 2.348.258 kg. - 933.373 frangin arvosta (v. 1934 oli tuontimäärä 1.662.803 ja tuontiarvo 759.743 frangia).

Tärkeimmät tuontimaat olivat: Puola - 884.122 kg. (v. 1934 - 540.575 kg.), Ruotsi - 862.176 kg. (v. 1934 - 776.737 kg.) ja Jugoslavia - 579.368 kg. (v. 1934 - 204.903 kg.). Suomesta ei mainittuina vuosina ole tuotu sahatavaraa ollenkaan.

2) Puuteokset.

Näitä, lähinnä puutuoleja, on tuotu v. 1935 - 9.454 kg. 52.696 frangin arvosta.

Tuonti jakaantui eri maitten kesken seuraavasti: Espanja 6.790 kg., Ranska - 720 kg., Belgia - 789 kg. ja SUOMI - 515 kg.

II. PAPERI.

1) Sanomalehtipaperi.

Sanomalehtipaperia tuotiin v. 1935 yhteensä 61 tonnia 55.796 frangin arvosta, seuraavasti:

Hollannista 50 tonnia, Espanjasta 7 tonnia, Norjasta 3 tonnia ja SUOMESTA 1 tonni.

2) Käärepaperi.

Käärepaperia tuotiin v. 1935 yhteensä 201 tonnia - 189.478 frangin arvosta.

Tärkeimmät tuontimaat olivat: Hollanti - 103 tonnia, Belgia - 50 tonnia, Ruotsi - 23 tonnia, Espanja - 16 tonnia ja SUOMI 4 tonnia.

3) Kirjoitus- ja painopaperi.

Kirjoitus- ja painopaperia tuotiin v. 1935 yhteensä 64 tonnia - 156.653 frangin arvosta.

Tärkeimmät tuontimaat olivat tällöin: Hollanti - 25 tonnia, Espanja - 15 tonnia, Ruotsi - 8 tonnia ja SUOMI - 4 tonnia.

III. Posliinit ja Fajanssit.

Posliineja ja fajansseja tuotiin v. 1935 yhteensä 1855 kg. 9.881 frangin arvosta.

Tärkeimmät tuontimaat olivat: Ranska - 1.191 kg.. U.R.S.S. 216 kg., Espanja - 119 kg., ja SUOMI - 42 kg.

IV. ELÄIMISTÄ SAADUT ELINTARPEET.

1) Juusto.

Juustoa tuotiin v. 1935 yhteensä 64.099 kg. - 325.523 frangin arvosta (edellisenä vuonna oli tuontimäärä 62.054 ja tuontiarvo 340.059 frangia).

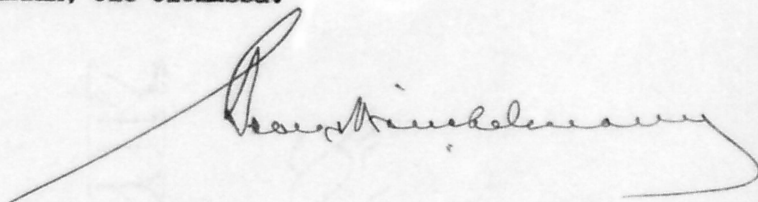
Tärkeimmät tuontimaat olivat: Hollanti - 42.275 kg. (v. 1934 - 30.179 kg.), Ranska - 5.813 kg. (v. 1934 - 5.891 kg.), Sveitsi - 5.712 kg. (v. 1934 - 6.102 kg.) ja Espanja - 4.977 kg. (v. 1934 - 4.087 kg.).

2) Säilykemaito.

Säilykemaitoa tuotiin v. 1935 yhteensä 99.184 kg., - 423.444 frangin arvosta (edellisenä vuonna oli tuontimäärä 89.429 kg. ja tuontiarvo 374.018 frangia).

Tärkeimmät tuontimaat olivat: Hollanti - 61.715 kg. (v. 1934 - 42.959 kg.), Sveitsi - 19.383 kg. (v. 1934 - 13.881 kg.), Tanska - 11.006 kg. (v. 1934 - 13.936 kg.) ja Ranska - 4.390 kg. (v. 1934 - 7.509 kg.).

Lopuksi voitaneen vielä huomauttaa, että väestö on ostokykyyistä, että tullit ovat kohtuulliset (12,5 % tavarain arvosta) sekä ettei mitään, yhtävähän kaupallisia kuin valuuttatarajoituksiakaan, ole olemassa.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be "Kari Kivimäki", written in a cursive style. A long, thin horizontal line extends from the left side of the signature across the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ch. Nyberg.

14/7 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 1228/190.

Madridissa 14 päivänä heinäkuuta 1936.

18/172 Inc. %
18/7.30
Ulkoasiainministeriölle

CSAGIO

5

Cg

Täten on minulla kunnia myötäliittää
seitsemänä kappaleena Madridin lähetystön raportti No.
17/1936 koskeva:

Espanjan edustusta Kansainliitossa ja
de Madariagaa.

Ch. Nyberg

Madridi-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17/1936.

Madridi ssa 14 p:nä heinä kuuta 19. 36.

Asia: Espanjan edustus Kansainlii-

tossa ja de Madariaga.

18/7/36
18/7/36
5 Cg

Sähkeessään No. 36 viime kesäkuun 19 p:ltä lähetystö ilmoitti Ministeriölle, että Espanjan edustaja Kansainliitossa de Madariaga n.s. puolueettomien maiden edustajille jättämässään memorandumissa kosk. Kansainliiton peruskirjan korjaamisesta oli toiminut oma-aloitteisesti ja ettei Espanjan hallituksella ollut siihen mitään osuutta. Koska asia de Madariagan eroamisen johdosta uudelleen on otettu täällä esille, tahdon kunnioittaen tiedottaa seuraavaa:

Kyseessäoleva memorandum, joka Genevestä käsin saatiin täällä tietää, herätti aikanaan Madridissa verrattain suurta huomiota sekä kirjoituksia puoleen ja toiseen. Peruskirjan korjaamisasiassa nimittäin ei Espanjan ulkopolitiikan johto ollut siihen mennessä antanut julkisuuteen virallisia tietoja Espanjan kannasta. Äärimmäiset oikeisto- ja vasemmistolehdet, jotka useasti ovat löytäneet enemmän tai vähemmän heikosti perusteltuja moittimisen aiheita de Madariagan itsenäistä toimintaa vastaan Kansainliitossa, tekivät memorandumista suuren numeron samalla vaatien selvitystä siitä missä määrin de Madariagan esittämä lausunto todella edusti Espanjan hallituksen

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kantaa peruskirjan korjaamiseksi. Valtiomministeri Barcia kiiruhtikin heti jyrkästi dementoimaan asiakirjan virallisuuden sekä ilmoitti de Madariagan toimineen omalla vastuullaan, mutta hän ei kylläkään antanut ymmärtää oliko sen sisältö asiallisesti ristiriidassa Espanjan hallituksen virallisen kannan kanssa.

Mainitsemiäni lehtien painostuksesta näin syntynyt kahnaus valtioministerin ja de Madariagan välillä on nyt, molempien kotiuduttua Genevestä, uudelleen herättänyt tšekäläisissä poliittisissa piireissä huomiota, sillä t.k. 11 päivänä ilmoitti de Madariaga kirjelmässään valtioministerille luopuvansa vastaisesta edustajatehtävästään Kansainliitossa. Samanaikaisesti jätti hän päivälehdistölle selostuksen tapahtumien kulusta, jonka eräät kohdat ranskankielisinä kuuluvat seuraavasti:

1) La réunion des neutres, convoquée le 9 mai simultanément par l'Espagne et le Danemark, avait précisément pour objet l'étude de la réforme, si non précisément du Pacte, de la Société des Nations, et, à telle fin, je célébrai les entrevues de rigueur avec le président du Conseil d'alors et avec le ministre d'Etat.

2) L'exposé que je fis, lorsque ce fut mon tour, devant nos collègues neutres, s'ajusta à cette préparation.

3) Les neutres exprimèrent leur désir d'avoir une version écrite de mon exposé.

4) Je communiquai ce désir et mon intention de le satisfaire au ministre d'Etat la veille de mettre les mains à l'oeuvre.

5) Je rédigeai la note dans le sens qui découlait de mes entretiens à Madrid et de télégrammes au ministre.

6) Je la remis immédiatement au ministre par voie aérienne en cinq exemplaires, accompagnés d'une dépêche officielle à laquelle le ministre répondit qu'il s'était informé avec intérêt.

Je ne puis pas me démettre d'un poste dont je n'ai pas à me démettre. Je renonce donc à l'unique que j'ai l'honneur: de servir l'Etat d'une nation qui fut grande et qui le sera de nouveau si les Espagnols le veulent ainsi.

Je desire seulement ajouter ma conviction, plus ferme que jamais, dans la Société des Nations, unique forme de compréhension mutuelle internationale, qui peut sauver le monde d'une catastrophe et ma reconnaissance envers mes collaborateurs de ces cinq années, parmi lesquels je veux distinguer l'admirable Lopez Olivan.

Valtioministeri Barcia on puolestaan lehdille antamassaan haastattelussa valittanut, että Espanja täten menettää kansainvälistä mainetta saavuttaneen ansioituneen ja älykkään diplomaatin, mutta sitävastoin hänen vastauksensa de Madariagan edelläsiteerattuihin perusteluihin ovat siksi hataria, että loppujen lopuksi tulee kysyneeksi, eikö vallassa oleva kansainrintama ole tahtonut "panna viralta" miehen, joka heidän mielestään liian mietona tasavaltalaisena on sopimaton edustamaan Espanjaa Kansainliitossa. Toiselta puolen olen eräältä arvovaltaiselta henkilöltä kuullut, että valtioministeri Barcian ja de Madariagan yhteistoiminnan päättyminen näin surullisesti olisi pantava vanhojen henkilökohtaisten vastenmielisyyksien tilille.

Ch. Nyberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Winckelmann

Tunissa, 21/8 1956.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Irunissa elokuun 21 p. 1936.

No. 1284/194.

19 / 122 Val. 1936.

2578.36

Ulkoasiainministeriölle,

6 Cg

Täten on minulla kunnia myöskään
Madridin lähetystön raportti No. 18/1936 koskeva

Espanjan tapahtumia I.

Raportti lähetetään ainoastaan 4 kappa-
leessa, syystä että ne kirjoituskoneet jotka täällä
ovat vuokrattavissa, eivät salli useampien kappaleiden
lyömistä.

Asiainhoitaja

[Handwritten signature]

IRUNI-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18/1936.

Iruni ssa 21 p:nä elo kuuta 1936.

Asia: Espanjan tapahtumat I.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
19 122 Sal. 1936
25/8.36
5 C9

Palattuani lomalta ja ryhdyttyäni virantoimitukseen oli ensimmäinen toimenpiteeni, liikeyhteysien Madriidin kanssa katkettua, väliaikaisen lähetystön perustaminen. Koska San Sebastianissa tavannuksella kesäholeskelullaan olleiden diplomaattien olosuhteiden pakosta oli täytynyt poistua sieltä, olivat useimmat heistä järjestäneet toimistot aivan Ranskan rajalla^a olevaan Irunin kaupunkiin, jossa tarkoitusta varten oli vuokrattu talo. Tähän taloon, johon aikaisemmin olivat sijoittuneet Englannin, Amerikan ja Italian suurlähetystöt sekä Hollannin, Norjan, Tsekkoslovakian ja Ruotsin lähetystöt, tarjottiin minullekin tilaisuus sijoittautua, jota tilaisuutta mielihyvällä käytin hyväkseni. Järjestely on kuitenkin enemmän muodollista laatua ja merkkini siitä että lähetystöt tahtovat toimia Espanjan kamaralla niin kauan kuin siihen suinkin olisi mahdollisuuksia. Koska Irunin kaupunki kuitenkin kohta muodostui sota-näyttämöksi, ollen päivittäin kapinallisten pommituksen kohteena sekä maalta, mereltä että ilmasta (tämän raportin saapuessa perille on se todennäköisesti jo antautunut kapinallisille) sekä koska kaikki sikkäläiset hotellit ovat muodostetut sairaaloiksi

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ei asuminen siellä ole ollut mahdollista. Tämän vuoksi ovatkin diplomaattiset edustustot asettuneet asumaan Ranskan puolelle, asuen Englannin, Amerikan, Tsekkoslovakian, Ruotsin ja Norjan edustustot Hendayessa, Italian, Belgian, Argentiinan ja Suomen edustustot Saint Jean de Luzissa sekä Hollannin, Mexican ja eräät Etelä Amerikkalaiset edustustot Biarritzissa. Kosketus eri edustustojen välillä on kuitenkin hyvin läheinen ja tapaamisia on ollut päivittäin. Ensimmäiseen viralliseen kokoukseen kokoontuivat lähetystöpäälliköt diplomaattikunnan vanhimman, Argentiinan suur- lähettilään kutsusta t.k. 18 p:nä, jolloin keskustelujen kohteena oli yhteyksien järjestäminen Madridin hallituksen kanssa sekä alotteen ottaminen pantti- ja sotavankien vaihtamiseksi molempien sotaakäyvien puoltien välillä, edellytyksellä, että asianomaiset siihen suostuisivat.

Edelliseen kysymykseen nähden päätettiin pyytää Madridin hallitukselta, että San Sebastianin kesäministeriön päällikkö siirtyisi Ranskan puolelle ollakseen diplomaattikunnan käytettävissä yhdysupseerina sen ja Madridin hallituksen välillä.

Jälkimmäisen kysymyksen esilleottaminen sai alkunsa siitä, että Burgoksen "hallituksen" edustajat olivat saapuneet diplomaattikunnan vanhimman puheille, pyytäneet diplomaattikunnan alotetta ja myötävaikutusta keskustelujen vireillepanemiseksi molempien sotaakäyvien valtain välillä lähinnä panttivankien vaihtamisesta. Esitystään he olivat perustelleet pääasiallisesti sillä että hallituksen (s.o. punainen miliisi) joukot, joilla oli hallussaan Espanjan suurimmat kaupungit, kuten Madrid, Barcelona, Valencia, San Sebastian, Malaga, Irun y.m. kaikkialla olivat ottaneet panttivangeiksi melkein koko paikkakunnalla olevan väestön, jonka

he olivat uhanneet säälittä tappaa niin pian kuin kapinalliset kohdistaisivat sotaliikkeensä asianomaista paikkakuntaa vastaan. Kokoontuneet lähetystöpäälliköt, jotka jo puhtaasti humanitääristä syistä, suhtautuivat myötätunnolla p.o. kysymykseen, päättivät hallituksiltaan pyytää tarpeellisia valtuuksia. Olen tähän vastaanottamastani sähköestä todennut, että Tasavallan Presidentti on myönteellisesti suhtautunut asiaan ja valtuuttanut minun ottamaan osaa mainittuihin keskusteluihin, edellytyksellä että tärkeimpien suurvaltojen edustajille myönnettään samankaiset valtuudet. Olen saattanut Tasavallan Presidentin päätöksen diplomaattikunnan vanhimman tietoon, joka lausui tyydytyksensä siitä ja lupasi lähipäivinä kutsua lähetystöpäälliköt koolle asian jatkokesittelyä varten.

Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö tällainen väliintulo, edellytyksellä että Madridin hallitus siihen suostuu ja se johtaa tuloksiin, olisi erinomaisen arvokas, koskapa panttivankien joukossa on useita Espanjan parhaita henkisiä voimia.

Tilanne on kuitenkin Madridissa nyttemmin muodostunut sellaiseksi, että hallitus on täydellisesti menettämissä auktoriteettinsa sekä että päättämisvalta on yhä enemmän siirtymässä n.k. kansanrintaman käsiin, joka kokoonpanoltaan on mitä kirjavinta ja jonka keskuudessa kommunistit ja anarkistit esittävät päivä päivältä yhä tärkeämpää osaa.

Kokoan paraikaa aineistoa niistä tapahtumista, jotka välittömästi johtivat sotilaskapinaan, niin myös sen tähänastista vaiheista, joista toivon lähipäivinä voivani esittää selkaperäisen tiedituksen.

Langenskiöld

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olev. lähetystön raportti n:o 19

Asiainhoitaja Winkelmann

Leunissa 25/8 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Irunissa elokuun 25 p:nä 1936.

No. 1289/196.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

20 / 122 Pal. 1936

28/8. 36

3

Ulkoasiainministeriölle, 5 Cg

Täten on minulla kunnia myöskäliittää Madridin lähetystön raportti No. 19/1936 koskeva

Espanjan tapahtumia II.

Asiainhoitaja:

IRUNI- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19/1936.

Iruni ssa 25 p:nä elo kuuta 19 36.

Asia: Espanjan tapahtumat II.

Jo keuhkollä kuuli Madridissa huhuja siitä että sotilaskapinaa valmistettiin ja että sen piti puhjeta syyskuussa. Nämä huhut kuitenkin vaimenivat sen jälkeen kuin presidentti Azana oli eräälle sotilaslähetystölle, joka oli saapunut hänen luokseen valittamaan olojen rauhattomuutta sekä etenkin maaseudulla tapahtuneita väkivaltaisuuksia ja tarjoamaan sotaväen myötävaikutusta järjestyksen ylläpitämiseksi, luvannut mennä henkilökohtaiseen takuuseen järjestyksen palauttamiseksi hallituksen käytettävissä olevien poliisijoukkojen avulla. Alkukestästä oli jo kuitenkin havaittavissa, että hallituksen auktoriteetti alkoi yhä enemmän horjua. Uusia lakkoja puhkesi yltäpäri Espanjaa ja työriitatuomioistuinten niissä antamista ratkaisuksista ei lainkaan välitetty hallituksen työläisjohtajiin harjoittamasta painostuksesta huolimatta. Maaseudulla alemmat viranomaiset kieltäytyivät yleisesti noudattamasta ylempien viranomaisten määräyksiä, perustellen kieltäytymistään sillä, etteivät annetut määräykset olleet kansanrintaman ohjelman mukaisia. Toiselta puolelta fascistinuorukaiset ylläpitivät rauhattomuutta ärsyttävällä esiintymisellään ja järjestivät alituksia laukaustenvaihtoja kommunististen aineiden kanssa,

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joista oli seurauksena lukuisia ihmisiä kummallakin puolen. Kun sitten eräs kommunistinen poliisiupseeri heidän toimestaan ammuttiin viime kuun 13 p:nä, vastasivat kommunistit siihen jo seuraavana yönä riistämällä tunnetun monarkistijohtajan Calvo Sotelon asunnostaan ja murhaamalla hänet. Tämä murhateko herätti ennenkuulumatonta suuttumusta, sillä Calvo Sotelo tunnistettiin vastustajiensaakin piirissä olevan niitä harvoja valtiomiehiä, joita Espanjassa tällä hetkellä niin kipeästi kaivataan. Häntä onkin valtiomiehenä verrattu presidentti Azanaan, vaikkakin molempien maailmankatsomukset, valitettavasti kyllä, ovat ihan vastakkaisia. Väitetään myös, että sotilasviranomaiset olivat ajatelleet häntä korkeimman siviilivallan haltijaksi sittenkun järjestyneet olot heidän toimestaan ensin olisi palautettu.

Pitämässään hautauspuheessa syyttikin tunnettu oikeistojohtaja Gil Robles hallitusta ja etenkin pääministeriä murhan välillisestä aiheuttamisesta ja perusteli syytöstään sillä että pääministeri useampaan otteeseen oli cortesissa esiintyessään yllyttänyt väkivaltaisuuksiin monarkistien edustajia ja etenkin Calvo Soteloa vastaan. Calvo Sotelon seuraaja monarkistipuolueen johtajana kreivi Vallellano kohdisti niinikään cortesissa pitämässään puheessa mitkä raskaimpia syytöksiä pääministeriä kohtaan ja ilmoitti että oikeistopuolueet, osottaakseen kansainväliselle opiniolle minkälainen tilanne Espanjassa tosiasiallisesti oli ja vastalauseena heihin kohdistettuun terroriin, kieltäytyivät enää ottamasta osaa cortesin töihin.

Calvo Sotelon murha ja samanaikuisesti toimitetut fascistien joukkovangitsemiset sekä lukuisat siirrot niiden upseerien keskuudessa, joiden lojaalisuutta hallitus epäili, olivat ne ulkonaiset syyt, jotka johtivat kapinan puhkeamiseen aikaisemmin kuin alunperin oli suunniteltu.

Heti kapinan puhjettua jätti pääministeri Casares Quiroga tasavallan presidentille hallituksen erohakemuksen. Syyinä tähän väitettiin olleen sen, että kansanrintama katsoi hallituksen osottaneen leväperäisyyttä ja siten myötävaikuttaneen siihen että kapinavalmistelut, joista hallitus oli ollut tietoinen jo useampien viikkojen kuluessa, olivat saaneet melkein häiriintymättä jatkaa. Samana päivänä muodostettiinkin uusi hallitus cortesin puhemies Martinez Barrio pääministerinä, mutta tämä hallitus oli vallassa ainoastaan yhden yön. Sen kaatuminen johtui siitä, että kansanrintama piti sen kokoonpanoa liian porvarillisena. Seuraavana päivänä muodostettiin kolmas hallitus aikaisemman meriministerin Giralin johdolla ja vielä samana päivänä aseistettiin vapaaehtoiset miilisi-joukot. Pääministeri Giral, joka on farmakologian professori, on tunnettu lujatahtoiseksi, mutta erinomaisen häikäilemättömäksi mieheksi, joka ei tule välttämään mitään keinoja pyrkimyksissään saada kapina kukistetuksi. Tämä hallitus, jossa ei edelleenkään ole yhtään sosialistia tai kommunistia, on vielä vallassa ja kaikki tiedot siitä, että hallitus olisi kukistunut ja uusi hallitus muodostettu sosialistijohtaja Prieton johdolla ovat kaikkea perävailla. Niin myös ovat perättömiä tiedot, että hallitus olisi pyytänyt Ranskaa välittäjäksi tai paennut Madridista.

Se seikka, että kapina puhkesi liian aikaisin ja ennenkuin kapinalliset olivat ehtineet täysin valmistautua, on yhtenä syynä siihen, että sisällissota on muodostunut näin pitkäaikaiseksi, ja todennäköisesti tulee vielä kestävänsä kuukausia ennenkuin jompikumpi puoli saa ratkaisevan voiton. Mutta oleellisimpina syinä siihen ovat kuitenkin ne monet väärät laskelmat, kansanluonteen puuttuva tuntemus ja espanjalaisille yleensä ominainen organisatiokyvyn puute, joka kapinan johtajille on ollut ominaista.

Kun kenraali Franco viime kuun 17 päivänä ryhtyi kapinaan, oli hän tietoinen siitä, etteivät fascistit ja karlistit ^{oikeistola}kykenisi ilman apua valtaamaan Madridia, vaan että tätä tarkoitusta varten olisi ensisijaisesti turvauduttava muukalaislegioonaan ja marokkolaisiin joukkoihin, jotka yhdessä Sevillan varuskunnan, sikäläisten poliisijoukkojen ja vapaaehtoisten fascistijoukkojen kanssa etenisivät Madridia kohti etelästä, mutta siitä seikasta, miten hän saisi joukkonsa salmen yli Espanjan mannermaalle ei hänellä ollut mitään varmuutta. Sanotaan hänen olleen vakuutettu siitä, että laivasto liittyisi kapinaliikkeeseen ja että hän sen avulla saisi joukkonsa ylikuljetetuksi, mutta tuollaiselle vakaumukselle eivät ainakaan Venäjän vallankumouksen kokemukset antaneet mitään tukea. Tosiasiallisesti kävikin niin, että, muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, laivaston aliupseerit yllyttivät merisotilaita vangitsemaan upseerinsa ja heittävänsä heidät mereen, minkä jälkeen aliupseerit ottivat komennon, siksi kunnes Cartagenan laivastoasemalta saatiin riittävä määrä hallitukselle uskollisia meriupseereita. Samanlainen erehdys tapahtui lentovoimain nähdessä, jotka nekin pysyivät hallitukselle uskollisina. Myös Madridin ja sen

ympäristön varuskuntien kapinaan nousu ei tapahtunut samanaikaisesti vaan eri päivinä, joten hallituksen joukot, jotka olivat miehittäneet kaikki strategisesti tärkeät paikat Madridin ympäristössä löivät ne yksitellen. Esimerkiksi Madridissa oli vastarinta murrettu viiden tunnin kuluessa. Myös San Sebastianin valtaaminen olisi ollut kapinallisille hyvin helppoa, mutta sikkäläisen sotilaskuvernöörin epärohdessa antaa varusväelle taistelukäskyä, ehtivät hallituksen miliisijoukot saartaa kasarmit, jotka viikon kestäneen tykkitulon jälkeen olivat pakoitettut antautumaan, jolloin kaikki upseerit ammuttiin.

Kuten jo edellä huomautin, ei liene epäilystäkään siitä, etteikö sisällissota vielä tulisi jatkumaan kauan aikaa, sillä kumpikaan puoli ei tule hellittämään ennen kuin on huomannut tulensa lopullisesti lyödyksi. Sitä mukaa kuin kansalaissota jatkuu ovat myös julmuudet lisääntyneet ja meidänkin lehdistössä olleet kuvaukset niistä eivät suinkaan ole olleet liioiteltuja. Etenkin on Barcelonassa, jossa anarkistit ovat täydellisesti vallassa ja jossa n.k. Katalonian hallitus on täysin voimaton, tapahtunut mitä pöyristyttävimpiä julmuuksia siviiliväestöä kohtaan, ollen ylimystö ja papisto lähinnä olleet näiden julmuuksien kohteena. Madridissa on niinikään valta luisumassa hallitukselta kansanrintaman käsiin, joskaan tilanne siellä ei ainakaan toistaiseksi, ole kehittynyt yhtä pitkälle kuin Barcelonassa, mutta sitä mukaa kuin saartorengas Madridin ympärillä tiukkenee, kasvaa vaara, että käärimäisyysaineet sielläkin saavat vallan käsiinsä. Kuvaavana esimerkkinä tilanteesta Madridissa voin mainita, että valtioministeriöstä minulle saapuvat nootit ovat varustetut kansanrinta-

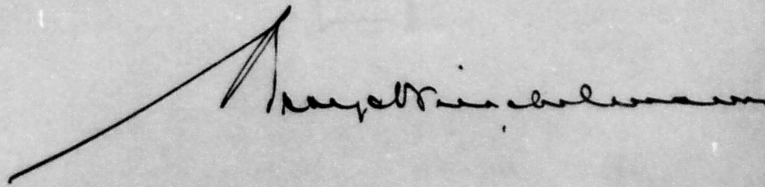
man hyväksymisleimalla. Täysin luotettavalta taholta saamieni tietojen mukaan olisivat Madridin anarkistit toissapäivänä yrittäneet vallata vankilat, joissa nykyään viruu noin 2000 panttivankia, mutta oli yritys epäonnistunut koska hallitus oli ajoissa ehtinyt kutsua lisäjoukkoja vankiloiden suojaksi.

Ennustuksiin ryhtyminen siitä, kenen puolelle lopullinen voitto kääntyy on toistaiseksi ennen aikaista. Hallituksen joukoilla on se etu, että kuta enemmän aikaa voitetaan, sitä kiinteämpin ehdittää organisoida vapaaehtoiset miliisijoukot sekä elintarpeiden, sotatarvikkeiden ja lääkkeiden kuljetus rintamalle. Hallituksen rintamilta tulleilta sanomalehtimiehiltä olen kuullut, että etappijärjestelmä kapinan puhjetessa oli täydellisesti organisation puutteessa, mutta että tilanne nyttemmin on huomattavasti parantunut. Lisäksi on otettava huomioon, että hallituksella on käsissään Espanjan pankin kultavarasto, noin 2 miljardia pesetaa, että sen hallussa on Espanjan rikkaimmat seudut ja tärkeimmät satamat, kuten Barcelona ja Valencia sekä pohjoisrannikolla Bilbao, joten elintarpeitten ja sotatarvikkeiden tuonti ainakin tähän mennessä on voinut jatkua esteettömästi ja puuttumattomuussopimuksesta huolimatta tulee edelleenkin jatkumaan sekä että heidän ihmismateriaalinsa on miltei loppumaton. On myös otettava huomioon, että hallituksella kiistämättä on takanaan suurin osa Espanjan kansasta, joten kapinalisten eteneminen, etenkin Andalusiassa, on osottautunut tavattoman vaikeaksi väestön kommunistisen soluutuksen vuoksi. Niin pian kuin jokin paikkakunta on vallattu, ovat sotaoukeudet kohta ryhtyneet toimintaan ja jokainen, jota vähänkään epäillä harjoittaneen va-

semmistokiihoitusta, on sääliittä ammuttu.

Toiselta puolelta on kapinallisten joukkojen kuri erinomainen ja tämä koskee myös heihin liittynyttä fascistimiliisiä. Heidän puolellaan ovat Espanjan tunnetusti parhaimmat joukot, pohjoisessa Zaragossan ja etelässä Sevillan varuskunnat, puhumat-takaan muukalaislegioonasta ja marokkolaisista joukoista. Heidän hallussaan on suurin osa viljavaa Andalusiaa sekä hedelmälliset Navarran ja Guipuzcoan maakunnat, joten he eivät myöskään kärsi-ne elintarpeiden puutetta. Sitävastoin on heidän ihmismateriaalin-sa verrattain rajoitettu. Marokossa olevista joukko-osastoista, yhteensä 40.000 miestä, jotka muodostavat heidän kantajoukkonsa, on toistaiseksi onnistuttu saamaan yli 15.000 miestä ja lasketaan että sama määrä saadaan lähitulevaisuudessa kuljetetuksi Espanjan mantereelle, lopun jäädessä suojelemaan Espanjan Marokkoa. Mutta tämä määrä, joka itsessäänkin on vähäinen, on paloteltava pitkin rintamaa, joka ulottuu Sevillasta Sierra Guadarraamaan saakka. Vieläpä pohjoiseenkin on täytynyt lähettää marokkolaisia joukkoja, koska on osottautunut, että kapinalliset ilman heitä eivät kykene valtaamaan San Sebastianin ja Irunin kaupunkeja, joka heille on erinomaisen tärkeätä, jotta yhteys Ranskaan saataisiin katkeamaan.

Niitä apulähteitä, jotka kumpaisellakin puolella on ulko-maalla käytettävissä ja, jotka ovat huomattavasti vaikuttaneet tapahtumien kulkuun, tulen eri raportissa käsittelemään.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Kajastus', is written over a long, thin diagonal line that extends from the bottom left towards the center of the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madrideriä olevan lähetystön raportti n:o 20.

Asiainhoitaja Winckelmann

Tuusula, 31/8 1936.

Irunissa elokuun 31 päivänä 1936.

21	123	Sal.	1936
7/9-36	2		
steriölle,			
5	69		

Täten on minulla kunnia myöskälliittää Irinin
lähetyksen raportti No. 20/1936 koskeva

Espanjan tapahtumia III.

Asiainhoitaja:

IRUNI-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20/1936.

ASIAIN

Iruni- ssa 31 p:nä elo kuuta 19.36.

21/173 Pal. 8 36.

Asia: Espanjan tapahtumat III.

3/9. 36.

5 Cg

Kapinaliikkeen muodostuttua näin pitkäaikaiseksi (seitsemäs viikko on jo kulumassa) on luonnollista, että sotatarpeiden kulutus niin puolella kuin toisellakin on ollut hyvin huomattava. Hallituksen joukoilla on tosin hallussaan Espanjan tärkeimmät asetehtaat, joissa kuumeisella kiireellä työskennellään yötä päivää, mutta toiselta puolen on otettava huomioon, että sotatoimiin aivan tottumattomat miliisijoukot tuhlaavat ammuksia suunnattomasti (on lausuttu arveluja, että suunnilleen joka sadas kuula osuu sille tarkoitettuun maaliin), joten ilmeistä on, ettei kotimainen sotatarviketuotanto ole riittävä.

Sekä Blum että Delbos ovat kamarin ja senatin ulkoasiainvaliokunnissa juhlallisesti vakuuttaneet, että huhut aseiden kuljetuksesta Madridin hallitukselle ovat kaikkea perhällä sekä että Ranska kapinaliikkeen alusta lähtien on noudattanut mitkä ankarinta puolueettomuutta Espanjan sisällissotaan nähden.

Näillä vakuutteluilla tuskin tarkoitettaneenkaan muuta kuin että virallinen Ranska ei ole aktiivisesti avustanut Madridin hallitusta, mutta siitä huolimatta niitä on, lievästi sanoen, pidettävä edesvastuuttomina. Jokaiselle, joka näillä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

rajaseuduilla oleskelee, on päivän selvää, että kapinan alusta lähtien joka päivä, eli oikeammin sanoen, joka yö, on Ranskasta sekä rautateitse että meritse kuljetettu suuret määrät kaikenlaisia sotatarpeita rajan yli Iruniin ja tätä todistavat myös ne tuhannet kultakilot, jotka Madridista on lentoteitse kuljetettu Pariisiin ja joista Madridin lehdistö aivan avoimesti kertoo, mainitsematta kuitenkaan niiden tarkoitusta.¹⁾ Sama on asian laita niiden lukuisain pommikoneiden kanssa, jotka Marseillesta toimitettiin kappaleina Barcelonaan sieltä edelleen Madridiin lähetettviksi. Näillä rajaseuduilla ei myöskään ole mikään salaisuus, että Irunin valtaaminen, josta nyt on kätty neljänä päivänä mitä verisimpiä taisteluja, on toistaiseksi ollut kapinallisille ylivoimainen tehtävä, pääasiallisesti juuri sen vuoksi että Barcelonasta käsin on Ranskan alueen kautta saapunut useita tuhansia miehiä avuksi hallituksen joukoille sekä että Irunin kaupunkia ympäröivät vuorenhuiput ovat ranskalaisten reserviupseerien johdolla saatettu aivan erinomaiseen puolustuskuntoon konekiväripesäkkeineen, juoksuautoineen ja piikkilanka-aitauksineen, jotapaitsi kaikki niille johtavat tiet ja polut ovat miinoitettu dynamiitilla, joka sähköä avulla saadaan räjähtämään. Tämän vuoksi ovatkin kapinallisten etujoukot, muukalaislegionalaiset ja vapaaehtoinen fascisti-

1) Että mainitut lähetykset muka kuuluisivat Neuvosto-Venäijälle ja olisivat sen propagandatarkoituksessa Espanjaan varastoimaa kultaa, joka nyt turvallisuussyistä siirrettäisiin sieltä pois, on huhu, jonka eräät amerikkalaiset lehtimiehet sensatiotarkoituksessa ovat päästäneet maailmalle, mutta johon täkäläisissä diplomaattipiireissä ei kiinnitetä minkäänlaista huomiota.

millisi kärsineet mitä hirvittävämpiä tappioita yrittäessään vallata mainitut vuorenhuiput. Luotettavalta taholta saamieni tietojen mukaan lienevät heidän komppaniansa kutistuneet viidenneksi osaksi alkuperäisestä vahvuudestaan. Koska yhteyden katkaiseminen Ranskaan kultenkin on kapinallisten tärkein päämäärä tällä haavaa, ovat he nyttemmin antaneet ulttimaatumin, jossa Irunin kaupunki uhataan pommittaa maan tasalle, ellei se määräajan kuluessa antaudu. Antaakseen enemmän pontta mainitulle vaatimukselle onkin kolme heidän risteilijäänsä sijoittautunut Irunin edustalle aluevesien ulkopuolelle vastausta odottamaan.

Tšekkiläisten virkaveljieni keskuudessa on yksimielisesti lausuttu käsitys olevan mahdotonta, ettei Ranskan hallitus olisi tietoinen kaikista näistä neutraliteettirikoksista, mutta että se kotimaisen opinion painostuksesta tarkoituksellisesti katsoo läpi sormien. Tähän olettamukseen on sitä enemmän syytä kun itse Blumin alivaltiosihteeri François de Tesson liikuskelee näillä seuduilla jonkinlaisena "observaattorina", vaikkakin hänen virallinen tehtävänsä lienee yhdessä Ranskan rajaviranomaisten kanssa valvoa, ettei puolueettomuutta rikota.

Olen omilla silmilläni ollut tilaisuudessa useita kertoja näkemään hallituksen joukkojen lentokoneiden kapinallisten koneiden takaa-ajamina lentävän Ranskan rajan yli. Niinikään ovat harhaantuneet kuulat haavoittaneet useita henkilöitä Ranskan puolella ja muutamia päiviä sitten pudotti eräs hallituksen lentokone erehdyksestä pommin 30 metrin päähän Hendaye'n asemarakennuksesta, pommin kuitenkin onneksi räjähtämättä. Että

minkäänlaisia protesteja tai muita mielenilmaisuja olisi virallisen Ranskan puolelta esitetty näiden tapahtumien johdosta, ei ole kuulunut. Ei ainoastaan tšekkiläisissä pakolaisspiireissä, vaan myöskin täysin puolueettomalla taholla tapaa käsityksen, että sisällissota, Ranskasta saadun tehokkaan avun puutteessa, olisi jo päättynyt kapinallisten voitolla.

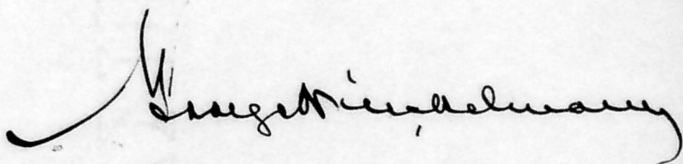
Eihän ole myöskään kenellekään tuntematonta se seikka, että laajat piirit Ranskassa julkisuudessaakin tekevät propagandaa kaiken mahdollisen avustuksen antamiseksi Madridin hallitukselle, tosin seikka, joka pani m.m. Saksan ja Italian hallitukset viimeiseen saakka epäilemään liittymistä puuttumattomuussopimukseen. Tätä kantaansa perustelevat Ranskan kansanrintaman piirit sillä että Madridin hallitus on Espanjan tasavallan hallitus "de droit" ja "de fait", kun taas kapinallisilta puuttuvat kaikki olemassaolon oikeudet. Asia ei kuitenkaan ole aivan niin yksinkertaisesti kuitattavissa. Sellaiseksi kuin tilanne nyttemmin on muodostunut m.m. Barcelonassa ja Malagassa, puhumattakaan lukuisista paikkakunnista laajalla maaseudulla ja jollaiseksi se kaikista viimeaikaisista merkeistä päättäen on muodostumassa Madridissäkin on väite siitä, että Madridin hallitus olisi Espanjan tasavallan hallitus "de fait" hyvinkin kysymyksenalainen. Espanjaa hallitsivat nykyään tosiasiallisesti kansanrintaman lukuisat miliisikomiteat, joissa kommunistis-anarkistisilla aineksilla on miltei täydellinen määräämisvalta ja joiden talutusnuorassa Madridin hallitus, joskin vastoin tahtoaan, on kuljettava. Lisäksi on otettava huomioon, että Katalonialla on oma kommunistinen hallituksensa ja Burgos'issa "kansallinen" hallitus (kenraali Cabanellasin sotilasjunta), jonka hallussa on lähes 60 % Espanjan manteretta

ja joka lisäksi käyttää hallitusvaltaa Espanjan Marokossa sekä Balearien ja Kanarian saarilla.

Edelläolevalla en ole tahtonut saada sanotuksi sitä, etteivätkö kapinalliset myöskin olisi pyytäneet ja saaneet apua ulkoapain, seikka jota tuskin millään taholla on kiellettykään. Yleisesti tunnettuahan on, että heiltä, lentovoimien, muutamia harvoja upseereita lukuunottamatta, pysyttyä pääasiassa hallitukselle uskollisina, kapinan alkuaikoina täydellisesti puuttui lentokoneita, mutta että he nyt kaikilla rintamilla ovat lentoaseeseen nähdn ylivoimaisia hallituksen joukkoihin verrattuina. Kuten tunnettua tuli tämä avustusmuoto julkisuuteen siten, että heidän Italiasta ostamansa 21 lentokoneesta kolmen täytyi tehdä hätälaskun Ranskan Marokossa. Tästä ja myöhemmin saapuneesta samansuuruisesta lähetyksestä on kapinallisilla ollut paljon apua, m.m. joukkojen kuljetuksessa salmen yli. Vahvistamattomien tietojen mukaan lienee heille myös "Deutschlandilla" saapunut suuret määrät aseita ja ampumatarpeita ja "Deutschlandin" päällikön vierailu kenraali Francon luona siihen liittyvine maljapuheineen, joka Madridissa herätti suurta suuttumusta, on omiaan osottamaan suhteiden läheisyyttä. Edelleen on mainittava, että sittenkuin kapinalliset tuonnottain saivat vallatuksi Badajozin kaupungin Portugalin rajalla, heille aukeni suora yhteys eteläisen ja pohjoisen armeijan välillä, joten Etelä Espanjan satamiin saapuvat sotatarvikkeet voidaan nyttemmin häiriintymättä kuljettaa pohjoisrintamalle. Badajozin valtaamisella saavuttivat kapinalliset myös sen tärkeän edun, että tie Portugaliin aukeni koko rajaa pitkin.

Kun kenellekään ei ole epätietoista kenen puolella Portugalin myötätunto on, ei liene epäilyksiäkään siitä, etteikö, Portugalin hallituksen myöskään asiasta virallisesti tietämittä, kapinallisilla olisi tilaisuus sieltäkään saada sekä elintarpeita että sotatarvikkeita.

Tulen toisessa raportissa käsittelemään kapinaliikkeen rahoittamista.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Augustin Delmas", is written over the bottom right of the page. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the left.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madriddissa olevan lähetetyksen raportti n:o 21.

Asiainhoitaja Winchelmans

Trunissa, 4/9 -26.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Irunissa syyskuun 4 p:nä 1936.

No. 1309/202.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
22	173 tal. 36.
79.36	2
5	C9

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myöntää
viitenä kappaleena Irunin lähetystön raportti No.
21/1936 koskeva

Espanjan tapahtumia IV.

Asiainhoitaja

IRUNI-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21/1936.

Irani ssa 4 p:nä SYYS kuuta 1936.

Asia: Espanjan tapahtumat IV.

Raportissani No. 18 v.k. 21 p:ltä olen selostanut

diplomaattikunnan alotetta Espanjan sisällissodan humanisoimiseksi. Kuten tunnettua tarkoittaa alote, jolla ei ole mitään poliittista tai sotilaallista tarkoitusta, siviiliväestön suojelua kärsimyksiltä, lähinnä, mikäli kysymyksessä on panttivankien ottaminen sekä muun taisteluihin osaaottamattoman siviiliväestön vangitseminen, lääkeainesten, veden ja valon puuttumisesta aiheutuvien kärsimysten lieventäminen sekä suojaamattomien kaupunkien pommitusten välttäminen. Tämän lisäksi tarkoittaa alote toimenpiteisiin ryhtymistä muistomerkkien ja taideasteiden pelastamiseksi.

Kun kaikki diplomaattikonferensseihin osanttaneiden valtioiden edustajat olivat hallituksiltaan saaneet asianomaiset valtuudet, joista erikoisesti mainittakoon Mr. Edenin lämminhenkinen ja suurta ymmärtämystä osottava suhtautuminen asiaan, lähetettiin Madridin hallitukselle v.k. 29 p:nä sähke, joka kokonaisuudessaan tähän jäljennettynä kuului näin:

"Les Chefs de Missions Diplomatiques réunis à plusieurs reprises sur l'initiative de leur Doyen, Son Excellence

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

L'Ambassadeur d'Argentine, ont échangé des vues personnelles qui témoignent de la profonde douleur avec laquelle ils assistent aux souffrances que la population civile subit en Espagne au cours des événements actuels.

Ces souffrances consistent notamment dans l'incarcération d'otages ou d'autres prisonniers non combattants, dans l'atteinte portée à la santé publique par le manque de médicaments, d'eau et de lumière et dans les pertes de vies humaines que cause le bombardement de villes sans défense.

Afin d'atténuer ces maux autant qu'il est en son pouvoir, le Corps Diplomatique s'adresse au Gouvernement de la République Espagnole pour lui offrir d'intercéder, dans les deux champs, en faveur de mesures et d'engagements réciproques qui tendraient en dehors de toute intervention politique ou militaire à protéger la population civile des épreuves énumérées plus haut et de toutes autres qu'il paraîtrait possible d'éviter.

Les Chefs de Missions signalent finalement combien il serait souhaitable que des mesures fussent prises pour préserver les monuments et oeuvres d'art qui reflètent la grandeur et les gloires du passé.

Cette intercession que recommande les Corps Diplomatique ~~les Corps Diplomatique~~ tout entier, se ferait par les moyens les plus appropriés dans chaque cas et notamment l'envoi de Commissions ad hoc par l'entremise d'Attaché Militaires, Navals ou Aériens et un appel à la Croix Rouge.

En conséquence les soussignés ont l'honneur de s'adresser au Gouvernement de la République Espagnole aux fins susindiquées et invitent ceux de leurs Collègues qui n'assistaient pas à ces réunions à bien vouloir s'y associer.

D. Garcia Mansilla
Ambassadeur d'Argentine

Jean Herbette
Ambassadeur de France

Robert Everts
Ambassadeur de Belgique

Orazio Pedrazzi
Ambassadeur d'Italie

Henry Getty Chilton
Ambassadeur de la Grande Bretagne

Lelf Bøgh
Ministre de Norvège

René Roosmale Nepveu
Ministre des Pays Bas

Robert Flieder
Ministre de Tchecoslovaquie

George Winckelmann
Chargé d'Affaires de Finlande

Eric Wisén
Chargé d'Affaires de Suède

Allekirjoittajien joukossa ovat kaikki ~~muut~~ ~~tällä~~ olevat lähetystöpäälliköt, Yhdysvaltain suurlähettilästä lukuunottamatta, joka kehoituksista huolimatta ei ole tahtonut yhtyä alotteeseen.

Tähän säikeeseen saapui eilen vastaus Espanjan valtioministeriltä, jossa sivuttamalla pääasian, ainoastaan huomautetaan, että Madridin hallitus, joka perustuslaillisesti on ainoa todellinen Espanjan kansaa edustava hallitus, toivoo saavansa sotilaskapinan mahdollisimman pian päättymään käyttämällä mitä humanitäärisimpiä keinoja, joista sen tähänastiset toimenpiteet kapinan kukistamiseksi myös ovat todistuksina.

Tämän vastauksen johdosta, joka ei sisältänyt mitään asiallista vastausta tehtyyn alotteeseen, asettui diplomaattikunnan vanhin yhteyteen entisen suurlähettilään Sr. Américo Castro'n kanssa, jonka Madridin hallitus San Sebastianin

kesäministeriön lakattua toimimasta on lähettänyt yhdysupseeriksi sen ja diplomaattikunnan välillä ja joka nykyään asustaa Espanjan konsulaatissa Hendayessa, pyytään häntä Madridin hallitukselta hankkimaan asiaa valaisevaa lisäselvitystä. Américo Castro lupasikin sen tehdä ensi tilassa, lausuen samalla henkilökohtaisena käsityksensä, että vastaus todennäköisesti oli saanut sille annetun muodon sen vuoksi että mahdolliset neuvottelut edellyttäisivät kosketusta myös kapinallisten kanssa, jotka siten asetettaisiin tasavertaisiksi laillisen hallituksen kanssa.

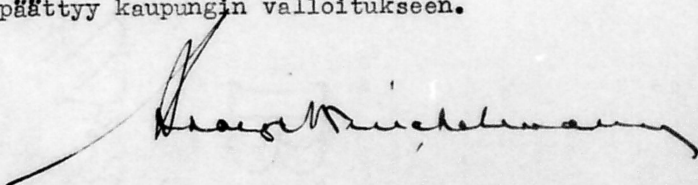
Kaikista merkeistä päättäen voidaan kuitenkin jo nyt katsoa tämän sisällissodan humanisoimista tarkoittavan aloitteen rauenneen.

Edellämainittujen keskustelujen vielä jatkuessa saapui viime sunnuntaina diplomaattikunnan vanhimmalle dramaattinen tieto, joka aiheutti hänet kutsumaan koolle lähetystöpäälliköt vielä samana päivänä. Tässä kokouksessa ilmoitti Ranskan suur-lähettiläs, joka on päivittäisessä kosketuksessa hallituksen sotilaspäälliköiden kanssa Espanjan pohjoisrannikolla, että hänen oli annettu ymmärtää, että hallituksen joukot, välttääkseen Irunin ja San Sebastianin pommittamista sekä turhaa verenvuodattusta, olisivat valmiit antautumaan, ei kuitenkaan kapinallisille, vaan diplomaattikunnalle. Oliko tarjoukseen olemassa Madridin hallituksen suostumus, siitä ei hänellä ollut tietoa.

Diplomaattikunta totesi yksimielisesti, että asia ylitti hallituksilta saadut valtuudet, jotenpaitsi katsottiin, että tällaisen, todennäköisesti puolueettoman vyöhykkeen perustaminen Espanjan mantereelle, jossa diplomaattikunnalla olisi korkein hallitusvalta ja johon molempien puolien aseellisilta

voimilta luonnollisesti olisi kiellettävä pääsy, johtaisi kansainvälisoikeudellisesti aivan muodottomaan tilanteeseen. Tämän johdosta päätettiin olla puuttumatta asiaan. Keskustelun kuluessa tehtiin välitysehdotus, että diplomaattikunta, sopu-
soinnussa humanitaarisen aloitteensa kanssa, käyttäisi tilaisuutta hyväkseen asettuaan yhteyteen kummankin puolen kanssa, tar-
koituksessa saada vältetyksi panttivankien surmaamisen sekä Irunin ja San Sebastianin kaupunkien pommittamisen. Tämäkään
ehdotus ei saavuttanut kannatusta, syystä ettei Madridin hal-
litukselta ollut saapunut asiallista vastausta diplomaattikunnan
alotteeseen.

Asia raukesi siis kokonaisuudessaan ja päätöksen
tultua tunnetuksi kapinallisille alkoi Irunin pommitus, joka
nyt on kestänyt neljä päivää ja joka kaiken todennäköisyyden
mukaan huomenna päättyy kaupungin valloitukseen.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Karl Richard', is written over the bottom of the second paragraph. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the left.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Asiainhoitaja Winckelman

Jyväskylä, 5/9 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 1311/203.

Iranissa syyskuun 5 p:nä 1936.

23/173 Pal. 3 36.

9/9.36

C9

Ulkosiaiministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäliittää 5 kpl.

Iranin lähetystön raportti No. 22/1936 koskeva

Espanjan tapahtumia V.

Asiainhoitaja

IRUNI-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22/1936.

Iruni-ssa 5 p:nä syys kuuta 1936.

23/12 Sal. S 36.

Asia: Espanjan tapahtumat V.

9/9.36

5 09

Diplomaattikunnan aloitteen sodan kauhujen lieventämiseksi on nyt katsottava toistaiseksi rauenneen. Suurlähettiläs Américo Castro, joka oli luvannut asettua puhelinyhteyteen Madridin hallituksen kanssa, tarkoituksessa saada tarkistetuksi sen kielteisen kannan, ilmoitti tänään, ettei siihen ole odotettavissa mitään muutosta.

Tämän johdosta ja koska lehdistössä on ollut mitä hullunkurisimpia uutisia aloitteen tarkoituksperästä, päätti diplomaattikunta tänään väärinkäsitysten välttämiseksi antaa sanomalehdistölle näinkuuluvan selittävän kommunikéan:

"Comme on le sait, sur l'initiative de leur doyen, les chefs de Missions Diplomatiques accrédités en Espagne, qui résident actuellement près de la frontière, se concertèrent en vue d'offrir leur intercession, sans aucune arrière-pensée politique ni militaire, pour humaniser autant qu'il est possible la guerre civile.

Leur pensée était de protéger la population civile contre des souffrances qui consistent notamment dans l'incarcération d'otages et d'autres prisonniers non combattants, dans

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

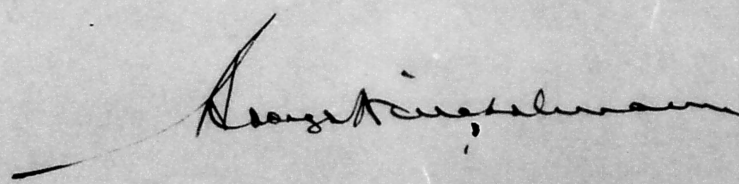
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

l'atteinte portée à la santé publique par le manque de médicaments, d'eau et de lumière, et dans les pertes de vies humaines que cause le bombardement de villes sans défense. Ils souhaitent aussi que des mesures fussent prises pour préserver les monuments et les oeuvres d'art qui reflètent la grandeur et les gloires du passé.

La réponse du Ministre des Affaires Etrangères de la République Espagnole, S.E. Don Augusto Barcia, n'autorisant point l'exécution de cette initiative le Corps diplomatique s'abstient momentanément d'agir mais il reste néanmoins prêt à adopter toute mesure et à offrir toute coopération susceptible d'adoucir les souffrances de la guerre civile, aussi tôt que les conditions nécessaires à ces effets se trouveront remplies."

Kommunikiaan liittyvät in extenso sekä diplomaattikunnan Madriidin hallitukselle jättämä nootti että valtioministeri Barcian vastaus.

Kun lehdissä on ollut jos minkälaisia tietoja kapinallisten ja kansanrintaman edustajain välisistä neuvotteluista, voin täysin varmalta taholta saamieni tietojen perusteella ilmoittaa, ettei mitään tuollaisia neuvotteluja ole ollut yhtä vähän tällisiä kuin muuallakaan, sekä että ainoa "välitysyritys" on edelläkerrottu nyttemmin rauennut alote diplomaattikunnan puolelta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 23.

Asainhoitaja Winckelman

Saint Jean de Luz, 8/9 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Saint Jean de Luz'issa syyskuun 8 p. 1936.

No. 1314/205.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

24 / 123 Tal. 1936.

12/9 - 36
Ulkoasiainministeriölle.

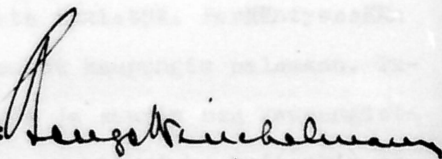
5

C9

Täten on minulla kunnia myötäliittää vii-
tenä kappaleena Madridin lähetystön raportti No.
23/1936 koskeva:

Espanjan tapahtumia. VI.

Asiainhoitaja:

MADRIIDI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 23/1936.
Saint Jean de

Luzi- ssa 8 p:nä syys kuuta 19 36.

24/12/36

Asia: Espanjan tapahtumat VI.

12/9-36	52	
5	C9	

Sotapäiväkirjoista ei viime päivinä ole merkittäviä muuta mielenkiintoisempaa kuin Irunin kaupungin toissapäivänä tapahtunut valloitus. Taistelut Irunista muodostuivat tavattoman pitkäkestoisiksi ja verisiksi ja onnistui kapinallisten vallata kaupunki vasta sen jälkeen kuin heille Burgosista oli saapunut huomattavia lisäjoukkoja ja raskasta tykistöä. Perääntyessään Irunista sytyttivät hallituksen joukot kaupungin palamaan. Tulipaloa on nyt jatkunut kolme päivää ja suurin osa kaupungista on raunioina. Pakokauhun valtaamina unohtivat he kuitenkin ottamansa 200 panttivankia, 7 huomattavaa teollisuusmiestä luukuunottamatta, jotka jo aikaisemmin oli ammuttu, joten muut säilyivät kuolemalta. Osa hallituksen joukoista, noin 2.000 miestä, pakeni rajan yli Ranskaan, jossa heidät riisuttiin aseista ja pantiin keskitysleireihin, muiden taas perääntyessä San Sebastianiin päin, jonne pääsy edelleenkin oli heillä vapaa. Irunin siviiliväestö oli jo ennen hyökkäyksen alkamista evakuoitu Ranskaan. Heidän lukumääränsä lasketaan olevan noin 7.000 ja ovat he sijoitettu eri paikkakunnille. Heti Irunin valtaamisen jälkeen jatkoivat kapinallisten joukot San Sebastiania kohti, joka nyttemmin on saaretti joka puolelta ja jonka

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

antautuminen tapahtunee lähipäivinä. San Sebastianissa on paraita vakavia erimielisyyksiä, toiselta puolen anarkistien, jotka ennen antautumista tahtovat polttaa kaupungin, sekä toiselta puolen sosialistien ja baskien välillä, jotka viimeainitut kaikkiin mahdollisiin keinoihin koettavat saada kaupunki pelastetuksi tulipalolta. Nämä erimielisyydet ovat jo johtaneetkin aseellisiin yhteenottoihin puolustajien keskuudessa. Eilen matkusti diplomaattikunnan toimeksiannosta Ranskan tähtäminen suurlähettiläs Herbertte sotalaivalla San Sebastianiin hieromaan sovintoa ja saadakseen kaupunki säilymään tuhopoltolta.

Madridin hallituksen toissapäivänä tapahtunut vaihtuminen on tähtämisessä diplomaattikunnassa herättänyt suurta mielenkiintoa ja pidetään sitä luonnollisena seurauksena siitä tosiasiallisesta vallan kallistumisesta vasemmalle, joka jo pitkään aikaa on ollut havaittavissa ja josta myös useampaan otteeseen olen tiedoittanut.

Uudessa hallituksessa esiintyy pää- ja sotaministerinä sosialistien äärimäisyysainesten johtaja Largo Caballero, tunnettu liikanimellä "Espanjan Lenin", kun taas meri- ja ilmaministerin salkut on uskottu sosialistipuolueen maltillisemman sivustan johtajalle Indalecio Prietolle. Valtioministeriksi (ulkoasiainministeriksi) on nimitetty Largo Caballeron nöyrä palvelija Alvarez del Vayo, ent. suurlähettiläs Meksikossa, ja aikanaan nimitetty myös suurlähettilääksi Neuvosto-Venäjälle, valkkee hän Azanan silloisen hallituksen kukistuttua ollut tilaisuudessa ryhtymään virkaansa. Kuten tästä käy selville ovat

tärkeimmät salkut uudessa hallituksessa varattu sosialisteille, joskin siinä vähemmän huomattaville paikoille on varattu tilaa myös kolmelle vasemmistoporvarille, niiden joukossa edellisen hallituksen pääministerille Giralille salkuttomana ministerinä sekä kolmelle kommunistille.

Hallituksen kokoonpanon nänden on pantava merkille, että massojen suosiosta kilpailevien molempien sosialistijohdajien Largo Caballeron ja Indalecio Prieton välillä kauan aikaa kytenyt viha ja kateus, joka viime keväänä puhkesi ilmi-
liekkiin edellisen kannattajien yrittäessä murhata jälkimäisen, nyt on unohdotettu yhteisen päivän päivältä yhä kasvavan vaaran edessä, vaikkakin kysymyksenalaiseksi edelleenkin jää, kuinka kauan tämä aselepo tulee jatkumaan jos tilanne yhä tiukkenee. Sain juuri Madridista tiedon, että elintarvepulla siellä nyt on uhkaavampi kuin koskaan ennen sekä että ainoat enää saatavissa olevat elintarpeet ovat hedelmät ja vihannekset. Tämä tieto viittaa siihen, että yhteys Valencian kanssa olisi katkennut, seikka, jolla voi olla ratkaiseva vaikutus sisällissodan jatkumiseen nänden.

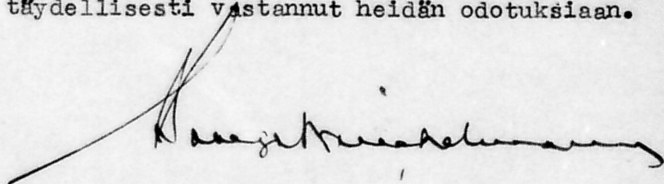
Baskien suhtautuminen sisällissotaan ansaitsee myös oman lukunsa. Yleisten töiden ministeriksi uuteen hallitukseen nimitetty baskilaisten kansallisten johtaja Aguirre jätti kohta nimityksensä jälkeen erohakemuksen, joka seikka, samoin kuin ylläviitattut erimielisyydet San Sebastianissa, ovat omiaan antaa tukea olettamukselle, että baskien suhtautuminen hallitukseen olisi muuttumassa. Muutenkin on heidän tähänastinen yhteistyönsä kansanrintaman kanssa herättänyt suurta ihmettelyä.

Kuten tunnettua olivat baskit 1830-luvulla tapahtuneen karlisti-kapinan innokkaimpia kannattajia, joten olisi luullut, että heidän konservatisminsa ja syvä uskonnollinen vakaumuksensa olisivat estäneet heitä liittymästä kansanrintamaan ja taistelemasta kommunistien ja anarkistien parissa. Että heidät kuitenkin nyt tavataan tällä rintamalla, lienee selitettävissä siten että heille kansanrintaman taholta on annettu lupaus toteuttaa heidän ikivanhat oikeutensa, kuten paikallinen itsehallinto, verotusoikeus sekä omat maapäivänsä ja miliisilaitoksensa, kun taas tämänsuuntaiset pyrkimyksensä Espanjan yhtenäisyyden nimessä oikeiston taholta aina ovat kohdanneet mitään jyrkintä vastarintaa, joten he ovat katsoneet viisaimmaksi seurata oppi-isänsä Ignacio Loyolan elämänmaksiimeja tarkoituksesta keinojen pyhittäjänä.

Sanomalehdistölle antamassaan lyhyessä julkilausumassa on uusi hallitus todennut kaikkien tasavallan säilyttämiseksi eri rintamilla taistelevien voimien olevan siinä edustettuina sekä ilmoittanut jouduttavansa kapinallisten lopullista kukistamista ja Espanjan vapauttamista imperialististen voimien vaikutukselta. Hallitus lupaa myös ylläpitää ystävällisiä suhteita kaikkiin ulkovaltoihin, joka jo maailmanrauhan kannalta on välttämätöntä.

Kapinallisten sanomalehdistön virallinen äänenkannattaja, ilmoittaa mitä suurimmalla mielihyvällä vastaanottaneensa tiedon Madridin hallituksen vaihtumisesta, pitäen sitä selvänä ajan merkinä siitä minne päin asiat ovat kehittymässä ja lausuen ilkkuen välittelunsa siitä, ettei anarkisteille ole halli-

tuksessa suotu mitään sijaa, jossa tapauksessa hallituksen
kokoonpano olisi täydellisesti vastannut heidän odotuksiaan.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be "Kari Kivimäki", written over a diagonal line that extends from the text above.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Asiainhoitaja Winckelmann

Saint-Jean de Luz, 18/9 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Saint-Jean de Luzissa syyskuun 18 p. 1936.

No. 1382/212.

25 / 173 Pal. : 36.

24/9-36

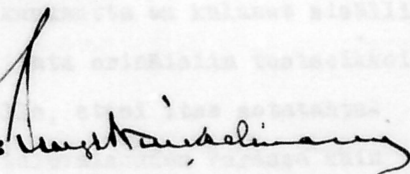
Ulkoasiainministeriölle,

5 C9

Täten on minulla kunnia myötehtiittää 4 kap-
paleena Madridin lähetystön raportti No. 24/ 1936 kos-
keva

Espanjan tapahtumia VII.

Asiainhoitaja:

Madridi-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 24/1936.

Saint Jean de

Luzi ssa 18 p:nä syys kuuta 1936.

25/11/36

Asia: Espanjan tapahtumat VII.

24/9.36
C9

Raportissani v.k. 25 p:ltä No. 19 olen yrittänyt kuvata niistä voittomahdollisuuksia, joita kumpaisellakin puolella on Espanjan sisällissodassa, pököttäytyen siinä kuitenkin ennusteluista siitä kenen puolelle lopullinen voitto tulee kallistumaan. Tällä hetkellä, jolloin tasan kaksi kuukautta on kulunut sisällissodan puhkeamisesta, voitaneen jo viitata erinäisiin tosiseikkoihin, jotka antavat tukea olettamukselle, ettei itse sotatahtumien päättyminen ole niin kaukaisen tulevaisuuden varassa kuin miltä aikaisemmin on näyttänyt, joskin Espanjan lopulliseen pasioimiseen ja normaalisen olotilan palauttamiseen tulee vielä kulumään pitkän aikaa.

Varsin arvovaltaiselta taholta olen viime päivien sotatapahtumista eri rintamilla ja niiden vaikutuksesta yleistilanteeseen saanut seuraavat tiedot:

Irunin ja San Sebastianin kaupunkien valtaaminen on ollut mitkä suurmerkityksellisin ei ainoastaan strategisessa merkityksessä vaan myös mielialan kohottamiseksi kapinallisten joukkojen keskuudessa. Kun nyt joltisellakin varmuudella voidaan sanoa, että pohjoisrannikon jällelläolevan osan (tärkeine satamineen Bilbao, Santander ja Gijón) siirtyminen kapinallisille on vain ajan kysymys,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tulee se vapauttamaan puristuksesta myös Asturian pääkaupungin Oviedon, joka kapinan alusta lähtien on ollut hallituksen joukkojen piirittämiä. Pohjoiserintaman lakattua niinmuodoin varsinaisesti olemasta, vapautuu kapinallisilta huomattavia joukkoja Madridin valtaamista varten. Myös muilla rintamilla on kapinallisilla ollut huomattavaa menestystä. Niinpä he nykyisellä päärintamallaan lännessä ovat edenneet jo 20 kilometrin päähän Toledon kaupungista, joten saartorengas Madridin ympärillä on huomattavasti tiukentunut. Myös ovat heidän hallussaan edelleenkin strategisesti tärkeät kaupungit Huesca ja Teruel idässä sekä Cordoba etelässä, ja hallituksen joukkojen sodan alusta lähtien jatkuneet vimmatut yritykset niiden valtaamiseksi ovat verisesti lyöty takaisin.

Kapinallisten viimeaikaisista menestyksistä on merkinä myös se yliolkainen vastaus, jonka Alcazarin linnassa Toledossa saarretut kapinalliset antoivat Chilen suurlähettiläälle, joka Madridissa olevien diplomaattien valtuuttamana ja Madridin hallituksen suostumuksella oli saapunut sinne neuvottelemaan naisten, lasten ja vanhuksien siirtämisestä sieltä pois. Vastaus kuului, että jos diplomaattikunnalla oli heille jotain ilmoitettavaa, oli sen tapahtuva Burgozin (kapinallisten) hallituksen välityksellä.

Omasta puolestani en toistaiseksi tahtoisi mennä niin pitkälle kuin Ranskan täkäläinen suurlähettiläs, joka sotilaalliselta taholta saamiensa tietojen perusteella eilen minulle väitti, että Madrid kolmen viikon kuluttua olisi kapinallisten hallussa, joko tämä sitten tapahtuu suoranaishallituksella tai nälkään nälkännyttämällä, mutta sen verran voitaneen kuitenkin joltisella varmuudella sanoa, että sodan loppupää jo nyt on näkyvissä.

Edellämainittu Ranskan suurlähettilään lausunto on sitäkin merkilisempi, kun hän vielä ennen Irunin valtaamista oli taipuvainen uskomaan, että sisällissota päättyisi hallituksen joukkojen voittoon.

Sitä mukaa kuin kapinallisten menestykset eri rintamilla jatkuvat, tulee kysymys heidän Burgosissa olevan hallituksensa tunnustamisesta aktualisemmaksi. Eräs Italian suurlähetystön jäsenistä sanoi minulle tänään, ettei häntä ihmetyttäisi yhtään jos heille kohta tulisi pikainen lähtö tältä ja kun tämän johdosta tiedustelin matkan päässä lausui hän, ettei viipyisi enää kauan ennenkuin Italia tulisi tunnustamaan Burgosin hallituksen, jolloin suurlähetystö kohta siirtyisi sinne. Burgosin sotilasjuntan presidentti, kenraali Cabanellas, on saksalaisille ja italialaisille sanomalehtimiehille kertomut, kuinka Saksan ja Italian määrätietoinen työ kommunismin nujertamiseksi on ollut omiaan moraalisesti rohkaisemaan heitä, sekä lausunut vakaumukse-
naan, että kommunismin kiroista vapautettu Espanja varmasti tul-
taisiin löytämään samalta rintamalta tehokkaassa yhteistoiminnas-
sa kommunismin kukistamiseksi. Tälle julkilausumalle annettiin saksalaisella taholla niin suuri merkitys, että eräs saksalainen diplomaatti, joka kuitenkin tilapäisesti nyt on Deutsche Nachrichten Dienst'in palveluksessa, eilen matkusti Berliiniin ainoa-
na tarkoituksena, kuten hän itse minulle kertoi, saattamaan Hitler'in tietoon keskustelunsa kenraali Cabanellasin kanssa.

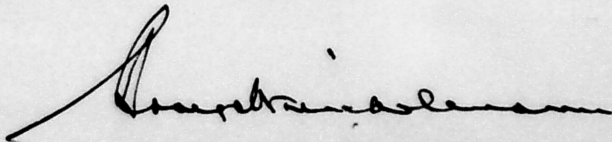
Päättynyt sisällissota miten tahansa varmana voidaan pitää, etteivät sodan Espanjalle tuottamat kärsimykset sotatoimien loppuessa suinkaan ole päättyneet, vaan että Espanjaa odottaa pitkälinen ja repivä sisäinen taistelu, joskaan sitä ei tulla käymään aseilla. Tämä käy jo ilmi eräistä viime päivien tapahtumista, joista tässä yhteydessä mainittakoon ainoastaan pohjoisarmeijan päällikön kenraali Molan San Sebastianin valloittamisen jälkeen joukoilleen pitämä puhe. Lausuttuaan ensin, ettei hän voimut ihailla sellaista kuningasta, joka pelästyneen naisen tavoin pakeni maastaan sen sijaan että hän olisi osottanut voivansa kuolla miehen tavoin, hän mainitsi olevan välttämätöntä, että sotilaat ja yksinomaan sotilaat laskisivat perustan kansallisen Espanjan rekonstruktioille. Tämä tehtävä kuuluisi heille jo senkin vuoksi, että yksinomaan he kykenisivät palauttamaan yhteyden kansan ja kansallisen armeijan välillä.

Tämäkin puhe on omiaan osottamaan, etteivät asianomaiset johtavat henkilöt ole ajan merkeistä mitään oppineet. Tosin ei kuninkuuden palauttaminen ainakaan tätä nykyä kuulu heidän ohjelmaansa (ylipäällikön, kenraali Francon harras tasavaltalainen mieli puhuu jo sitä vastaan), mutta seikka, josta tuskin voitaneen päästä on pitkäaikainen sotilasdiktatuuri, jonka rinnalla Primo de Riveran aikuiset kansalaisvapauksien rajoitukset tulevat kalpenemaan. Että tällöin myös tullaan käyttämään hyväkseen kaikkia niitä tekijöitä, joilla Primo de Riveran ajoilta on käytännöllistä kokemusta kansan "rauhottamisessa" voidaan päätellä jo siitä, että tunnettu Primo de Riveran aikuinen sisäministeri Martinez Anido, joka aikanaan tukahutti Barcelonan

verivirtoihin, kenraali Molan seurassa San Sebastianissa vastaanotti yleisön suosion punakeltaisen lippuvartioston ympäröimänä.

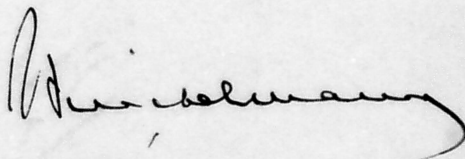
Sotilasjohdon suunnitelmien väitetään tulevan synnyttämään hyvinkin syvälle meneviä erimielisyyksiä myös oikeiston keskuudessa, koska fascistit tunnetusti ovat suunnitelleet kansallisesta armeijasta täysin erillään olevaa hallitusta, jonka jäsenet eivät olisi aktiivisemmin ottaneet osaa sisällissotaan.

Että kapinallisten viimeaikaiset menestykset eivät ole olleet vaikuttamatta Madridissa vallitsevaan mielialaan, olen voinut todeta niistä puhelinkeskusteluista, joita minulla on ollut viime päivinä Madridin kanssa. Joka-aamuiset lentopommitukset, anarkistien öiset kotitarkastukset pidätyksineen ja teloituksineen sekä huutava elintarvepula ovat vaikuttaneet hyvin masentavasti siviiliväestön mielialaan, mutta miliisienkin keskuudessa ei enää luoteta jokapäiväisiin voitonsanomiiin, vaan epäillään tositapahtumia rintamilla heiltä salattavan. On muuten mielenkiintoista seurata Madridin lehdistön uutisia. Vielä kolme päivää Iranin valtaamisen jälkeen, kerrottiin hallitukseen joukkojen menestyksellä torjuneen kapinallisten hyökkäykset Irania vastaan, vaikka koko Madrid jo huhupuheista tiesi totuuden.

P.S. Kuriositeettina voidaan mainita, että kenraali Molan joukoissa taistelee myös eräs suomalainen upseeri, ratsumestari Carl von Haartman Helsingistä, joka tällä saksalaiselta ja

italialaiselta taholta saamiensa hyvien suositusten perusteella, on nimitetty kapteeniksi erääseen espanjalaiseen joukko-osastoon, vaikka pääsy ulkomaalaisille upseereille vapaaehtoisiksi Espanjan armeijaan yleensä on osottautunut hyvin vaikeaksi.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "R. J. Selman". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping tail.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 25.

Asiainhoitaja Winkelmann

21/9 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Saint Jean de Luzissa syyskuun 21 p. 1936.

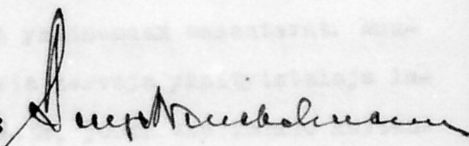
No. 1388/213.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
26 / 173 Pal. 1. 36.		
26/9-36	36	173
Ulkoasiainministeriöille,		ASIA
S	C9	

Täten on minulla kunnia myöteäliittää 4 kappa-
leena Madridin lähetystön raportti No. 25/1936 koske-
va

Espanjan tapahtumia VIII.

Asiainhoitaja:

Madridi- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25/1936.

Saint Jean

de Luzi ssa 21 p:nä syys kuuta 1936.

Asia: Espanjan tapahtumat VIII.

Olin tänään erään italialaisen diplomaatin seurassa automatkalla Iruniin ja San Sebastianiin. Rajan ylittämisen ei toistaiseksi myönnetä lupia muille kuin saksalaisille, italialaisille ja portugalilaisille diplomaateille sekä heidän seurassaan oleville henkilöille.

Vaikutelmat matkasta olivat yksinomaan masentavat. Muutamia kaupungin ulkopuolella olevia harvoja yksityistaloja lukuunottamatta, ei Irunin kaupungista, jonka asujamisto kuitenkin oli 12.000 henkeä, ole muuta jällellä kuin törröttävät rauniot. Siviiliväestöä ei näkynyt missään, kaupunki vaikutti aivan tyhjältä, lukuunottamatta lukuisia sotilaita, jotka polttivat ruumiita ja korjasivat pommitamisesta vahingoittuneita teitä sekä vesi- ja sähköjohtoja.

San Sebastian oli huomattavasti paremmin säilynyt ja ainoastaan harvoissa taloissa voitiin nähdä hävityksen merkkejä. Tämäkin kaupunki, jonka asujamisto normaalioloissa on noin 80.000 henkeä, vaikutti autiolta, sillä siviiliväestö oli tulipalojen pelossa valloittamisen edellisenä yönä melkein kokonaaisuudessaan paennut, mikä vuoristoon, mikä hallitusten

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joukkojen miehittämälle alueelle. Sotaväkeä, lähinnä karlisteja punaisissa baskilaisissa lakeissaan sekä Espanjan falangin jäseniä (fascistimiliisi) tummansinisissä univormuissaan näkyi kaikkialla kaduilla ja ravintoloissa, ollen järjestys ja kuri mallikelpoiset. Mielen valtasi kuitenkin painostava tunnelma, sillä kaduilla liikkuvilla oli poikkeuksetta vakava ilme kasvoissaan ja surupukuisia naisia näkyi paljon. San Sebastianissa tuskin lienee perhettä, jonka jäsenistä ei joku olisi kaatunut, teloitettu tai kadonnut tietämättömiin. Kaikki hautausmaan vieressä olevat provisooriset hautakammiot, luvultaan 450, ovat täynnä teloitettujen ruumiita, mutta tämä määrä on ainoastaan murto-osa teloitetuista. Paetessaan Bilbao'on veivät miliisit mukanaan 800 panttivankia, joiden kohtalosta vallitsee mitä suurin levottomuus.

Ennen pakenemistaan anarkistit ryöstivät kaupungin miltei putipuhtaaksi. Pankkien kaikki säilytyslokerot marrettiin ja tyhjennettiin, sekä niissä olevat rahat ja arvoesineet, samoin kuin pankkien kassavarat vietiin mukanaan, kun taas osakkeet, obligatiot ja muut arvopaperit poltettiin. Hävittämismäma meni niin pitkälle, että pankkien kirjanpitokirjatkin joko poltettiin tai vietiin Bilbao'on. Sama oli asian laita suurempien liikkeiden kanssa, joiden myyntihuoneustot nyt ammottavat melkein tyhjinä. Muuta rahaa ei ollut liikkeellä kuin mitä eräät harvat ehtivät tai uskalsivat vastaisuuden varalle piilottaa.

Konsulimme asunto sekä konsulaatti, joiden yllä liehui Suomen lippu, olivat säilyneet hävitykseltä, lukuunottamatta rikkoontuneita ikkunoita ja lukuisia luodin merkkejä

sisäseinissä. Yksityisten asunnot olivat sitävastoin miltei kauttaaltaan tyhjennetty, huonekalut raahattu kadulle ja poltettu.

Käytän tilaisuutta hyväkseni oikaistakseni lehdistössä äsken julkaistun uutisen, että konsulimme San Sebastianissa olisi murhattu. Erehdys johtuu siitä, että paraikaa laaditaan luetteloja kaikista siellä surmatuista henkilöistä, joiden joukkoon, kuten tunnettua, kuului myös konsulin puoliso, joka ammuttiin kodissaan kapinan alkupäivinä kuudennen kerroksen ikkunan takana seuratessa kadulla riehuva taistelua.

